

3 1761 04609875 2

J. Guthe and L. W. Gatten

The Books of Ezra and Nehemiah

in Hebrew

BS
1352
1901

THE present edition of the *Sacred Books of the Old Testament* in Hebrew exhibits the reconstructed text on the basis of which our new Version in the *Polychrome Bible* has been prepared by the learned contributors mentioned on the inside page of the back cover.

5

Departures from the Received Text are indicated by critical marks: — \rightarrow (*i. e.* V = *Versions*) designate a reading adopted on the authority of the Ancient Versions (α , β , &c. indicate that the respective glosses relegated to the foot of the page are omitted in the Versions, esp. \mathfrak{G} (*e. g.* Neh. 9, 24); — \circ (*i. e.* c = *conjecture*) are used for Conjectural Emendations; and \circ (*i. e.* נקוד נקוד), for changes involving merely a departure from the Masoretic points, or a different division of the consonantal text. A פסק | indicates transposition of the Masoretic פסוק סוף; — \circ are used in cases where the קרי has been adopted instead of the כתוב, and \equiv for changes introduced by reason of Parallel Passages. A small note of exclamation, $!$ (*e. g.* Neh. 12, 10) calls attention to readings deliberately preferred on the strength of some Heb. manuscripts or early printed editions of good authority. Doubtful Words or Passages are enclosed in notes of interrogation ($?$). Occasionally two critical marks are combined, *e. g.* $\alpha\beta$, *i. e.* Deviations from the Received Text suggested by the Versions as well as by Parallel Passages; or $\alpha\beta$, *i. e.* Departures from the Masoretic points, supported by the Versions, &c. — $[\]$ calls attention to transposed passages, the traditional position of the words in the Received Text being marked by $[\]$ while the transposed words are enclosed in $[\]$. In addition to these *brackets*, $\{ \}$, *braces*, $\{ \}$, and *parentheses*, $()$, are used if there are two or three transpositions on the same page. In cases where two or three consecutive words are transposed the traditional sequence is indicated by 1 2 3 &c. respectively prefixed to the individual words (Ezr. 7, 22). Transposition of consonants is indicated by figures above the respective letters (Ezr. 8, 29). Passages corrupted beyond emendation are indicated by \dots , while \dots point to *Lacunæ* in the original. Passages printed in smaller type (Ezr. 3, 11; 9, 11; Neh. 1, 9; 8, 15) represent Quotations (*cf.* Num. 6, 24; 10, 35; 21, 14; Jud. 14, 14; 15, 16; Is. 23, 16).

10

15

20

25

30

The Ancient Versions are referred to in the *Notes* under the following abbreviations: — \mathfrak{M} = Masoretic Text; \mathfrak{G} = LXX; \mathfrak{T} = Targum; \mathfrak{S} = Peshita; \mathfrak{L} = Vetus Latina; \mathfrak{J} (*i. e.* Jerome) = Vulgate; \mathfrak{A} = Aquila; \mathfrak{O} = Theodotion; \mathfrak{S} = Symmachus. \mathfrak{G}^A means Codex Alexandrinus (A), \mathfrak{G}^L = Lucianic recension (L); \mathfrak{G}^S = Sinaiticus (\aleph), \mathfrak{G}^V = Vaticanus (B). \mathfrak{T}^O = Targum of Onkelos.

The heavy-faced figures in the left margin of the *Notes* (1, 2, 3, &c.) refer to the chapters, the numbers in $()$ to the verses of the Hebrew text. The mark $\hat{}$ means *omit(s)* or *omitted by*; *alt.* = *as an alternative*; 1° , 2° = *first* or *second occurrence*, respectively. AV = Authorized Version; RV = Revised Version.

40

Soeben erscheint:

DIE METRISCHEN STÜCKE
DES
BUCHES JEREMIA

RECONSTRUIERT

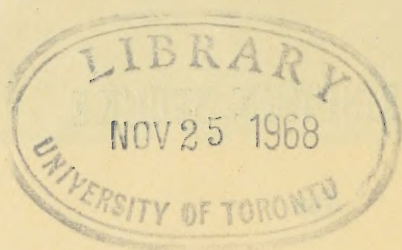
VON

D. CARL HEINRICH CORNILL
PROFESSOR DER THEOLOGIE AN DER UNIVERSITÄT Breslau

LEIPZIG
J. C. HINRICHS'sche BUCHHANDLUNG
1901

== *Preis 1 M. 50 Pf.* ==

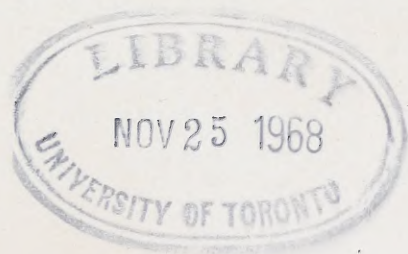
BECHER, JEREMIA

Digitized by the Internet Archive
in 2008 with funding from
Microsoft Corporation

The Books of Ezra and Nehemiah

GUTHE AND BATTEN

BS
1352
1901

THE SACRED BOOKS
OF
The Old Testament

A CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

PRINTED IN COLORS, WITH NOTES

PREPARED

By eminent Biblical scholars of Europe and America

UNDER THE EDITORIAL DIRECTION OF

PAUL HAUPT

PROFESSOR IN THE JOHNS HOPKINS UNIVERSITY, BALTIMORE

PART 19

The Books of Ezra and Nehemiah

BY

H. GUTHE AND L. W. BATTEN

Leipzig

J. C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1901

Baltimore
THE JOHNS HOPKINS PRESS

London, W. C.
DAVID NUTT, 57-59 LONG ACRE

THE BOOKS
OF
Ezra and Nehemiah

CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

PRINTED IN COLORS

EXHIBITING THE COMPOSITE STRUCTURE OF THE BOOKS

WITH NOTES

BY

HERMANN GUTHE, D. D.

PROFESSOR IN THE UNIVERSITY OF LEIPZIG

English translation of the Notes

BY

B · W · BACON, D. D. AND D · B · MACDONALD, B. D.
NEW HAVEN, CONN. HARTFORD, CONN.

With Additions

BY

L · W · BATTEN, PH. D.

RECTOR OF ST. MARK'S CHURCH, NEW YORK

FORMERLY PROFESSOR OF HEBREW IN THE PROTESTANT EPISCOPAL DIVINITY SCHOOL, PHILADELPHIA

Leipzig

J · C · HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1901

Baltimore

THE JOHNS HOPKINS PRESS

London, W. C.

DAVID NUTT, 57-59 LONG ACRE

PRINTING BY W. DRUGULIN

POLYCHROMY BY J. G. FRITZSCHE

PAPER FROM FERD. FLINSCH

Leipzig

POLYCHROMY PATENTED FEB. 16, 1897

U. S. PATENT N°. 577,253

[All rights reserved]

List of Names

WITH THEIR BABYLONIAN EQUIVALENTS AND PARALLELS

DISCUSSED IN ADDENDA.

	PP. LL.			PP. LL.	
25	<i>Qirubû</i>	59, 45	קרוב	<i>Addânu</i>	59, 48 אדן
	<i>Makkûr-Nabû</i>	65, 49	מכנרבי	<i>Axišâma</i>	70, 15 אחיה
	<i>Balašâ'a</i>	67, 33	מלמיה	<i>Ili-idri</i>	65, 3 אליעור
	<i>Minšamîni</i>	70, 44	מנומין	<i>Bibâ</i>	59, 3 בכי
	<i>Mardukâ</i>	58, 41	מרדכי	<i>Belšunu</i>	58, 40 בלשון 5
30	<i>Mušeziḫ-ilu</i>	67, 29	משזיחאל	<i>Bânîja</i>	59, 1 בני
	<i>Mitraddûtu</i>	57, 45	מתרדת	<i>Banâ'ili</i>	65, 30 בניה
	<i>Niqûdu</i>	59, 36	נקודא	<i>Biçâ</i>	59, 7 בצי
	<i>Natan'ili</i>	65, 28	נתנאל	<i>Barqûsu</i>	59, 40 ברקוס
	<i>Sin-muballiḫ</i>	67, 14	סנבלט	<i>Gadališâma</i>	65, 25 גדליה 10
35	<i>Abdâ</i>	70, 31	עבדא	<i>Galalân</i>	70, 31 גלל
	<i>Abdiša</i>	65, 31	עבדי	<i>Galalân</i>	70, 32 גללי
	<i>Iddirîja-ili</i>	66, 1	עוראל	<i>Zabdiša</i>	64, 52 זבדיה
	<i>Aqûbu</i>	59, 25, 32	עקוב	<i>Zabûdu</i>	64, 53 זבוד
	<i>Padâma</i>	68, 11	פדיה	<i>Zabînâ</i>	66, 2 זבינא 15
40	<i>Patax</i>	65, 29	פתחיה	<i>zer-Bâbili</i>	58, 32 זרבבל
	<i>Šabbatâ'a</i>	65, 24	שבתי	<i>Xaggâ'a</i>	62, 50 חגי
	<i>Šûšan</i>	66, 24	שושן	<i>Xanûn</i>	67, 37 חנון
	<i>Šullumâ</i>	71, 10	שלמה	<i>Xananâ</i>	59, 34 חנן
	<i>Samû'a</i>	70, 31	שמוע	<i>Xanani</i>	65, 27 חנני 20
45	<i>Šamaxînu</i>	65, 40	שמעון	<i>Xananišâma</i>	65, 32 חנניה
	<i>Sin-bal-uçur</i>	58, 14	שנאצר	<i>Tâbîja</i>	59, 51 טוביה
	<i>Šamaš-bal-uçur</i>	58, 10	ששבצר	<i>İaxînatana</i>	64, 49 יונתן
	<i>Uštîni</i>	62, 53	תחני	<i>Eqûbu</i>	59, 28 יעקב

- 54 (12) הַלִּיּוֹם and the ו before הַנְּהַנִּים. Thus we get: — *At the time of Eliashib, under the reign of Darius of Persia, there are recorded as heads of priestly families: Joiada, Johanan and Jaddua. Cf. v. 12.* [For על instead of ער cf. note on Num. 23, 18; Crit. Notes on Ezekiel, p. 114, l. 53; p. 115, l. 47. — P. H.] 5
- 21 (25) According to VAN HOONACKER (*Sacerdoce Lévi.*, pp. 64f.) מִשְׁלָם אֵל, מְלֻמֹּן, and עֲקֹב are here associated by an error of the copyist who puts in names familiar to him.
- 55, 2 (44) [For ראשית see above, p. 70, l. 24. — P. H.]
- 3 (45) For the name שלמה cf. Babyl. *Sullumá*. 10
- 6 (13, 1) MARQUART (*op. cit.*, p. 36) regards c. 13 as connected with Ezra 9, 1-10, 44.
- 15 (6) MARQUART reads יָמָיו at the end of his days for יָמִים אֵל. This verse does not seem to be in its right place here; see the article 15 in HASTINGS' Bible Dictionary, vol. 1, p. 822.
- 20 (14) אֵל should be pronounced عَزَّ; cf. Crit. Notes on Proverbs, p. 67, l. 22.
- 21 (15) אֵל should be pointed תַּאֲנִים; cf. Crit. Notes on Numbers, p. 49, l. 23; p. 53, l. 48; Crit. Notes on Proverbs, p. 64, l. 11. 20
- 33 (21) For the original meaning of ואעירה (cf. above, p. 65, l. 1) see *ibid.* p. 45, l. 46.
- (23) For אֵל read הַשִּׁיבוּ as in Ezra 10, 14. 17 (contrast v. 18). The omission of the first ה is due to *haplography* just as we often find בית instead of בבית (cf. Crit. Notes on Numbers, p. 63, l. 6). אֵל 25 does not mean *I visited* (*besuchte* in KAUTZSCH's *Textbibel*; cf. BERTHEAU-RYSSEL *ad loc.*) but *I saw* (AV, correctly, *In those days also saw I Jews that had married &c.*). The ה prefixed to יהודים is the generic article (GES.-KAUTZSCH § 126, l). אֵל 30 ראיתי את אֵל is a case of prolepsis, like Gen. 1, 4; Num. 32, 23; 1 K 5, 17 (cf. GES.-KAUTZSCH § 117, h); contrast constructions like Prov. 23, 22^b. For the use of the article as a relative pronoun (cf. also Ezra 8, 25; 10, 14. 17) see note 38 of the paper cited above, p. 67, note ^a. — P. H.]
- (24) TORREY (*op. cit.*, p. 51) regards אֵל וְנָעַם as an addition of 35 the Chronicler's.
- 38 (29) CHEYNE (*Jewish Relig. Life*, p. 68) renders; — *Remember, it is to them, and not to me, that I have attained priestly dignities. I have purged the priesthood from all strangers, and maintained each of the offices of the priests, and of the Levites.* 40

Corrigenda.

For <i>reconstruit</i> ,	p. 25, l. 37	read <i>reconstruit</i> .	45
For <i>Samaš</i>	p. 26, l. 36	read <i>Samaš</i> .	
For <i>form</i>	p. 26, l. 37	read <i>forms</i> .	
For <i>points</i>	p. 26, l. 37	read <i>point</i> .	
For , before Neh. 3, 3,	p. 28, l. 8	read ;.	50
For Neh. 7, 20,	p. 28, l. 16	read Neh. 7, 25.	
For יהורה	p. 31, l. 42	read יהורה.	
At the beginning of	p. 35, l. 42	prefix (9).	

Notes **אח**
PP. LL. CC. VV.

- 51 (8) *op. cit.*, p. 226, the מְבִינִים instructed the people in the Law, while the סוֹפְרִים expounded and supplemented it. — P. H.]
- 9 (13) VAN HOONACKER (*Restaur.*, p. 239) regards **אל עזרא הסופר** as an interpolation.
- 21 (9, 6) DRIVER (*Introd.*⁶, p. 550, below) says that **ויאמר עזרא** should 'very possibly' be restored from **ט**. [*Cf.* OORT, *Emend.*]
- 23 (17) **ויתנו ראש** (*cf.* Num. 14, 4) means neither *they appointed a captain* (so AV; in KAUTZSCH's *Textbibel: wählten einen Anführer*; *cf.* Ex. 18, 25; Deut. 1, 15) nor *they turned their head* (so BERTHEAU ¹⁰ *ad loc.* and SIEGFRIED-STADE, p. 449^b below); the phrase is probably equivalent to the Assy. *šakānu ša reši* (or *gaqqadi*) 'to make head,' *i. e.* 'to resist' (NE 146, 1; 51, 17) see JAOS 16, p. cix. — P. H.]
- 52, 35 (10, 27) **אֶחָיָהּ**, Babyl. *Axiḫāma*; *cf.* above, p. 68, l. 11. 15
- 37 (29) [**מבין** seems to be a gloss to **יורע**; *cf.* Crit. Notes on Proverbs, p. 65, l. 6. If we read **ומבין**, the **ו** is the *Waw explicative*; *cf.* **והם** ¹⁰ *וואבתני* 9, 16 and Crit. Notes on Numbers, p. 53, l. 12.]
- 38 (34) **לחם המערכת**, lit. *pile-bread*, *i. e.* unleavened cakes piled up on the sacrificial table, see Crit. Notes on Numbers, p. 44, l. 9. 20
- מחה**; The primitive meaning of **כַּפֵּר** is not *to cover* but *to wipe off* (**מחה**); *cf.* KB 6, 78, 20 and Crit. Notes on Numbers, p. 43, l. 42.]
- 39 (35) For **קָרֶבֶן** see *ibid.* l. 43.
- 40 (38) For **ראשית עריסה** *the first bread baked of some dough*, which was originally equivalent to **לחם פנים**, Assy. *akal pāni*, lit. *advance* 25 *bread*, see Crit. Notes on Numbers, p. 50, l. 50. NIKEL, *op. cit.*, p. 202, n. 2 translates **ראשית** *Ehrenportion*, which is certainly more correct than *Erstling des Schrotmehls* in KAUTZSCH's *Textbibel*, Num. 15, 20. — P. H.]
- 53, 25 (11, 17) **עבְדָּאֵהּ**, Babyl. *Abdā*; **שמוע**, Bab. *Samū'a*; **גָּלָל**, Bab. *Galalān*; 30 *cf.* also **גָּלָלִי** 12, 36. For cuneiform *s* = **ש** see Crit. Notes on Proverbs, p. 34, l. 47.]
- 29 (32) This town עֲנִיָּה in Benjamin may be the place intended in Is. 10, 30 (**עֲנִיָּה**), and CHEYNE (*Exp. Times*, Sept. 1899) proposes 35 to correct the text of Isaiah accordingly. *Cf.* Crit. Notes on Isaiah, p. 96, l. 41.
- 41 (12, 8) **על הירדות הוא וחזי** (read הִירְדוֹת) belongs according to VAN HOON- 40 ACKER (*Restaur.*, p. 253) to Mattaniah, and his name and this notice must have originally stood apart from the preceding names.
- 45 (9) VAN HOONACKER (*l. c.*) thinks that beyond a doubt **עֲבָרִי** must be read instead of **ענו** (**Q^crê** (עני)).
- 54, 5 (17) **מִנְיָמִין** (*cf.* v. 41; also **מִנְיָן** v. 5, *plene* **מִנְיָן** Neh. 10, 8; Ezr. 10, 25) 45 Babyl. *Minḡamīni*. — P. H.]
- 13 (22) **יוֹחָנָן**, mentioned between **יִירָע** and **יָדוּעַ**, is in v. 23 called the son of אֶלְיָשִׁיב. B. PICK (*Lutheran Church Review*, Jan. 1898, p. 130) says we must therefore suppose that **יוֹחָנָן** in v. 11 is a mistake for **יִירָעָן**. That the latter is the correct form of the name he argues from Josephus (*Ant.*, xi, 7, 1) who calls him Ἰωάννης. 50
- 14 WINCKLER (*Forsch.*, sec. ser., 2, 221) thinks that the usual emenda- 50 tion of this passage **ער**, instead of **אל על** as adopted above, p. 22, l. 19, is quite insufficient. It is better, he says, to strike out **אל**

Notes **III**
PP. LL. CC. VV.

48 (6) above, p. 65, l. 11. KAUTZSCH's *Textbibel* translates correctly:
und zwar werden sie des Nachts kommen (AV, *yea in the night*
will they come to slay thee). — P. H.]

45 (19) For דְּבָרַי CHEYNE (*op. cit.*, p. 49, note) would read *evil reports of*
me [דְּבָרַי; cf. Num. 13, 32; 14, 37; see also above, p. 35, l. 10.] 5

- 53 (7, 2) TORREY (*op. cit.*, p. 42, n. 1) ventures the conjecture that שְׁעָרַי
should be inserted between אֶל עִירֹשֶׁלַם, and thinks that the ex- 10
pression refers to the officer in charge of the gate service men-
tioned in the Talmud (cf. SCHÜRER's *Gesch. d. jüd. Volkes* 3, 2, 274).
- 49, 17 (7) מִקְפָּרָת (Ezra 2, 2 מִקְפָּר) is a doubtful form. MARQUART pro-
poses אֲסַפְדָּת *Aspadat*, a Persian name; cf. WELLHAUSEN, *Isr.*
u. jüd. Gesch. 3, p. 163. [Contrast NIKEL, *op. cit.*, p. 77. — For 15
the initial ט = א cf. מִרְחָשׁוֹן = Babyl. *Araxšānna*; see ZA 2, 266.
— P. H.]
- 50, 4 (65) KOSTERS identifies the *Tirshatha* with Neh.; hence he concludes
that this passage cannot be earlier than his time. MEYER, in a
recent article (*Exp. Times*, 9, 67) refers the title to Sheshbazzar, 20
who is mentioned, MEYER thinks, also in 1 Chr. 3, 18 as Shenazzar;
cf. above, p. 26, l. 38 and p. 58, l. 14.
- 20 (70) A more probable reading than אֵל's is suggested by Ezra 2, 69
וּכְסָף מְנִים חֲמִשָּׁת אֲלָפִים וּקְנָתָה כְּהֲנִים מְאֹדָה
silver and thirty priest's garments, וְיִקְנָתָה [חֲמִשׁ מְאֹדָה] 25
כְּהֲנִים שְׁלֹשִׁים; see VAN HOONACKER, *Restaur.*, p. 35; cf. also
RYLE, *Cambridge Bible*, on Ezra 2, 69.
- 25 (73) WELLHAUSEN proposes to strike out the last three words, וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּעִירָם, as a needless repetition. But TORREY (*op. cit.*, pp. 26 f.)
says, the testimony of אֵל and all the Versions is unanimous in their 30
favor. The awkward repetition is explained easily enough by
TORREY as being due to the Chronicler.
- 43 (8, 8) [We must read, following ὅτε καὶ ἐδίδασκεν Ἐσράς, 'וְעִזְרָא-
מִצְרֵאשׁ וְנֹה' *while Ezra communicated the divine decisions* (מִצְרֵאשׁ 35
denominative Piel, cf. Babyl. *pīrištu*); see Crit. Notes on Numbers, p. 51, l. 12.
NIKEL, *op. cit.*, p. 23 says that the Levites gave not merely a
paraphrase of the תּוֹרָה but added some comments. — P. H.]
- 51, 5 (9) MASPERO (*op. cit.*, p. 789, note) says, there is an interpolation to
identify Nehemiah with the representative of the Persian Court; 40
he agrees apparently with the view stated above, p. 51, l. 3, that
אֵל נְחֵמְיָה הוּא is to be struck out. VAN HOONACKER also accepts this
emendation (*Sac. Lévi.*, p. 50 and note). MARQUART regards the
mention of Nehemiah in the Ezra document, as well as the men-
tion of Ezra in the Nehemiah document (Neh. 12, 6), as additions 45
by the Chronicler. [According to NIKEL, *op. cit.*, p. 200, n. 1 the
name נְחֵמְיָה is not interpolated but the following words הוּא הִרְשֵׁתָא
cf. above, p. 50, l. 45. — P. H.]
VAN HOONACKER (*op. cit.*, pp. 50 f.) regards אֵל הַמְּבִינִים the *Levites*
who instruct the people as a title indicating a habitual office. 50
[NIKEL, *op. cit.*, p. 22 translates *teachers* (cf. *ibid.*, p. 171), adding
that this term points to professional instruction in the Law (cf. the
title מוֹרֶה; HAUPT, *Assyr. E-vowel*, p. 22). According to NIKEL

Notes **א**
PP. LL. CC. VV.

- 45 (3) Similarly we have, in the same verse, *Hananiah*, one of the apothecaries. [For this use of בן cf. Assy. *māru* in *mār ummāni* (HW 86^b), *mār išpari* (HW 147^a), *mār barūti* (ZIMMERN, *Babyl. Relig.*, p. 87). — P. H.]
- CHEYNE (*Expos. Times*, Ap. 1899, p. 331) says that if *armory* 5 were the sense, בית הנשק would be required. He prefers הנשק למקציע, which may have been **ט**'s reading. "At any rate the breakdown for נשק or נשק *armor* is so complete elsewhere that it is not prudent to adopt it here, where certainly nothing in the context suggests it." 10
- 25 (25) **א** Padāma; Babyl. *Padāma*; see above, p. 65, ll. 25.32; p. 70, l. 15. [*Padāma* might be explained as a contraction of *Padaiāma* (contrast *Piliāma* = פליה), with elision of intervocalic *z* (DEL., *Assyr. Gr.* § 41, b), and *āma* might represent יהה (so PINCHES in PSBA 15, 15; cf. HOMMEL, *Aufsätze und Abhandlungen*, Munich, 1890, 15 p. 2, n. 4); see, however, JÄGER in *Beitr. zur Assyriol.* 1, 470 (cf. *ibid.* 2, 137 and Crit. Notes on Jeremiah, p. 44, l. 25) and JASTROW in *Journal of Biblical Literature*, 13, 114. 123; ZAT 16, 1; ZA 10, 231; cf. HILPRECHT and CLAY, *op. cit.*, p. 48, n. 7; KITTEL in HERZOG-HAUCK's RE³ 8, 537. For יהה = יִהְיֶה *yahyā* (not *yahvi*, HOMMEL, 20 *Ancient Heb. Tradition*, p. 101) see JAOS 14, xcix, n. *. Heb. יִנְהֶה is an intransitive impf. *a*, = יִנְהֶה; cf. גִּלְיָה = *galiṭa*. — P. H.]
- 46, 29 (34) TORREY (*op. cit.*, p. 38) thinks the clause ויחיל שמרון ויאמר לפני אחיו may be an interpolation on account of the mention of Samaria. Sanballat was not a Samaritan. TORREY regards Sanballat as the 25 prince of a stronghold near Jerusalem. Cf. above, p. 67, l. 13. In place of **א** הויבחו VAN HOONACKER (*Restaur.*, p. 175, note) proposes הובחום, and says that להם [OORT, לאלהים] must be regarded as pleonastic. He suggests as an alternative:—הִיָּנְחוּ להם.
- (38) [According to WINCKLER, *Altorient. Forsch.*, second series, 3, 405 30 *entirely, completeness*; so, too, in l. 8 of the Inscription of Mesha. — P. H.]
- 47, 9 (4, 6) **א** is obscure and confused. The emendation adopted above, p. 13, l. 28 helps very much, but perhaps the text of **ט** pure and 35 simple is preferable: — καὶ ἐγένετο ὡς ἤλθοσαν οἱ ἰουδαῖοι οἱ οἰκοῦντες ἐχόμενα αὐτῶν, καὶ εἰποσαν ἡμῖν, Ἀναβαίνουσιν ἐκ πάντων τῶν τόπων ἐφ' ἡμᾶς, *i. e.*, ויהי כאשר באו היהודים הישבים אצלם, ויאמרו לנו יעלו מכל המקומות עלינו. See the article *Nehemiah* in HASTINGS' Bible Dictionary, p. 1991, note. 40
- 43 (14) [As the preceding word ends in ו the omission of the ו before 40 אלהינו is evidently due to *haplography*. — P. H.]
- 48 (17) For איש שלחו המים **א**, TORREY (*op. cit.*, p. 39, n. 1) reads איש בירו (cf. above, p. 47, l. 45) as in 2 Chr. 25, 10. He says it is easy to see how יו might be mistaken for מ. [OORT, לימינו for **א** המים. 45
- 48, 9 (5, 8) For כְּרִי cf. Crit. Notes on Proverbs, p. 60, l. 51. — P. H.]
- 13 (14) CHEYNE (*Jewish Relig. Life*, p. 50) says, the text of this verse can scarcely be accurate; but he does not attempt a correction. 50
- 26 (6, 10) [For עֶצֶר *put under taboo* see W. R. SMITH, *Semites*², p. 456. 50
28 The ו before לילה may be correct; the whole clause וילילה באים להרנך may be a gloss introduced by the *Waw explicative*; see

- 14 (2) Jehoiaikin, Ezek. 19,9; see Crit. Notes on Ezekiel, p. 71, l. 42. The change of the original ר to ל in שָׁנַל (cf. Crit. Notes on Proverbs, p. 53, l. 31)^a may, of course, have been influenced by the verb שָׁנַל , but, as stated above, there is no original connection between the noun שָׁנַל and the verb שָׁנַל . $\text{וְהַשָּׁנַל יוֹשֶׁבֶת אֶצְלוֹ}$ is a circumstantial clause (so AV and KAUTZSCH's *Textbibel*); it is not necessary to prefix the article to יוֹשֶׁבֶת (so LUTHER following 63), nor is it likely that the Queen addressed the same question to Nehemiah. But if Nehemiah served wine in the presence of the Queen he was probably a eunuch; cf. Is. 56,3; ψ 127, and see *Hebraica* 11, 141, also CHEYNE's *Introduction to the Book of Isaiah*, p. 311, n. 3. For $\text{שָׁנַל} = \text{שָׁנַר}$ see note on Deut. 7, 13. — P. H.]
- 30 (10) סִנְבַּלֵּט is called a Horonite, but the name is Babylonian, its right form being, not *Sin-uballit*, but *Sin-muballit*, as the finite verb would require an object between subject and predicate; see WINCKLER, *Altorient. Forschungen*, second series, 2, 228, n. 1. [It is well known that the מ in Babylonian was often silent, *muššur* was pronounced *uššur* &c. (see ZA 2, 270; JAOS 16, p. cvi); cf. however HILPRECHT and CLAY, *op. cit.*, p. 21. — P. H.]
- וְהָיָה מִיּוֹכֵה is, according to VAN HOONACKER (*Sac. Lévi*, p. 375), the same person as the מִיּוֹכֵה of Ezr. 4, 7; [cf. SELLIN, 2, 33. For CHEYNE's hypothesis concerning the epithet הַעֲמֹנִי see NIKEL, *op. cit.*, p. 189. — P. H.]
- 46 (3, 1) TORREY ascribes vv. 1-32 to the Chronicler. For קִדְּשׁוּהוּ (*bis*) he reads קִדְּשׁוּהוּ . This he bases confidently on 3, 6. $\text{Ῥ ἱγιασαν} = \text{קִדְּשׁוּ}$ without suffix. Consecrating a gate or wall is against Heb. usage.
- (4) [The first element of מִשְׁיֹבָאֵל is the Babylonian part. *mušezib*, the causative of עֹזֵב . The correct explanation of the verb שִׁיב was first given by POGNON in his *L'inscription de Bavian* (Paris, 1879) p. 183; see *Beitr. z. Assyriol.* 1, 13. — P. H.]
- (7) מִלְטָיָה , cf. Babyl. *Balaṭā'a*. [For the interchange between b and m see ZA 2, 268; cf. above, p. 63, l. 11.]
- 48 For עֲבַר הַנְּהַר cf. NIKEL, *op. cit.*, p. 59. — P. H.]
- 52 (8) See on v. 19, below, l. 49.
- 45, 6 (13) חֲנָנִי , Babyl. *Xanīn* ($\text{x} = \text{ח}$); cf. above, p. 65, l. 32.
- 19 (19) For $\text{מִנְגֵּד הַחֹמֶת הַמִּקְצֵעַ}$ GVAS read $\text{πύργου ἀναβάσεως τῆς στυπταπτοῦσης τῆς γωνίας}$ Ῥ πύργου suggests מִנְגֵּד for מִנְגֵּד ; στυπταπτοῦσης may be for הַנֶּגֶשׁ , a misreading of הַנֶּשֶׁק . STANLEY A. COOK (*Expos. Times*, Mar. 1899, p. 220) proposes $\text{עֲלִית הַמִּקְצֵעַ}$ הַנֶּשֶׁק the ascent of the turning of the wall before the armory; this agreeing with v. 20. Ῥ has a doublet with a marginal gloss, $\text{εἰς τὸ ὅρος} = \text{הַהָרָה}$, which has been wedged in between ἀπὸ τῶσδε and $\text{αὐτοῦ} = \text{אַחֲרָיו}$ v. 20. In Ῥ we find the corrupt הַחֹרָה in v. 20. (Ῥ GVAS). The gloss seems to have worked its way into a second passage, v. 8, due to the verses having stood opposite to each other in parallel columns.
- Ῥ has in v. 8: *Uzziel, son of Harhaiah, goldsmiths.* הַחֹרָה should be omitted; then read הַצֹּרֶפִּים , *Uzziel, one of the goldsmiths.*

^a [See also note 99 of my paper on *Babylonian Elements in the Levitic Ritual* in vol. 19 of the *Journal of Biblical Literature* (Boston, 1900) p. 77. — P. H.]

Notes **א**
PP. LL. CC. VV.

- 43 (10, 41) **א** **עֲרָאֵל**, cf. Babyl. *Iddirīā-ili*; [see, however, above, p. 65, l. 4.]
(43) **א** **זַבִּינָא**, Babyl. *Zabina'* [*na'* for *nā*; cf. above, p. 65, l. 27].
46 (44) TORREY (*op. cit.*, p. 32) thinks that Neh. 9.10 are the direct continuation of this abruptly ending chapter, and that they are also the product of the Chronicler's pen. See also CHEYNE, *Jewish Relig. Life*, p. 62.

CHEYNE (*l. c.*) emends the text at the close of this verse after 'the true Septuagint text:' — *and they dismissed them with their children*. CHEYNE's *true Septuagint text* is found in 1 Esdr. 9,36: — καὶ ἀπέλυσαν αὐτὰς σὺν τέκνοις, *i. e.* וְיִשְׁלְחוּ אֹתָן עִם בָּנֵיהֶם. [OORT, *Emendationes* (Leyden, 1900) **א** **וְיִשְׁמוּ אֹתָן** (בָּנֵיהֶן).]

This passage has been much discussed by VAN HOONACKER and KOSTERS. The former (*Restaur.*, p. 282) accepts **ו**, and gives the following as the Hebrew original:—וְיִשְׁבוּ מֵהֶם נָשִׁים וּבָנִים, or, more emphatic, וְיִשְׁבוּ מֵהֶם נָשִׁים וְיִשְׁבוּ בָנִים.

15

Addenda to Notes on Nehemiah.

20

- 44, 3 (1, 1) According to WINCKLER (*Altor. Forsch.*, second series, 2, p. 226) **א** **שַׁנַּת עֲשָׂרִים** without any defining name of a ruler connects this passage with Ezra 4,24 and 6,14.
א **שִׁשָּׁן**, Babyl. *Sîšan*. Cf. *Expos. Times*, Jan. 1901, p. 155.

25

- 27 (2, 1) According to WINCKLER (see above, l. 21) *Artaxerxes* here and in 5,14; 13,6 means *Darius*. [Cf. OLZ 3,373, n. 1. — P. H.]
א **וְלֹא הָיָה רֵעַ לִפְנָיו** does not yield a satisfactory sense, and all the various explanations which have been given fail lamentably. **ו** reads καὶ οὐκ ἦν ἑτερος ἐνὺπὶον αὐτοῦ = Heb. **וְלֹא הָיָה אַחֵר לִפְנָיו**. 30
Nehemiah waited for the opportunity to speak to the King when no one else was present, *i. e.* no other courtier; the Queen was certainly present (v. 6). See the article *Nehemiah* in HASTINGS' Bible Dictionary. VAN HOONACKER (*Restaur.*, p. 172) accepts **ו**, which he supposes to have come from **וְלֹא הָיָה רֵעַ לִפְנָיו**. [This 35
reading would seem to be correct; **רֵעַ** is simply a synonym of **אַחֵר**; cf. Crit. Notes on Proverbs, p. 35, l. 38; p. 39, l. 28; p. 50, l. 24. The erroneous punctuation **רֵעַ**, which entailed the change of **הָיָה** to **וְלֹא הָיָה**, was suggested by **מְדוּעַ פָּנִיךָ רָעִים** in the following verse. — P. H.]

40

- 29 (6) If we take **הַשֶּׁנִּי**, the *royal spouse* in a strict sense, it would mean here the *principal wife* of Artaxerxes, *Damaspiā*, and not *Anestris*, the Queen Mother (VAN HOONACKER, *Restaur.*, p. 190, note). **שֶׁנִּי** (cf. ψ 45, 10) has, of course, no etymological connection with the obscene verb **שָׁנַן** (Deut. 28,30; Is. 13,16; Jer. 3,2; Zech. 14,2); 45
it is identical with Assyr. *šigrêti* 'ladies of the harem;' cf. DELITZSCH's HW, pp. 256^a.641^a and Nos. 171.226 (pp. 21.28) of the *Schrifttafel* in the fourth edition of DELITZSCH's Cuneiform Chrestomathy (vol. 16 of the *Assyriologische Bibliothek* edited by DELITZSCH and HAUPT). This word was formerly misread *zikrêti*, 50
as though it were a feminine form of *zikaru* 'male,' but it seems to be connected with *šigāru* 'lock, cage,' which has passed into Hebrew as **סִיגָר**, miswritten **סִיגָר** in the Elegy on Jehoahaz and

Notes 41
PP. LL. CC. VV.

- 40, 3 (8, 15) [For the final *a* in forms like **ואבינה** see *Beiträge zur Assyriologie*, vol. 1, p. 10 and p. 167, § 9. — P. H.]
- 10 (16) **אֶלְעֶזֶר** **אל**, cf. Babyl. *Al-idri* [Heb. **עֶזֶר** *help* = Aram. **ܐܠܝܕܪܝ**; but perhaps we should read *efri* (with **ט**); cf. DEL., HW 28.46. — P. H.]
- 28 (20) DRIVER (*Introd.*⁶, pp. 549f.) regards the clause **הַלְוִים . . . שָׁנְתָן** as an explanatory gloss, and notes that the relative **ש** occurs nowhere else in Ezr.-Neh. The phrase **בָּלֶם נִקְבוּ בַשְּׁמוֹת** belongs to the compiler.
- 41, 20 (36) [For the title **אחשרפני המלך** cf. NIKEL, *op. cit.*, p. 82. The **ו** prefixed to the following gloss **ופתחות עבר הנהר** is the *Warw explicative*; cf. below, p. 70, l. 17. NIKEL, however, believes that the **אחשרפנים** may have been superior officers controlling the administration of the **פתחות**.
- 33 (9, 1) For **הַמַּעֲרִי** cf. Crit. Notes on Isaiah, p. 98, l. 8; p. 102, l. 25; p. 116, l. 2. See also WINCKLER's *Geschichte Israels*, part 2 (Leipzig, 1900) p. 88. — P. H.]
- 53 (6) TORREY (*op. cit.*, p. 19) says that the Chronicler is fond of using **למעלה** as an adverb = *exceedingly*. That is what we should expect here. The present construction is difficult, and the conjecture is tempting that **ראש** originated in a misreading of the first three letters of the following word **ואֲשַׁמְתֵּנוּ**.
- 42, 42 (10, 15) **שַׁבְּתֵי אֵל**, Babyl. *Šabbatū'a*; cf. above, p. 62, l. 50.
- 43, 1 (18) **גַּדְלִיָּה אֵל**, Babyl. *Gadaliāma* (pronounced *Gadaliāva*; see ZA 2, 25 265). Cf. below, l. 32 and p. 68, l. 12.
- 3 (20) **חֲנַנִי אֵל**, Babyl. *Xanani'* (i. e. *Xanani*; cf. above, p. 59, l. 34).
- (22) **נַתַּנָּאֵל אֵל**, Babyl. *Natan'ili*.
- 7 (23) **פַּתַּחֲהָ אֵל**, cf. Babyl. *Patax* (abbreviated).
- 13 (25) **בַּנִּיָּה אֵל**, cf. Babyl. *Band'ili*.
- (26) **עֲבָדִי אֵל**, Babyl. *Abdiā*.
- 16 (28) **חֲנַנִיָּה אֵל**, Babyl. *Xananiāma* (cf. above, ll. 25. 27).
וְיִי אֵל is certainly the same as **וְיִי**, Ezr. 2, 9; but which name is right it is not possible to say. The latter has a certain probability in its favor.
- The name **עֲתָלִי** is explained by CHEYNE (*Expositor*, 1897, 5, p. 49), not as GES. formerly did, *whom JHVH afflicted*, but as coming from the Assyrian *etellu*, detected by PAUL RUBEN in Nah. 2, 7, and meaning *great, exalted*, or as a subst. *lord* (cf. DEL., HW 157^b).
- 21 (31) **שַׁמְעוֹן אֵל**, Babyl. *Samaxīnu*. [For Babyl. *x*, i. e. **ח**, = Heb. **ע** cf. 40 *Xazzat* = **עֶזָה**, *Xunri* = **עֲמֶרִי**, &c.; see KAT² 107, 11. — P. H.]
- 40 (40) **מִכְנֶדְבִי אֵל** was explained in GES.' *Thes.*: — *quid sicut liberalis*; by OLSHAUSEN, § 277, f., **מִה כְּנֶדֶב יָה**. GRAY (*Exp. Times*, Feb. 1899, p. 232) says that the **ע** forms ending in *ou* suggest **ו** as final consonant. **ע** has Μαχαδναβου = **מכרנבו**, the last part being the god Nebo; cf. v. 43. **ע** reads Αχαδναβου, having the same ending. **א** Μαχναδναβου and **ל** και Ναδναβου show transposition. GRAY holds that **ר** and **ד** are here, as often elsewhere, confused, and that we should read **מכרנבו** *possession of Nebo*. In 2 R 63, 4^a we find a name *Namkūr-Ašur* 'possession of Ashur.' The corruption may be intentional to get rid of *Nebo*, just as *Abed-Nebo* has been corrupted to *Abednego* (ZA 4, 49). [For Assy. *makkūru* and *namkūru* 'property, possession' see DEL., HW 408. — P. H.]

Notes **א**
PP. LL. CC. VV.
38 (6)

- DRIVER (*Introd.*⁶, p. 549), on the other hand, assigns vv. 16-18 to the Chronicler, who intended these verses as the conclusion of the Aramaic portion of the building narrative, and so wrote them in the same language. WINCKLER (*Altor. Forsch.*, second series, vol. 2, p. 227; see also DRIVER, *op. cit.*, p. 545) holds that only **וארתחששתא**, at the end of v. 14, is a redactional addition, just as **בן אחשורוש** in Dan. 9, 1.
- 29 (19) [**פָּסַח** = *pušṣaxu* 'appeasement of the divine wrath,' cf. note 60 of the paper cited below, p. 67, note ^a.
- 40 (22) For the etymology of **מִצּוֹת** see *op. cit.*, note 80. — P. H.] 10

- 44 (7, 1) TORREY (*op. cit.*, pp. 14 ff.) regards cc. 7-10 as wholly the work of the Chronicler, there being no genuine Memoirs of Ezra at 15 all (cf. above, p. 57, l. 1). He gives a long list of words from this passage which he considers as characteristic of the Chronicler. MASPERO (*op. cit.*, p. 788, note) says the dates are not part of Ezra's work; but he holds that the Memoirs are authentic. WINCKLER (*Altor. Forsch.*, second series, vol. 2, p. 244) thinks 20 that *Artaxerxes* in v. 1 stands for *Darius*.
- 45 (6) [**מִזְרָה** and **תֹּרֶה** go back to the same stem; see Crit. Notes on Proverbs, p. 55, l. 37. — P. H.]
- (7) As to **א** **בשנת שבע לארתחששתא המלך**, which was generally supposed to be the 7th year of Artaxerxes I. (B. C. 465-424) *i. e.* 458 B. C., 25 the date of Ezra's mission is placed by MASPERO (*op. cit.*, p. 787) in 369 B. C. VAN HOONACKER (*Le Sacerdoce Lévitique*, 1899, p. 51) says it was the 7th year of Artaxerxes II., *i. e.* 398 B. C.; see also KENT, *Hist. of Jewish People*, pp. 199.355. WELLHAUSEN (GGN 1895, p. 186) thinks we should read *twenty-seventh year*, 30 the number *twenty* having been omitted by a copyist. This would make Ezra's date 427 B. C. MARQUART (*op. cit.*, p. 34) declares that this verse belongs to the Redactor, and has suffered in transmission, the correct date being 368 B. C. or 365 B. C. See also WINCKLER, *Altor. Forsch.*, second series, vol. 2, p. 242, who says 35 Ezra came to Jerusalem in the 7th year of Darius II., *i. e.* B. C. 416; [cf. below, p. 66, l. 27; NIKEL, *op. cit.*, p. 148. — P. H.]
- 49 (11) CHEYNE (*Jewish Relig. Life*, p. 71) thinks that by the title **הַכֹּפֵּר** the writer meant that Ezra was the author of the lawbook; there would be no object in giving him such a title if it only meant 40 *copyist*. [Contrast NIKEL, *op. cit.*, p. 162, n. 2; see also *ibid.*, p. 23.]
- 39, 3 (12) According to TORREY (*op. cit.*, p. 58, n. 1; see also *Journal of Biblical Literature*, vol. 16, Boston 1897, p. 167, note 1) **שָׁלַם** has 45 dropped out after **א** **שָׁלַם**.
- 16 (24) [**זַמְּרָא**] corresponds to the Babyl. *zammarû*; see ZIMMERN, *Beitr. 45 zur babyl. Rel.*, p. 93 and cf. above, p. 60, l. 24 and p. 56 of the paper cited below, p. 67, n. ^a. — P. H.]
- 27 (8, 6) **א** **יִזְבְּחֶנּוּ** (for **יִזְבְּחֶנּוּ**), Babyl. *İaxûnatanu*; [cf. Babyl. *İaxûllakim* and *İaxûllunu*, which, according to NÖLDEKE, correspond to Heb. 50 **יְהוֹלְכִי** and **יְהוֹלְנִי** ($x = \text{ח}$). — P. H.]
- (8) **א** **זַבְדִּיָּא**, Babyl. *Zabdiya*.
- 46 (14) **א** **Kṯibûr** **זְבוּר**, Babyl. *Zabûdu*. [See, however, OORT, *Em.*]

- 34 (5) Of the identity of the two persons there can be no doubt. In spite of the paleographic difficulties we must restore **וּשְׁתִּי** [to be pointed, perhaps, **וּשְׁתִּי**. — P. H.] in the text of Ezra; see MEISSNER, ZAT 17, 192; cf. also GES.-BUHL¹³ s. v. [PEISER, KB 4, 304, No. iii; ED. MEYER, *J. Wellhausen und meine Schrift 'Die Entstehung des Judenthums'* (Halle, 1897) p. 24; NIKEL, *op. cit.*, p. 130, n. 1. For Assy. *ašru* 'sanctuary' see now DELITZSCH's *Assyr. Handwörterbuch*, p. 148. NIKEL, *op. cit.*, p. 130, n. 2 shares my view that **אַשְׁרָא** means *sanctuary*. — P. H.] MARQUART (*op. cit.*, p. 44) proposes **תְּשָׁרָא** *palace*. 10
- 35, 9 (5) [For the interchange between *m* and *b* cf. below, p. 67, l. 34.
52 (10) Cf. Crit. Notes on Judges, p. 66, note *.
- 36, 13 (14) **וַיְהִיבּוּ לַשִּׁבְעָר שָׁמָּה** is no manifest Parsism as ED. MEYER supposes; see FRÄNKEL, ZAT 19, 179. **וַיְהִיבּוּ לַשִּׁבְעָר שָׁמָּה** **דִּי פָּחָה שָׁמָּה** stands for **וַיְהִיבּוּ לַפָּחָה דִּי שָׁמָּה שִׁבְעָר שָׁמָּה**. Cf. SELLIN, 2, 4, n. 1. 15
- 21 (16) The fact that Babyl. *nadānu* 'to give' means also, in the trilingual Achæmenian inscriptions, 'to make, to create' seems to be due to the influence of the Old Persian original. Old Persian *dā* means not only *to give* (δίδωμι, Indo-European *dō*) but also *to make* (τίθημι, Indo-Europ. *dhê*; cf. Sanskr. *dhâtār* 'creator,' Lat. *conditor*). Both 20 Indo-Europ. *d* and *dh* appear in Old Persian as *d*, see BARTHOLOMAE, *Handbuch der altiranischen Dialekte* (Leipzig, 1883) § 130. For the explanation of v. 16 cf. NIKEL, *op. cit.*, p. 106. — P. H.]
- 24 (17) WELHAUSEN's conjecture is endorsed by MARQUART, *op. cit.*, p. 48; cf. the following note *ad* 6, 1. 25
- 35 (6, 1) According to MARQUART, *l. c.*, we should read:—**דִּי בָּבֶל בְּנִית גִּנְזָא** **דִּי סָפְרִיא מִתְּחִתִּין תָּמָה**. [Cf. SELLIN, 2, 8.
- 37, 1 (3) For the partial assimilation of adjacent consonants cf. Crit. Notes on Proverbs, p. 65, l. 39. 30
- 4 For **סָבַל** as an old causative of **בָּל** cf. note 107 of the paper cited below, p. 67, n. ^a.
- 7 Since writing the above remarks I have noticed that BALL, in his Variorum Edition of the Apocrypha, states in his notes on 1 Esdr. 6, 24: "The writer seems to have read: *and fire-offerings they carry* (or perhaps, *bring*); a difference of points chiefly." 35 NIKEL, *op. cit.*, p. 33 follows the old erroneous translation, rendering *seine Fundamente sollen aufgerichtet werden*. For the Heb. *cubit* see Crit. Notes on Numbers, p. 66, l. 4. — P. H.]
- 22 (4) According to MARQUART, *op. cit.*, p. 45 the first translator found 40 rightly **הָרָה**; **οισοα**, on the other hand, is translation of **חָרָה**.
- 35 (7) MARQUART (p. 47) thinks that **שָׁבְקוּ לְעִבְדָּא דִּי אֱלֹהָ וּרְבֵבָל וּנִי** is perhaps the right reading rather than **וַיְהִיבּוּ לַשִּׁבְעָר שָׁמָּה** MARQUART (p. 47) reads, 45 following 1 Esdr. 6, 29: — **וּמָה תִּשְׁקֹן** [לַעֲלֹן לְאֵלֶּה שְׁמִינִי] — **לִי תִּרְבִּין וְדִקְרִין** [] **וְאִמְרִין** which he regards decidedly as the original text. According to TORREY (*op. cit.*, p. 10) vv. 9 and 10 are an interpolation of the Chronicler, as appears from a comparison of v. 17; 7, 17, 22; 8, 35 and from the use of the favorite **יוֹם בְּיוֹם**.
- (10) **זָלַא** *to pray* possibly means originally *to roast* (sacrificial meat); 50 see note 106 of the paper cited below, p. 67, n. ^a. — P. H.]
- 10 (14) TORREY (*l. c.*) thinks that all the latter part of this chapter, from the last clause of v. 14, is to be assigned to the Chronicler.

- 32 (4) Crit. Notes on Isaiah, p. 57, l. 25; PSBA 22, 166. — P. H.]; MARQUART also endorses the reading ܐܪܗܘܐ for ܐܪܗܘܐ .
- (10) ܐܪܗܘܐ occurs elsewhere only vv. 11, 17 (ܐܪܗܘܐ), and 7, 12. It is usually rendered *and so forth* (see ED. MEYER, *op. cit.*, pp. 8 f.). TORREY says, however, in vol. 16 of the *Journal of Biblical Literature* (Boston, 1897) p. 196, that there is no feat of modern lexicographical jugglery by which ܐܪܗܘܐ can be made the equivalent of *and so forth*. According to TORREY ܐܪܗܘܐ in this verse is plainly due to the blunder of a copyist, caused by the fact that the last clause of the verse is exactly like the last clause of v. 11. TORREY holds, with SIEGFRIED-STADE, that this word is only a variation of ܐܪܗܘܐ , and that it must mean *and now*; it must be connected with what follows, and not with what precedes. He compares it to ܐܪܗܘܐ as *for what follows*, which is found in Arabic documents of a formal character. The word should be isolated, thus: — *Artaxerxes, king of kings, to Rehum and Shimshai and their companions, greeting! And now: — Your report has been carefully read &c.* TORREY compares a similar usage of ܐܪܗܘܐ in 2 K 5, 6; 10, 2; cf. also ܐܪܗܘܐ vñv 2 Macc. 1, 6. [Cf. above, p. 39, l. 1, also Assy. *eninna-ma* (HW 103^b) 'and now,' lit. *at this time* (*enu* 'time,' masc. of ܐܪܗܘܐ , and *annû* 'this,' cf. ܐܪܗܘܐ , with enclitic *-ma*; see Crit. Notes on Numbers p. 48, l. 44, and for *annû*, ܐܪܗܘܐ , Crit. Notes on Proverbs, p. 33, l. 36). Cf. also *Hebraica* 1, 251.
- 51 (12) For the form ܐܪܗܘܐ see *Hebraica* 2, 249; 13, 122; cf. *Beitr. z. Assyrl.* 1, 17, n. 20, and STRACK's Grammar of Bibl. Aramaic, 1897, § 23, k. — P. H.]
- 33, 7 NÖLDEKE says correctly that *walls are neither sewed nor dug*. FRÄNKEL (ZAT 19, 180) suggests the Assy. stem ܐܪܗܘܐ (given in DELITZSCH's HW 274^a below) *to throw down*, with the derivative ܐܪܗܘܐ which seems to denote a man who removes obstructions, clears away rubbish. The meaning would then be that the walls were newly built up from the foundation after the old foundations had been removed. ܐܪܗܘܐ is correctly translated in KAUTZSCH's *Textbibel: und die Fundamente graben sie bereits aus*; ܐܪܗܘܐ is impf. Af'el of ܐܪܗܘܐ *to excavate* (cf. ܐܪܗܘܐ), not Af'el of ܐܪܗܘܐ (= ܐܪܗܘܐ). The regular form would be ܐܪܗܘܐ with virtually doubled ܐܪܗܘܐ . Cf. DALMAN's Grammar, p. 276. Contrast SELLIN, 2, 20.
- 23 (13) For ܐܪܗܘܐ instead of ܐܪܗܘܐ , see Crit. Notes on Judges, p. 66; cf. SELLIN, 2, 25, n. 1.
- 36 (16) For ܐܪܗܘܐ cf. Crit. Notes on Proverbs, p. 51, l. 9.
- 37 (21) Aramaic forms like ܐܪܗܘܐ correspond to the Assy. Ittafal, i. e. the reflexive-passive stem of the Nif'al (ܐܪܗܘܐ); cf. DEL. § 84. The Aramaic Ittafal is not based on the Af'el; contrast NÖLDEKE, *Syr. Gr.* 2 §§ 159; 174, E; 177, B. — P. H.]
- 48 (24) V. 24 is ascribed by TORREY (*op. cit.*, p. 9) to the Chronicler; the reference in vv. 8-23 is to the building of the walls. The verse is a *harmonistic patch* to make the Aramaic narrative fit the Chronicler's story. VAN HOONACKER (*Rest.*, p. 21, n. 2) says, v. 24 follows v. 5 directly, but the second member is from the Redactor.
- 53 (5, 1) ܐܪܗܘܐ , Babyl. *Xaggá'a* (ܐܪܗܘܐ ; cf. above, p. 59, l. 34).
- 34, 3 (3) ܐܪܗܘܐ In a contract tablet (STRASSMAIER's *Inscriptionen von Darius*, Nos. 27, 82) we have *Uštānu pīxāt Bābīlī u ebir Nāri*.

30 (3) *cf.* above, p. 30, l. 27; באיבה for באו באיבה is evidently due to *haplography*. — P. H.]

VAN HOONACKER (*Restaur.*, p. 144) thinks the corruption came from taking 41 באימה as a Hebrew expression. He says the passage becomes clear as soon as we perceive that it is an Aramaic word, equivalent to Heb. בָּמָה; the meaning is then: — they established the altar on its bases; for a *bamah* was found above, erected by the care of the people of the lands. [Aramaic *ḥamā* or *ḥamā*, however, has no connection with Heb. בָּמָה (Assyr. *ḥamāti* 'heights' DEL., HW 177^b) but is a Greek loanword, = βῆμα, plur. βήματα, in Syriac: ܒܐܡܬܐ; VAN HOONACKER's באימה would be a spelling like באישהא in 4, 12. — P. H.]

40 (8) TORREY holds that 1 Esdr. 5, 54f. has preserved the true reading both here and in v. 6, and that it would be better to alter 41 to correspond. 15

31, 12 (12) [Not only הבית but also the preceding זה may be a gloss; *cf.* Crit. Notes on Judges, p. 32, l. 45.]

20 (4, 2) For the K^{thib} לא instead of the Q^{re} לו *cf.* Crit. Notes on Proverbs, p. 62, l. 5. The K^{thib} represents, of course, an intentional alteration; *cf.* Crit. Notes on Isaiah, p. 88, l. 53.

24 For *Esarhaddon* in this connection *cf.* NIKEL, p. 100. — P. H.]

47 (6) According to TORREY (*op. cit.*, p. 5, n. 1) v. 6 is simply a historical patch inserted by the Chronicler to make the history continuous, and also to account for the inactivity of the Jews. But would the Chronicler leave his work so disjointed? (see the article in HASTINGS' Bible Dictionary, vol. 1, p. 823). V. 7, says TORREY, was originally an introduction to the Rehum-Shimshai correspondence; as it now reads it is 'of no possible use to anybody;' vv. 8-11 present a 'scene of the wildest confusion.' TORREY (*op. cit.*, p. 6; see also p. 49, n. 1; contrast SELLIN, 2, 27. 158) proposes to solve the problem by transposition, reading thus: —

7^{b. 61} ובמלכות אחשורוש בתחלת מלוכתו || בשלם מתרדת טבאל ושאר כִּנְוֹתוֹ
8^{a. 72. 6b} כתבו שטנה על ישיבי יהודה וירושלם: ובימי ארתחששתא כתב || רחום
7^{d. c} בעל מעם ושמישי ד-ס-פ-ר-|| על ארתחששתא מלך פרס || וכתב הנשתון
9^a כתוב ארמית ומתרנס (ארמית): ארין רחום בעל מעם ושמישי ספרא ושאר
8^{b. 1b} כננתהון || די יתבין בקריה די שמרין ושאר עבר נהרה || כתבו אנרא חרא על
11 ירושלם לארתחששתא מלכא כנמא: דנה פרשנן אנרתא די שלחו עלוהי
12 על ארתחששתא מלכא || עבדיך אנש עבר נהרה שלם: וכענתן ידיע להא
למלכא וגו' 40

WINCKLER (*Altor. Forsch.*, second series, vol. 2, part 1, whole number 11, p. 217) holds that Ahasuerus v. 6 and Artaxerxes vv. 7-23 stand for Cambyeses. He says also that this passage shows its late origin, belonging to the time when the hostility between Jews and Samaritans was so pronounced that the latter were the natural opponents of the rebuilding of the Temple.

51 (7) [NIKEL, *op. cit.*, p. 134 considers ED. MEYER's פרסית for ארמית an acceptable conjecture. *Cf.* also KAUTZSCH's *Textbibel*. Contrast SELLIN, 2, 26, n. 1, and for ארמית = ܐܪܡܝܬܐ *ibid.* p. 34.

32, 19 (8) The *e*-vowel in בעל מעם is explained in *Hebraica*, 1, 228. — P. H.]

49 (9) According to MARQUART (*Fundamente isr. u. jüd. Gesch.*, Gött. '97, p. 64) we should read דִּנְיָא for דִּנְיָא 41; דִּנְיָא 41 is miswriting for מפרסרא ספרא; for טרפליא אפרסרא 41 we must read אפרסרא *[cf.*

- 27, 31 (2, 10) **אל** **בְּנֵי**, Babyl. *Bānīā*. This favors the text of Ezra as against **אל** **בְּנוֹי** in Neh. 7, 15; cf. above, p. 49, l. 20.
- (11) **אל** **בְּנֵי** (in pause), Babyl. *Bībā*.
- (12) The second element of the name **עֲזַרְיָה** is the deity *Gad* (Is. 65, 11), thus showing the worship of this god during the Captivity (GRAY, 5 *op. cit.*, p. 145; cf. above, p. 58, l. 44).
- 42 (17) **אל** **בְּנֵי** (in pause), Babyl. *Biçā*.
- 51 (29) [Cf. NIKEL, *op. cit.*, p. 54, n. 1. — P. H.]
- 28, 10 (35) The number here (**אל** 3,630) is too large; it varies in every text. **ט**V in Neh. 7, 38 reads 930. This place (*Senaah*) is otherwise un- 10 known, and it is very unlikely that more people would be settled there ($\frac{1}{12}$ of the whole number!) than at any other place.
- 33 (36-39) Verses 36-39 contain the list of priests. It is noteworthy that here the Ezra and Neh. lists agree exactly in names and numbers, and the several **ט** texts show little variation. These facts excite sus- 15 picion. The passage is probably much later than the text to which it is attached.
- 36 (40) GRAY (*op. cit.*, p. 287) thinks **אל** **הַרְיָה** is the same name as **הַרְיָה** (Neh. 7, 43 **קרי**) but is not sure which is the original form.
- 37 (42) There are six lists of porters: — Ezr. 2, 42; Neh. 7, 45; 11, 19; 20 12, 25; 1 Chr. 9, 17; 26, 1-14. The only names which are constant are **שָׁלוֹם**, **טָלְמֹן**, and **עֲקֹב**. The other names are corrupt, and it is impossible to determine the original forms. **טָלְמֹן** is derived by GRAY (*op. cit.*, p. 90) from Aram. **טלם** *to oppress*; **עֲקֹב** = Babyl. *Aqûbu*, also *Iqubu* [i. e. *Egûbu*, with *e* for *a* after initial **ע**; see 25 HAUPT, *The Assyrian E-vowel* (Baltimore, 1887), p. 26, 10; cf. DELITZSCH's *Assyr. Gr.* § 34, 7. Babyl. *Iqubu*, however, might also represent the name **עֲקֹב**; cf. Assy. *ekul* = **יַאֲכַל**, *ia'kul*; HAUPT, *Sumer. Familiengesetze* (Leipzig, 1879) p. 67; *E-vowel*, p. 26, 9; cf. DEL. § 32, 7; § 103. For names like **עֲקֹב** alongside 30 of **עֲקֹב** (Arab. **عقب** and **عقب** &c.) see *Beitr. zur Assyriologie* 1, 170, n. 11. For **עֲקֹב** = *Aqûbu* cf. **עֲחָד** *he-goat* = Assy. *atûdu*, Arab. **عُتود**. — P. H.]
- 47 (46) **אל** **חָנָנִי**, cf. Babyl. *Xanana'*, i. e. *Xananā*; see *Hebraica* 7, 149 (*x* = **ח**; see *Beitr. z. Assyr.* 1, 255; cf. below, p. 62, l. 50; p. 64, l. 51, &c.). 35
- (48) **אל** **נִקְדָּדוּ**, Babyl. *Niqûdu*.
- 48 (53) **אל** **בְּרָקָם** is according to HILPRECHT and CLAY, *op. cit.*, p. 27, n. 1 identical with **בְּרָקָם** [EUTING, **البرقي**, 861; cf. D. H. MÜLLER, *Epigraphische Denkmäler aus Arabien*, Vienna '89, p. 51] and the Assyrian *Barqûsu*. The second element of this name is the god 40 **קִים** (cf. BÄTHGEN, *Beitr. zur semit. Rel.*, p. 11). The first element is possibly not the Aramean word for *son* (GRAY, *op. cit.*, p. 68, n. 2), but the god *Bir*; [cf. Assy. *Bir-Dadda* (*Hebraica* 1, 224; KB 2, 216, col. viii, l. 2), Heb. **בִּרְדָּד** in the Book of Job (ZK 2, 177).
- 29, 7 (59) **אל** **חִרְבָּה** may be identical with the Assy. *qirûbû* 'field' (HW 595^b) 45 generally written *kirûbû* (cf. *kirib* = **קרב**, HW 594^b; see JENSEN's *Kosmologie*, p. 517. — P. H.]
- אֲדָנִי** (Neh. 7, 61 **אֲדָנִי**), Babyl. *Addānu*, which is the name of a place in Babylonia, but probably named after a person. [Cf. NIKEL, *op. cit.*, p. 10, n. 2. — P. H.] 50
- (60) **אל** **טַבְיָה**, Babyl. *Tābīā*.
- 11 (61) [G's rendering means *those who laid claim to the priesthood*, who claimed to belong to the priests. — P. H.]

Notes 41
PP. LL. CC. VV.
25 (I)

Documents of Murashû Sons, edited by H. V. HILPRECHT and A. T. CLAY, Philadelphia, 1898, wherever an identification has been indicated in the lists given in that volume. The name מְתָרְתָּ is, of course, not Babylonian, but Persian.

מְתָרְתָּ is rightly explained as a Persian word. Its prototype appears in Babylonian contracts as *ganzabaru*; cf. PEISER, ZAT 17, 347.

26, 21 [Even if we had מְתָרְתָּ in Babylonian we might expect שׁוּשׁ in Hebrew; cf. p. 31, l. 24. שׁשׁ = šaš, ša'aš, šašaš, šamaš. — P. H.]

40 MASPERO in his *Passing of the Empires* (p. 663, note) accepts VAN HOONACKER's explanation of מְתָרְתָּ = Šamaš-bal-uṣur [cf. also NOWACK's Commentary on the Minor Prophets (Göttingen, 1897) p. 302; SELLIN, 2, 35, n. 1; cf. 1, 239, 279], while WINCKLER, *Allor. Forschungen*, second series, vol. 2, part I (whole number 11, Leipzig, 1899) p. 223, n. 1 endorses ED. MEYER's identification of מְתָרְתָּ 1 Chr. 3, 18 and מְתָרְתָּ (see also below, p. 69, l. 21). [NIKEL, *op. cit.*, p. 48 says that, from the philological point of view, it is preferable to explain שׁשׁבַּר = Šamaš-bal-uṣur although, in point of fact, the identification of שׁשׁבַּר and שׁנאַר is undoubtedly very attractive.

47 (11) מְתָרְתָּ means both gold and silver; ל-ל = sive-sive; see the paper cited above, p. 25, l. 15 and Crit. Notes on Numbers, p. 63, l. 4. NIKEL, *op. cit.*, p. 43 says that the number 5400 should be corrected to 5469 following 1 Esdr. 2, 14; cf. OORT, *Emend.* — P. H.]

27, 1 (2, 2) מְתָרְתָּ is explained by VAN HOONACKER in his *Nouvelles Études sur la Restauration Juive* (1896, p. 94), as meaning Down with 25 *Babylon!* He gets this sense (which KOSTERS rejects) from the Aramaic זַרְבּ [= Assy. *zarābu* 'to oppress,' *zurub libbi* = זַרְבּ לִבִּי; DELITZSCH, HW 263^b. — P. H.]. The name would then carry an imprecation against Babylon. LAGARDE (*Nominalbild.*, p. 53), on the other hand, thinks that מְתָרְתָּ may be a Babylonian name. [According to NIKEL, *op. cit.*, p. 46, n. 2, Zerubbabel is a genuine Babylonian name, = *zer-Bābīlī* 'offspring of Babylon.' He endorses the view that Sheshbazzar and Zerubbabel are two different persons. For SELLIN's hypothesis concerning Zerubbabel see Crit. Notes on Isaiah, p. 199, ll. 17 ff.; cf. NIKEL, *op. cit.*, p. 142. See now also SELLIN's *Studien zur Entstehungsgeschichte der jüdischen Gemeinde nach dem babylon. Exil*, especially vol. 2 (Leipzig, 1901). For the e of מְתָרְתָּ instead of the o in מְתָרְתָּ, see Crit. Notes on Chronicles, p. 80, l. 45; contrast above, l. 7.

מְתָרְתָּ may be = Babyl. *Belšunu* ('their lord'). — P. H.]

3 מְתָרְתָּ (or, according to BÄR, מְתָרְתָּ, ὁ Μαρδοχαῖος), Babyl. *Marduk-a* [i. e., probably, *Mardukā*]. GRAY (*Expos. Times*, Feb. 1899) holds that this name is connected with Marduk, and shows that foreign gods were worshiped during the Exile.

6 For מְתָרְתָּ see below, p. 69, l. 13.

מְתָרְתָּ is explained by HALÉVY as a compound of אֲבִי־נְיֹ. This is rightly rejected by GRAY (*Heb. Proper Names*, p. 24, note).

29 (5) [Cf. NIKEL, *op. cit.*, p. 80. — P. H.]

30 (6) That the text is in disorder is plain; whether the slight emendation adopted above, p. 1, l. 28 is sufficient is not certain. The best 50 texts (VS) ^ 1 before מְתָרְתָּ in Neh. 7, 11. Either a number has dropped out after מְתָרְתָּ, or else מְתָרְתָּ is a gloss. The corruption must be an early one as 6 testifies to the present text.

stated as follows. He denies that we have any genuine Memoirs of Ezra at all; he concedes to Nehemiah: Neh. 1, 1-2, 6; 2, 9^b-20; 3, 33; 3, 34^{ab}-5, 13^a; 5, 13^b-6, 19. The sections Ezra 4, 9^a; 4, 10-23; 5, 1-6, 8; 6, 11-14^{bb} he regards as excerpts from an Aramaic source composed in the closing part of the fourth century B. C. All the rest he assigns to the Chronicler.

His conclusions as to the historical value of the Book, which are more radical than those of most other recent critics, will be discussed in the Notes to the English Translation. [Cf. also JOHANNES GEISSLER, *Die literarischen Beziehungen der Ezramemoiren, insbesondere zur Chronik und den hexateuchischen Quellschriften*, Chemnitz, 1899 (*Jahresbericht des städtischen Realgymnasiums*) and JOHANNES NIKEL, *Die Wiederherstellung des jüdischen Gemeinwesens nach dem babylonischen Exil*, Freiburg i. B., 1900. The last three pages of the introduction to this work (pp. xiii-xv) contain a useful bibliography of recent publications dealing with the Books of Ezra and Nehemiah. See also KLOSTERMANN's article in HERZOG-HAUCK's RE³, 5, 500-523 (1898) and CHEYNE-BLACK's *Encyclopædia Biblica*, 1478-1494 (1901); cf. below, p. 58, l. 37.

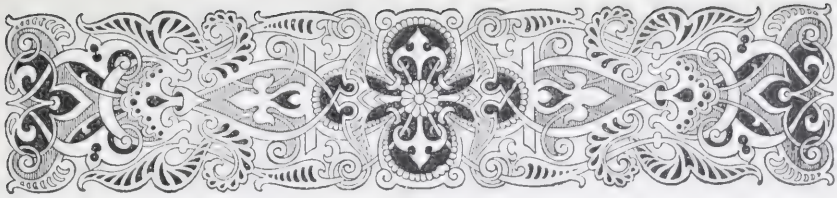
In the following *Addenda* the figures in the first column refer to the pages and lines of the Critical Notes in the present volume, while the numbers in parentheses (1, 3 &c.) indicate the chapters and verses of the Masoretic Text.

Notes M
PP. LL. CC. VV.

Addenda to Notes on Ezra.

- 25, 7 (1, 3) NIKEL, *op. cit.*, p. 37 remarks that the words יהי אלהיו עמו bear a genuine Babylonian tinge and read as though they were quoted from a Babylonian incantation or penitential psalm. — P. H.]
- 11 (4) See also W. J. MOULTON's paper *Über die Überlieferung und den textkritischen Werth des dritten Esrabuchs* in STADE's ZAT, 30 1899, pp. 230 f., 244 f.
- 20 (6) See also MOULTON, *l. c.*, pp. 231.245.
- 21 [שׁוֹרֵי probably refers especially to the *camels* (2, 67; cf. Neh. 7, 69) while בְּהֵמָה includes *horses, asses, and mules* (2, 66.67); cf. Neh. 2, 12.14 and below, p. 60, l. 21 (it is not likely that בְּהֵמָה in Neh. 35 2, 12.14 refers to a *horse*; contrast NIKEL, *op. cit.*, p. 188, l. 9). In the cuneiform account of Assurbanipal's Arabian campaign (KB 2, 224, l. 36) the camels of the Arabs are called *rukûššunu*; see *Hebraica* 3, 110. — P. H.]
- 29 (8) There is an ellipsis in M which is supplied in 1 Esdr. 2, 10: ἐξενέγκας δὲ αὐτὰ Κύριος ὁ βασιλεὺς Περσῶν παρέδωκεν αὐτὰ Μιθριδάτη. See MOULTON, *l. c.*, p. 245. In Ezr. 8, 26.33 παρέδωκεν stands for שָׁקַל מֶלֶךְ. The text should probably read: — וַיִּצְיֵאם כֹּוֹשׁ מֶלֶךְ פֶּרֶס וַיִּשְׁקֵלם עַל יַד נְוִי מִתְרַדָּתוּ, Babyl. *Mitradātu*; cf. also Ezr. 4, 7. Several of the 45 names mentioned in the Books of Ezra and Nehemiah have been found on cuneiform tablets, especially on the Babylonian contract-tablets disinterred during the American excavations at Nippur, SE of Babylon, toward the end of May, 1893. All of the 730 business-documents discovered are dated in the reign of Artaxerxes I. (B. C. 464-424) and Darius II. (B. C. 423-405). Cf. the notes on the English translation of *Ezekiel*, in *The Polychrome Bible*, p. 93, l. 34. The names have been selected from the *Business* 50

Addenda.

THE CRITICAL NOTES on the Hebrew text of Ezra-Nehemiah (pp. 25-55) as well as the Hebrew text (pp. 1-24) were printed in the autumn of 1896 (*cf.* p. 26, l. 40), but unforeseen circumstances beyond the control of the editor and publisher made it necessary to reprint the Hebrew text. This delayed the publication of the volume. Professor GUTHE having found it impossible to make any additions, owing to the pressure of other work, the Rev. L. W. BATTEN, PH. D., Rector of St. Mark's Church, New York, formerly Professor of Hebrew in the Protestant Episcopal Divinity School, Philadelphia, who is preparing a commentary on the Books of Ezra and Nehemiah for The International Critical Commentary, kindly consented to append, with Professor GUTHE's approval, a number of *Addenda*, especially references to the recent works on Ezra-Nehemiah, which appeared after Professor GUTHE's Notes were in type. A few copies of the first edition were distributed in 1896 so that Professor BUHL was able to refer to the work in the 13th edition of GESENIUS' Hebrew Lexicon issued at the beginning of 1899 (*e. g. op. cit.*, p. 699^b *s. v.* צִיָּח; p. 906^b *s. v.* אַש; p. 907^a *s. v.* אַשְׁרָנָה; p. 927^a *s. v.* סָבַל; p. 937^b *s. v.* שׁוּר; p. x, *ad* p. 166, &c.). *Cf.* also Professor GUTHE's references in the notes to his translation of 1 Esdras in KAUTZSCH's *Apokryphen und Pseudepigraphen des AT* (Freiburg i. B., 1900), p. 6, note a; p. 11, note c. — P. H.

WITHIN the last few years there has been a great deal of discussion about the Books of Ezra and Nehemiah, and some important contributions have been made; but, for the most part, these deal very little with the text, being chiefly concerned with the structure and the value of the Books as a historical source.

With regard to these points Professor CHARLES C. TORREY, of Yale University, New Haven, has published his conclusions in a pamphlet entitled *The Composition and Historical Value of Ezra-Nehemiah* (No. 2 of the *Beihefte zur Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft*, edited by Professor STADE) Giessen, 1896. TORREY's emendations of the text will be found in the Notes below. His conclusions in regard to the composition of the Book may be briefly

- 12 (40) A statement as to what Nehemiah and his half of the officers did, has fallen out at the end of the verse.
- (45) Insert ו before שְׁלֹמֶה on authority of \mathfrak{G} ; cf. BÄR. In v. 46, on the other hand, strike out the ו before אֶקֶף on the same authority.
- 13 (1) \mathfrak{G}^L agrees with מִשְׁכַּן מִשְׁכָּן, but not with \mathfrak{G}^L ἐν βιβλίῳ νόμου Μωσῆ = 'מִשְׁכַּן תּוֹרַת מֹ'. As this expression is the rule in cc. 8 ff., it is adopted here also.
- (2) The singular אֵל וְיִשְׁכְּרֵה justifies itself as a quotation from Deut. 23, 5. \mathfrak{G} καὶ ἐμισθώσαντο וְיִשְׁכְּרֵה.
- (3) [ED. MEYER, *op. cit.*, p. 130, n. 2, remarks that we must point עֲרַב *Bedouins* instead of אֵל עֲרַב (\mathfrak{G} πᾶς ἐπίμικτος, \mathfrak{G}^L τὸν λαὸν τὸν ἀναμειγμένον). — P. H.]
- (4) אֵל בֵּית אֵל; but there were many chambers in the Temple; read, therefore, בְּלִשְׁכָּת. Cf. EWALD, *Geschichte des Volkes Israel*³, iii, 207.
- בְּלִשְׁכָּת with בֵּית is surprising; we should expect עַל בְּתוֹן.
- (5) Insert ו before הַלְבוּנָה, following \mathfrak{G} .
- (7) \mathfrak{G}^VL have ἐν τῇ αὐτῇ οἴκου τοῦ θ. = 'בְּתֵצֵר בֵּית הָא'. Change אֵל בְּתֵצֵר 'בֵּית הָא' accordingly.
- (9) אֵל, contrary to the context, הַלְשִׁכוֹת; the reading of \mathfrak{G}^L τὸ γαζοφυλάκιον = הַלְשִׁכָּה is confirmed by the context (v. 8).
- (13) For וְאַצְוָה, \mathfrak{G}^SL have καὶ ἐνετείλαμην = וְאַצְוָה. Cf. Neh. 7, 2.
- (15) The word מִכָּר of אֵל, as also מִמְכָּר in v. 20, is translated by \mathfrak{G} πρᾶσις. As מִכָּר nowhere else appears in the sense *merchandise* it is questionable whether, in this passage, it is not corrupted out of ממכר. Yet the connection of the words in \mathfrak{G} is different.
- For the K^{thib} דָּאן, the Q^{rê} דָּן has been adopted, giving the usual spelling.
- (18) \mathfrak{G}^VL have a fuller text than אֵל, *viz.* ἤνεγκεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ ἐφ' ἡμᾶς; we should insert accordingly, it would seem, וְעַלֵּיהֶם (עֲלֵינוּ), especially as the context favors it.
- (19) The first וְאַמְרָה disturbs the course of the address, and is also wanting in \mathfrak{G}^V . It is a mistaken anticipation of the second וְאַמְרָה, and should be struck out. As 30 to the custom, cf. Neh. 7, 3.
- Before לֹא-יָבוֹא, in the latter half, also, of the verse an אֶשֶׁר is attested by \mathfrak{G}^VL ὥστε μὴ κατλ.
- (26) \mathfrak{G}^VL (ὁ θεός) εἰς βασιλέα = לְמֶלֶךְ; אֵל has only מֶלֶךְ.
- (29) אֵל וְיִבְרִית הַקְּהֵנָה, beside the וְהַלֵּוִים following and הַקְּהֵנָה preceding is surprising. 35 \mathfrak{G}^V has the same, but \mathfrak{G}^L τὴν διαθήκην τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν. This represents unquestionably the original text וְיִבְרִית הַקְּהֵנִים וְהַלֵּוִים.
- (30) For אֵל בְּמִלְאָתוֹ write בְּמִלְאָתוֹ, following \mathfrak{G}^VL ἀνῆρ ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ.

- 15) Comparing v. 3, the reading of \mathcal{L} $\tau\tilde{\omega}$ Μαριμᾶθ = לְמַרְיָמָת would seem preferable to \mathcal{M} לְמַרְיָתָ .
- (16) The Q'rê לְעִדְיָא is probably right; \mathcal{S} $\tau\tilde{\omega}$ Ἀδδαί = עֲדִי , \mathcal{L} $\tau\tilde{\omega}$ Ἀδαία = עֲדִי ; but see v. 21.
- (17) After לְמַנְיָמִין the name of the head of a clan has dropped out, and, for לְמַנְיָה , we should read מַסַּי , מַעֲיָה , מַעֲשִׂי , is surprising, but possibly correct.
- For \mathcal{M} פִּלְטִי BÖHME, *l. c.*, p. 8 proposes פִּלְטִי . Or פִּלְטִי ? Cf. *c. g.* פִּלְטִי .
- (20) For \mathcal{M} לְסִלִּי read לְסִלִּי as in v. 7. \mathcal{L} v. 7 Σαλουῖα, v. 20 Σαλουῖαι; \mathcal{S} Σαλλῖαι.
- For \mathcal{M} עֲבָר \mathcal{S} have Αβεδ = עֲבָר ; it is hard to say which form is right.
- (21) \mathcal{M} יְדִיעָה beside v. 19 יְדִיעָה , can hardly be right. \mathcal{S} $\tau\tilde{\omega}$ Ἰδαίου = עֲדִי ; cf. v. 16; \mathcal{L} $\tau\tilde{\omega}$ Ὠδουία = הוֹדִיעָה as in v. 7. Read here, as in v. 7, עֲדִי .
- (22) Instead of the indefinite expression in \mathcal{M} רָאשֵׁי הָעֲבֹתָ , the definite רָאשֵׁי הָעֲבֹתָ is required. \mathcal{M} would seem to be a transcriptional error for עֲר . Cf. BERTHEAU-RYSSEL, pp. 330f.
- (24) \mathcal{M} בְּיִקְרִימְיָאֵל , but Kadmiel is nowhere made the father of Jeshua. \mathcal{S} $\tau\tilde{\omega}$ καὶ υἱοὶ Καδμηλ = וּבְנֵי ק' , \mathcal{L} $\tau\tilde{\omega}$ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, Καδμηλ = וּבְנֵי ק' ; this is misread, or miswritten, for בְּנֵי or בְּנֵי . The latter form has been adopted in the text upon comparison with v. 8 and 10, 10. Cf. also 8, 7; 9, 4.
- (25) Connect the first three names of v. 25 with v. 24 on authority of Neh. 11, 17; cf. also v. 9. The three names which follow, on the other hand, are to be taken as subject. The words שְׁמֵרַיִם and שְׁוֹעֲרַיִם should be transposed, so that שְׁמֵרַיִם may stand directly alongside its object מִשְׁמֵר .
- (27) \mathcal{L} $\tau\tilde{\omega}$ ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, בְּשִׂמְחָה , \mathcal{M} וּשְׂמִינָה . Perhaps $\text{וּבְשִׂמְחָה וּבְנִינָה}$?
- (28) \mathcal{L} $\tau\tilde{\omega}$ καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ Λευὶ, בְּנֵי לֵוִי , shown to be correct by vv. 27 and 30. \mathcal{M} thus agrees with v. 29^b in regarding Levites and singers as identical. Still, \mathcal{M} would seem to be contracted from $\text{בְּנֵי לֵוִי הַמְּשֻׁרְרִים}$. The Chronicler added הַמְּשֻׁרְרִים , and לֵוִי has dropped out.
- For \mathcal{M} $\text{וּמִיְהִיָּה בְּנֵי יִי}$ read $\text{וּמִיְהִיָּה בְּנֵי יִי}$, following \mathcal{L} .
- (31) For \mathcal{M} $\text{וּמִיְהִיָּה בְּנֵי יִי}$ read $\text{וּמִיְהִיָּה בְּנֵי יִי}$, following v. 38. See KOSTERS, *Het Herstel van Israel*, 1894, p. 59; German edition, p. 50.
- (33) In the first half of v. 35 the priest's names are wanting. According to v. 41 we expect here also 7 priests; their names at present make up vv. 33 and 34, and should be taken up into v. 35^a. The division of the verses is to be altered accordingly.
- (35) For \mathcal{M} בְּנֵי יִי it would seem necessary to read בְּנֵי יִי , following 1 Chr. 9, 15; Neh. 11, 17 (cf. \mathcal{S}).
- (36) \mathcal{L} has not the name מִלְלִי ; it is certainly strange alongside of גִּלְלִי (Γελῳαι). If מִלְלִי be omitted, and Ezra not counted, the number of persons named in vv. 35 and 36 agrees with that in v. 42 (8).
- (37) A verb of motion and a statement of place seem to have dropped out at the beginning of the verse.
- (38) Strike out the ה before הִלָּכָה ; \mathcal{L} $\tau\tilde{\omega}$ ἡ δευτέρα ἐπορεύετο. Then read לְשִׁמְאֻל , following v. 31. \mathcal{M} לְמִוָּאֵל = *to the opposite side*. Further וְשָׂרִי has fallen out in \mathcal{M} ; according to v. 32 it should run: $\text{וְהָצִי שָׂרִי הָעָם}$. Other gaps are perceptible: we miss after לְהַחֲזִיקָה a statement of the point on the wall where the second company that gave thanks took its station, and a verb of motion on which the prepositions following may depend, such as וּלְכֹנֵה .
- (39) The last clause of v. 39 and vv. 40f. are wanting in \mathcal{S} , but appear in \mathcal{L} and \mathcal{S} . It has been observed by STADE, *Gesch.*, ii, 175, that these words do not suit the context; for according to that statement the second choir would have extended southward beyond the Temple. We are therefore inclined to consider the words $\text{וְעָמְרוּ בְּשַׁעַר הַמִּטְרָה}$ an incorrect doublet of the following words.

- 11 (7.8) These verses also, when compared with the parallel text 1 Chr. 9,7-9, show gaps and errors. Some clans are missing after v. 7. The beginning of v. 8 is absolutely disfigured. For אֶחָיו read אֶחָיו = ὁ ἀδελφοὶ αὐτοῦ; cf. 1 Chr. 9,6, 9,13 and Neh. 11,12.13.14. According to v. 14, גַּבִּי סָלִי is a corruption of גְּבוּרֵי חֵיל.
- (9) אֱלֹהֵי בְּרִיָּה־נֹאָה is rendered υἱὸς Ασάνα by ט״, υἱὸς Ασέννα by טל. Evidently they had no other reading than that in Neh. 3,3 אֱלֹהֵי הַסִּנְאָה. Cf. Neh. 7,38 (Ezr. 2,35). The same name occurs in אֱלֹהֵי in two different pronunciations which are still unknown to ט.
- (10) Strike out אֱלֹהֵי בְּרִיָּה before וַיִּרְיֶב, and insert ו in its place, following 1 Chr. 9,10. On 10 the same authority, insert ו also before יִרְבֵּן.
- (11) Begin the verse with ו, following 1 Chr. 9,11.
For אֱלֹהֵי שָׁרָיָה Chr. reads שָׁרָיָה (cf. Ezr. 2,2 and Neh. 7,7), but it would seem incorrectly; see BERTHEAU on 1 Chr. 9,11.
- (13) The same remark as that made on Neh. 7,52 applies to the monstrosity עֲמָשָׁי 15 of אֱלֹהֵי.
- For אֱלֹהֵי אֶחָיו, cf. Ezr. 10,15, יִתְחִיָּה, which in 1 Chr. 9,12 has become יִתְחִיָּה.
- (14) For אֱלֹהֵי וְאֶחָיו read וְאֶחָיו, following ט ἀδελφὸς αὐτοῦ.
The end of the verse in אֱלֹהֵי בְּרִיָּה־נֹאָה is very singular. ὁ υἱὸς τῶν μεγάλων. We expect a proper name, but *Haggēdolim* means only *the great ones*, and is 20 no proper name.
- (15) For אֱלֹהֵי בְּרִיָּה־נֹאָה at the end of the verse, read מְרִיָּה־מְרִיָּה, following 1 Chr. 9,14. Cf. BERTHEAU-RYSSEL, p. 320.
- (17) For אֱלֹהֵי בְּרִיָּה־נֹאָה read בְּרִיָּה־נֹאָה, following 1 Chr. 9,15; cf. טל υἱὸς Ζεχρει.
- For אֱלֹהֵי הַתְּחֵלָה read הַתְּחֵלָה, following טל (ἀρχων) τοῦ αἵνου. 25
- (19) Completed on the basis of 1 Chr. 9,17. Cf. Ezr. 2,42; Neh. 7,45.
- (20) Certainly intended as a transition to vv. 25-36, and hence to be placed between vv. 24 and 25. Insert ו before הַבְּהֵימִים and הַלְלוּם, following טל.
- (31) אֱלֹהֵי מִנְבַּע is unintelligible; replace with מִנְבַּע.
- (35) Read ו before אֱלֹהֵי הַתְּחֵלָה.
- (36) ט״ agrees with אֱלֹהֵי, while טל reads: καὶ ἐκ τῶν Λευιτῶν μερίδες ἐν τῷ Ιουδα καὶ τῷ Βενιαμιν, i. e. בְּיִהוּדָה וּבְבִנְיָמִין. ED. MEYER (*l. c.*, p. 105) would read לִיהוּדָה וּבְבִנְיָמִין. It seems preferable, however, to leave אֱלֹהֵי in its present form. 30
- 12 (1-6) The names in vv. 1-6 are intimately related to those in Neh. 10,3-9. On this 35 basis, a few emendations of אֱלֹהֵי have been undertaken; v. 3 הָרִם for הָרִם; v. 4 גִּתָּזִן for גִּתָּזִי; v. 5 מַעֲזִיָּה for מַעֲזִיָּה (טל Μαασίας).
- (7) For אֱלֹהֵי יִדְעִיָּה, which occurred before in v. 6, read, perhaps, עֲרִיָּה. Cf. Neh. 11,12; 1 Chr. 9,12. טל Ὡδουίας = הוֹדוּיָה, which is unknown as the name of a priestly clan.
- (8) אֱלֹהֵי הַיְּרוּת is a monstrosity. Read עֲלִי־הוֹרוֹת, following טל ἐπὶ τῶν ἐξομολογήσεων; 40 cf. 1 Chr. 25,3.
- (9) אֱלֹהֵי וּבְקִקְיָה is not attested by טל: καὶ λαваὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἀνεκρούοντο ἀπέ- ναντι αὐτῶν ἐν ταῖς ἐφημερίαις; it would seem to be an explanatory gloss derived from 11,17. In טל λαवाὶ is a doublet of ἀνεκρούοντο = עָנִים. Accordingly restore in v. 9: 'עָנִים'.
- (10) The third הוֹלִיד is wanting in good MSS and according to the Masorah.
- (11) For יוֹתָן of אֱלֹהֵי and all the Versions we should probably read יוֹתָן. For, in v. 22, we find יוֹתָן (cf. v. 23), and Josephus *Antiq.* xi, 7,1 calls him Ἰωάννης. But doubts have been expressed as to the line of high-priests also.
- (12) For אֱלֹהֵי בְּהֵימִים read בְּהֵימִים, following ט οἱ ἱερεῖς. 50
- (14) For אֱלֹהֵי לַמְּלֹכִים K^{ethib} לַמְּלִיכִי Q^{re}, read לַמְּלֹךְ; cf. ט τῷ Μαλουχ.
- For אֱלֹהֵי לַשְּׂכִנְיָה read לַשְּׂכִנְיָה, following ὁ τῷ Σεχελίου, Σεχενίᾱ. Cf. vv. 2f. Ac- cording to v. 2, הַטּוֹשׁ would seem here to have dropped out.

- special source. It applies to the document the plural designation **הַחֲתוּמִים**, while in v. 1 the singular **הַחֲתוּם** is used. The interchange is like that of **סָפָר** and **סָפֵר** in Is. 37, 14; 2 Sam. 11, 14. [According to ED. MEYER, *op. cit.*, p. 135, n. 2, we must substitute the singular **הַחֲתוּם** for **עַל הַחֲתוּמִים** in v. 2 for the plural **הַחֲתוּמִים** of **אֵל**; cf. CHEYNE on Is. 37, 14. — P. H.] With v. 29 the account of v. 1 is resumed, but it is remarkable that in v. 1 the Levites stand before the priests, while the list itself places the priests before the Levites. Perhaps the list was enlarged also by the editor. Cf. KOSTERS, *Het Herstel*, p. 78; German edition, p. 66. STADE, *Gesch.*, ii, 179, would separate only vv. 3-14.
- (5) For **אֵל שְׁכֵנִיָּה** we have in Neh. 12, 3 and 1 Chr. 24, 10 **שְׁכֵנִיָּה**, which is probably correct.
- (10) Strike out the **ו** of **אֵל** before **יִשׁוּעַ**, on the authority of **Θ**. BÄR does not give it in his text.
- (11) For **אֵל שְׁכֵנִיָּה** read **שְׁכֵנִיָּה**, following **Θ** *Σεχενίας*, as **שְׁכֵנִיָּה** occurs again in v. 13, and is there universally attested.
- For **אֵל הוּרִיָּה** **Θ**^V has **Ωδοῦα** = **הוּרִיָּה** Ezr. 2, 40; see on Ezr. 3, 9. In v. 14 **אֵל הוּרִיָּה** (**Θ**^V **Ωδοῦα**, **Θ**^A **Ωδοῦα**, **Θ**^L **Ωδοῦας**) occurs again. Perhaps in one place the Levite clan *Judah* is meant, Neh. 12, 8.
- (15) It is natural to compare the 44 names in vv. 15-28 with the names of the clans in Ezr. 2 (Neh. 7), Ezr. 8, 2ff., and Neh. 3, 1-32. Our attention is thus drawn to 20 certain noteworthy phenomena, without our being able, however, to reach positive results. Thus **בְּנֵי** side by side with **בְּנֵי** in vv. 15f. is surprising. Elsewhere **בְּנֵי** occurs only as a Levitical name, Neh. 9, 4, in **אֵל**, where, however, **בְּנֵי** is more probable. The vacillation between *Bani* and *Benui* occurs also in Ezr. 2, 10 and Neh. 7, 15. It must remain undetermined whether we have a mere wavering of the tradition, 25 or actually two clans of diverse name. The latter is quite possible.
- (17) The name **אֲדֹנִיָּה** is probably the equivalent of **אֲדֹנִיָּקָם** Ezr. 2, 13; Neh. 7, 18, though it is true that the Versions do not confirm this conjecture.
- (19) ED. MEYER (*l. c.*, p. 141) would read here, following Neh. 7, 21; Ezr. 2, 16, **אֲמֶר לְחֻקָּה**.
- (20) **K^{ethib}** **נוֹבִי** = **Θ**^L **Νωβαι**; not otherwise known. **Q^{fr}** **נִבְי** (according to BÄR, 30 p. 116, **נִבְי**) likewise unknown. According to Ezr. 2, 29; 7, 33 probably **נְבוֹ**. ED. MEYER (*l. c.*, p. 145) proposes to read *Nob* and *Nobai*.
- (23f. 27) The names **עֲנָה** and **תָּנָן**, **עֲנָן** and **תָּנָן** v. 27, with **תָּנָנִיָּה** v. 24, again do not appear to be quite certain. According to **Θ** we should read **תָּנָנִיָּה** in Ezr. 2 and Neh. 7 also. Instead of one **תָּנָן** we should, perhaps, read **תָּנָן** or **תָּנָנִיָּה**, following Neh. 3, 13.
- (29) Insert, on the authority of **Θ**, the conjunction **ו** before **הַלְוִיִּם**, before **הַשּׁוֹעֲרִים**, before **הַמְּשָׁרְרִים**, before **הַנְּתִיבִים**, and before **מִבְּרֵן** at the end of the verse.
- (32) BÄR's reading **מִשָּׂא**, for **מִשָּׂא**, is certainly preferable. Cf. Deut. 15, 2; Neh. 5, 7.
- (35) Insert **ו** before **הַלְוִיִּם**: **Θ** *kai oi Leuitai*.
- (36) Between vv. 36 and 37 the division of verses has been altered to fit the sense. 40

11 (1.2) Verses 1.2 are a fragment from some other connection.

- (3) For the second **יָשְׁבוּ** of **אֵל**, after **יְהוּדָה**, read **וַיָּשְׁבוּ**, following **Θ** *kai kataψηκασαν κτλ.*
- (6) This verse should go with v. 4; the number of the Perezites with Perez. It has therefore been transposed.
- (5) For **הַשְּׁלֹנִי** we should probably pronounce **הַשְּׁלֹנִי**, following Num. 26, 20. Strangely enough, the same reading of the consonants is found also in 1 Chr. 9, 5.

After v. 5 we miss a number of data which well-known analogies lead us to expect: first, the number of the Shelanites, corresponding to the number of the descendants of Perez; then, the third Judean clan Zerah, which also dwelt, according to 1 Chr. 9, 6, in post-Exilic Jerusalem. These gaps are indicated in the text, and in part supplied by the use of 1 Chr. 9, 6.

- 8 quite foreign to his Book, it must be assumed that he had no other reading in his original than that reproduced in his translation. We should, therefore, regard **הוא נחמיה** as an explanatory gloss (cf. O. F. FRITZSCHE, *Handbuch zu den Apocryphen*, Vol. i, 1851, p. 7). The other variants in 1 Esdr. 9, 49f. are shown to be errors by the end of v. 10 and v. 11 in **Al**. 5

For **Al** **היום הנה** read **היום הנה**, following 1 Esdr. 9, 50 ἡ ἡμέρα αὐτή.

(10) Read **וַיֹּאמְרוּ** (**Al** **καὶ εἶπον**) for the sing. **וַיֹּאמֶר** in **Al**. Contrast STADE, *Gesch.*, ii, 177.

(13) Read **וְהַבְּהֵימָם**, following **Al**; strike out, on the other hand, the **ו** before **לְהַשְׁכִּיל**, following **Al**.

- 9 (4) The names in vv. 4 and 5 are only partially correct in the tradition. **Al** has eight names in each verse, **GV** 4 and 2, **Al** 6 and 8. Three times **בְּנֵי בְנֵי** (**בְּנֵי בְנֵי**, also **בְּנֵי** **Al**). V. 4 **שְׁבַנְיָה**, v. 5 **שְׁבַנְיָה** and **שְׁבַנְיָה** (**שְׁבַנְיָה**?). Comparison with **Al** would add some further variants. Probably the round number *seven* was originally intended here as in 8, 7. 10

(5) For **Al** **אֱלֹהֵינוּ** read **אֱלֹהֵינוּ**, following **Al** **Κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν**. The attachment of the next clause by means of **ו** *consecutivum* is certainly to be preferred, cf. 1 Chr. 29, 20; strike out the suffix of the second person in **בְּבָרְךָ**, and for **וּמְרוֹמָם** read **הַמְרוֹמָם**. Cf. **Al** **καὶ εὐλογεῖτε τὸ ὄνομα τῆς δόξης τοῦ ὑπερυψουμένου ἐπὶ παντός ἐν ἁγαλλιάσει καὶ ἐν αἰνέσει**. 15

(6) Before v. 6 insert **וַיֹּאמֶר קִיְרָא** on the authority of **Al**. Cf. BERTHEAU-RYSSEL, 282f. For **Al** **שְׁמִי** read **וְשְׁמִי**. **Al** **τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν οὐρ. τ. οὐρ**.

(17) **Al** **בְּמִרְיָם** is evidently a transcriptional error for **בְּמִצְרַיִם**; **Al** **ἐν Αἰγύπτῳ**.

Similarly the K^{thib} **וְחֹסֶר רַב** is a scribal error for **רַב חֹסֶר**. Cf. BÄR and GINSBURG, *ad loc.* 25

(19) Strike out **ו** before **אֶת הַדָּרֶךְ** in **Al**; **Al** **φωτίζειν αὐτοῖς τὴν ὁδόν**.

(22) **Al** **לְפָאָה**, it would seem, should be taken distributively; we conjecture, therefore, that the original text ran **לְפָאָה לְפָאָה**; cf. GESENIUS-KAUTZSCH²⁰, § 123.

Strike out the first **וְאֵת אֶרֶץ**; cf. **Al**.

(24) The first half-verse is relegated to the foot of the page as a gloss; the words **Al** were intended to bring out the fulfilment of the divine promise in v. 23, but they needlessly anticipate the contents of vv. 24f., and are wanting in **GVSA**.

(27) For **Al** **מִשְׁמִיָּה** read **מִשְׁמִיָּה**; **Al** **ἐξ (ἐκ τοῦ) οὐρανοῦ σου**.

For **Al** **בְּרִחְמִיָּה** **Al** has **ἐν (τοῖς) οἰκτιρμοῖς (σου)** = **בְּרִחְמִיָּה**.

(28) For **Al** **מִשְׁמִיָּה** we conjecture **מִשְׁמִיָּה**, as in v. 27.

(29) Strike out **Al** **בָּם** after **תִּסְאָא**; it is superfluous, even objectionable, and unknown to **GV**.

(31) At the beginning of the verse read **וְאֵתָה**, following **Al** **καὶ σὺ ἐν οἰκτιρμοῖς κτλ.**, and in agreement with the context.

(32) **יהוה** seems to have dropped out before **אֱלֹהֵינוּ** in **Al**; **Al** **Κύριε ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ὁ θεὸς ἡμῶν κτλ.** 40

Insert **ו** before **לְשִׁירֵינוּ**, as attested by **Al**.

(34) Here also **Al** requires the conjunction **ו** before **שְׁרִינֵנוּ** and **בְּהִינֵנוּ**.

(37) The end of the prayer seems to be wanting. The petition begins indeed in v. 32, but does not reach complete expression. We should expect Ezra to finish **Al** with supplication for the restoration of Israel. Cf. KOSTERS, *Het Herstel v. Israel*, 1894, p. 77; German edition, 1895, p. 65. 45

- 10 (2) To all appearance the word **הַתְּרַשָּׁתָא** has been added later, as it separates the proper name and the patronymic; it is also wanting in **GV**, but **Al** has **ὁ καὶ ὁ Αθαρασθας**. SCHLATTER, *Zur Topographie und Geschichte Palästinas*, 1893, p. 405ff., assumes a more extensive corruption of the text.

The new introductory formula indicates that the list has been taken from a

- 7 (61) For the changes here, see note on Ezr. 2,59.
 (63) See note on Ezr. 2,61.
 (64) For בְּמִתְיָהוּשִׁים, see note on Ezr. 2,62.
 (65) For מִן־הַקָּדָשִׁים of א, 1 Esdr. has only τῶν ἁγίων = מִן־הַקָּדָשִׁים; see the note on Ezr. 2,63. 5
- (66-69) For the restoration of vv. 66-69, see notes on Ezr. 2,64-67. V. 68 is omitted by good authorities on the text, and was not counted in the Masorah among the verses of the Book. See BÄR's edition, pp. 114f. G also varies in the transmission of this verse. Both Ezr. 2,66 and 1 Esdr. 5,42 bear witness that it belongs to their list. Thus the closer relation of 1 Esdr. to Ezr. is here brought into strong relief. The verse certainly does not belong to the original contents of the list; probably the same is true of the similarly constructed v. 69. 10
- (70-72) VV. 70-72 have an independent form of text as against Ezr. 2,68f. and 1 Esdr. 5,43f. As the editorial manipulation of the Chronicler is clearly apparent in Ezr. 2,68f., Neh. 7,70-72 must be regarded as the older form. Here, again, 1 Esdr. ranges itself with Ezr. 2, not with Neh. 7. 15
- At the end of v. 70 the text is corrupt. As וְהָמָשׁ מֵאוֹת, on account of its position, cannot refer to 'בְּתוֹת כ', the designation of the object which was to be enumerated would seem to have dropped out; according to BERTHEAU, it was perhaps בְּקָרָה מִנִּים. G omits the statement. 20
- The first half of v. 72 is wanting in GV, but that text can hardly be correct; the total in Ezr. 2,68f. certainly seems to presuppose this third item.
- (73) The text is altered in accordance with the note on Ezr. 2,70. The second half of the verse is intimately connected with c. 8, and should be attached to it. See also Ezr. 3,1. 25
- 8 (1f.) 1 Esdr. 9,39 has τῷ ἱερεὶ καὶ ἀναγνώστῃ = הַכֹּהֵן וְהַקָּרֵא; א, on the other hand, wavers, calling Ezra now הַכֹּהֵן, now הַקָּרֵא. Comparing Ezr. 7, it appears altogether probable that here, in the beginning of the narrative, Ezra should be introduced with his full title. Whether he was generally mentioned by this full title can no longer be made out with certainty. Cf. vv. 2.4ff.9; 12,2.6; 1 Esdr. 5,40.42.49. 30
- (4) The number of those who stood beside Ezra at the reading of the Law varies in the tradition. א has 6 on the right, 7 on the left; GV 6 on the right, 4 on the left; GL 7 on the right and 7 on the left; 1 Esdr. 9,43 GV 7 on the right, 6 on the left; GL 7 on the right, and 7 on the left. Evidently, 7 on each side are intended. Hence add וְשִׁנְרִיָּה, following GL. The last two names should be connected by ו. 35
- (5) Insert הוּא after כִּי, following G (ὅτι αὐτὸς ἦν ἐπάνω κτλ.), and change אֵיהָ הָיָה וּבִפְתָּחוֹ to וְהָיָה בְּפֶתְחוֹ (G καὶ ἐγένετο ἡνίκα κτλ.).
- (7) Strike out the ו before הַלְלוּם, following 1 Esdr. 9,48. 40
- (8) For אֵיהָ הָיָה הַקָּרֵא בְּתוֹרַת ה' read בְּסֵפֶר הָאֱלֹהִים, following G.
- For אֵיהָ הָיָה — וְכִינֹה מִפְּרָשׁ KLOSTERMANN, *l. c.*, p. 246 proposes to read: פֶּרֶשׁ וְשׁוֹם שְׁכָל וְכִינֹה.
- (9) Some (*e. g.* SMEND, *Die Listen der Bücher Esra und Nehemia*, 1881, p. 18) regard the words הַתְּרַשָּׁתָא הוּא as a gloss. They can appeal for support of this view to GV which has not these words, but in 1 Esdr. 9,49 we have, nevertheless, καὶ εἶπεν Ἀθαρᾶτι (Ἀθαρᾶσθα) = וַיֹּאמֶר הַתְּרַשָּׁתָא. Thus הַתְּרַשָּׁתָא הוּא would be the interpolated gloss (somewhat as in Gen. 9,22 אָבִי אֵת). But what, now, was the original form of the text? Since it is altogether improbable that the author of 1 Esdr. would have omitted the proper name, but taken up the title; further, 50 since he has regarded the word הַתְּרַשָּׁתָא as a proper name both in 9,49 and also in 5,40 (Νεμίας καὶ Ἀθαρᾶς), and since historical considerations, for the sake of which he might have avoided speaking of Nehemiah, are elsewhere

- 7 (3) For the meaningless K^ethib וַאֲמַר read the Q^erê וַאֲמַר.

The imperative וַאֲמַר^A refuses to adjust itself to the other clauses of the command. ΘV καὶ σφηνούθωσαν, ΘL καὶ ἀσφαλιζέσθωσαν, probably = וַאֲמַר^A. The same consonants could also be pronounced וַאֲמַר^A or וַאֲמַר^K. In \mathfrak{A} a ' seems to have dropped out. The meaning here, according to I K. 6, 10, would be *to bolt the doors, fasten them with bars*.

- (4) [For בָּתִּים בְּגוֹיִם = *the families were not large*, see *Johns Hopkins University Circulars*, Vol. xiii, No. 114, July 1894, p. 108. — P. H.]
- (5) The words סֵפֶר הַיְּהוּדִים הָעוֹלָם בְּרִאשׁוֹנָה cannot be connected with one another in Hebrew. The same meaning is differently expressed in Ezr. 8, 1. ΘV corresponds exactly: βιβλίον τῆς συνοδίας οἱ ἀνέβησαν ἐν πρώτοις. ΘL , on the other hand, smoothes out the objectionable element: βιβλίον τῆς γενεαλογίας τῶν ἀναβάντων ἐν ἀρχῇ. We must leave \mathfrak{A} in its present condition, and regard the words הָעוֹלָם בְּרִאשׁוֹנָה as a later addition. They were probably added by the Chronicler, who has inserted here the list which follows in vv. 6 ff. 15
- (6) Insert לְבָבָל, following Ezr. 2, 1 and 1 Esdr. 5, 7.
- (7) For \mathfrak{A} נָחִים read רְחוּם, following Ezr. 2, 2 and 1 Esdr. 5, 8 Ποιμου; and after the name add רְאֲשֵׁיהֶם, following 1 Esdr. 5, 8 τῶν προηγουμένων αὐτῶν.
- (8) The remarks made on Ezr. 2, 5 apply to the numbers in vv. 8 ff.
- (15) Whether בְּגוֹיִם or, as in Ezr. 2, 10, בְּנֵי be the true reading, must remain doubtful. 1 Esdr. 20 5, 12 Bavei and Bavaia. Still, Bavou and Boyou occur also in ΘVA Ezr. 2, 10.
- (21) As to the addition after v. 21, see on Ezr. 2, 16 f.
- (22) The בְּנֵי הַשָּׁם stand two or three places later in Ezr. 2. See also the note on Ezr. 2, 16.
- (24 ff.) Insert after v. 24: בְּנֵי יוֹרָה מֵאָה וּשְׁנַיִם עָשָׂר, in accordance with the remark on Ezr. 25 2, 18. Then let vv. 33–35 and v. 38 follow, — because these still speak of clans, but not of districts, — together with the expansions afforded by the parallel texts. See also the note on Ezr. 2, 19 ff.
- (25) Here begins the enumeration of geographical groups, recognizable by אֲנָשֵׁי = οἱ ἄνδρες in 1 Esdr. 5, 17 ff. Insert, accordingly, for \mathfrak{A} בְּנֵי, in vv. 25. 36. 37: אֲנָשֵׁי. But 30 גִּבְעוֹן גִּבְעוֹן also is incorrect; for, according to its situation, this locality is not in place here, but at vv. 29 f. According to 1 Esdr. 5, 17 we should read בִּיתָר; cf. Jos. 15, 59; 1 Chr. 6, 59 Θ . See note on Ezr. 2, 20.
- (26) Two districts are combined, which are separate in Ezr. 2, 21 f., but without producing agreement in the total. 35
- (29) For the gap after v. 29, see note on Ezr. 2, 25 f.
- (37) As to the addition after this verse, see note on Ezr. 2, 34 f.
- (39) See note on Ezr. 2, 36.
- (43) The verse has been altered on the basis of 1 Esdr. 5, 26, οἱ τοῦ ἱεροῦ εἰς Κοδοῦλου καὶ Βαννου καὶ Σουδίου (and Ezr. 2, 40). 40
- (46 ff.) In vv. 46–56 Neh. 7 has three names less than Ezr. 2; as these are also attested by 1 Esdr. 5, 30 f. they are here supplied. For the gaps noted besides these, see note on Ezr. 2, 44 ff.
- (52) וְנִפְסִים is an impossible spelling. According to Ezr. 2, 50 (נְפִיִּים) the only question can be as to the interchange of פ and ש; the double designation of 45 the sibilant is an oversight. Cf. עֲמָשִׁי Neh. 11, 13; בּוֹשֶׁטָם Am. 5, 11, and see BLEEK-WELHAUSEN, *Einleitung*⁶, p. 585. The name of this family is preserved to us on an ancient seal in the British Museum in the form *Nefisi* or *Nefisî*. See *Revue Archéologique*, xvii (1891), p. 109.
- (57) The name סַפְרָת, on the authority of Ezr. 2, 55 and 1 Esdr. 5, 33 (Ἀσσαφείωθ), 50 has been given as הַסַּפְרָת.
- (59) Following 1 Esdr. 5, 34 we must assume a considerable gap; see note on Ezr. 2, 57.

- yards no longer belong to the persons in question, and that, consequently, they are certainly no longer in condition to borrow money on these their lost possessions; the lot which threatened them was nothing else than slavery. He therefore proposes, reasonably as it would seem, to strike out the two words.
- (5) At the end of the verse, *VL* give τοῖς ἐντίμοις = להורים, the true reading; for it is against these that Nehemiah brings reproaches in v. 7.
- (7) Strike out the *s* in נשאים. The word in question is the verb נָשָׂה, and the plural of its participle נָשֶׂה can only be נָשִׁים; cf. vv. 10, 11, and see BÖHME, *l. c.*, p. 21.
- (9) Strike out the *y* in ויאמר, and read וַאֲמַר, as the Q^cre requires.
- (11) For וַאֲמַר read וַיִּשְׁמַע Deut. 24, 10 (GEIGER, *Zeitschr. für jüd. Theol.*, viii, 227).
- (14) וַאֲמַר is an impossible form. It should be either וַאֲמַר or וַאֲמַר. *VL* εἰς ἄρχοντα αὐτῶν = וְהָיָה.
- (15) וַאֲמַר is unintelligible. We might conjecture וַאֲמַר (Num. 5, 26) and afterward, following *VL* καὶ ἔσχατον. But *VL* gives a better interpretation in *quotidie*; read accordingly וַאֲמַר; cf. v. 18.
- (18) KEIL attempts to retain וַאֲמַר by the rendering of all sorts of wine. But has not a word fallen out after כל, which designated the place or the mode of distribution? Or is *VL* right with καὶ διὰ δέκα ἡμερῶν οἶνον παντὶ τῷ πλῆθει (παντὶ τῷ λαῷ)? The latter would be וַאֲמַר לְכָל-הַיּוֹם or לְכָל-הַיּוֹם, following 2 Chr. 30, 18.
- 6 (6) *VL* begin the verse καὶ ἦν γεγραμμένον ἐν αὐτῇ; hence read וְכָתוּב for וַאֲמַר. At the end of the verse strike out וְכָתוּב; the words are wanting in *VL*, and break the thread of the letter.
- (10) The end of the verse runs in *VL*: ὅτι ἔρχονται νυκτὸς φονεῦσαί σε, and in *VL* ὅτι ἔρχονται φονεῦσαί σε νυκτὸς ἔρχονται ἀποκτεῖναι σε. Thus no trace appears of a *y* before וְכָתוּב. The *y* in וַאֲמַר should be struck out, and the first sentence ended with וְכָתוּב. BÖHME, *l. c.*, has called attention to the fact that, elsewhere also, Nehemiah is in the habit of placing לילה at the end of the sentence. Cf. Neh. 2, 12, 13, 15.
- (11) Point וְכָתוּב, not וְכָתוּב (VAN DER HOOGHT). The *h* is the interrogative particle. So BÄR and GINSBURG.
- (13) The beginning of the verse defies all interpretation, and is evidently corrupt. BERTHEAU and KEIL, it is true, assert that the first לָמַעַן means *on this account*, but neither has given any proof. It is not hard to recognize in the present words לָמַעַן שָׂכַר לָמַעַן שָׂכַר, at the end of v. 12 and in the beginning of v. 13, a ditto-graphy based upon the group of letters לָמַעַן שָׂכַר, *i. e.* לָמַעַן שָׂכַר. Strike out, accordingly, לָמַעַן שָׂכַר at the beginning of v. 13. It is another question, of course, whether, with that, we have obtained the original text. *VL* καὶ Τωβίας καὶ Σαναβαλατ ἐμισθώσαντο αὐτόν, ὅπως φοβηθεὶς ποιήσω κτλ. leads to the same wording as that above restored; *VL*, on the other hand, has καὶ Τωβία καὶ Σαναβαλατ ἐμισθώσαντο ἵνα ἐμὲ ὄχλον, ὅπως φοβηθῶ καὶ ποιήσω κτλ.
- (19) The last clause of the verse should be connected by *y* with what precedes: וְכָתוּב; *VL* καὶ ἐπιστολὰς κτλ.

- 7 (1) The gatekeepers (שַׁעְרִים) are quite in place, but it is impossible to see why the singers and Levites should have been appointed by Nehemiah just after the completion of the building of the wall. The words וְהַמְשַׁרְרִים וְהַלְוִים are therefore a later addition to the original text, based on the idea that it is the Temple which is here being spoken of.

- 4 clause following, and conceive it as an addition to the subject contained in תשובו. The meaning would then be: *Of whatever place ye may be*. But this addition, couched thus in general terms, does not correspond to the definite expression of the words following (in particular עליו). Θ^V translates καὶ εἰποσαν ἡμῖν, Ἀναβαλνουσιν ἐκ πάντων τῶν τόπων ἐφ' ἡμᾶς; Θ^L καὶ εἶπον ἡμῖν, Ἀναβαλνουσιν ἐκ πάντων τῶν τόπων ὅτε ἐπεστρέψατε πρὸς ἡμᾶς. To make ἀναβαλνουσιν = פָּעֵר פְּעָמִים seems impossible. The only remaining alternative is to suppose that Θ read a יַעֲלוּ in the text, with which מְכַלֵּה מְקוֹמוֹת would readily connect.
- (7) The difficulties of v. 7 are not small. BERTHEAU misses the object of the first וַאֲעֲמִיר, and proposes, instead of מִתְּהַתִּית which is hard to interpret, to read מִתְּשֻׁבוֹת or תְּשֻׁבוֹת, in 2 Chr. 26, 15 = *cataapult*. Accordingly he translates: *so I set up defensive engines in the place behind the wall, in protected spots*. But, apart from the arbitrary conjecture, it cannot well be said that the sentence is intelligible. According to the connection לְתַתָּה, לְמִתַּת the phrase לְתַתָּה must mean *points situated beneath another place, lower than it*. In our view, according to well-known usage, מִן signifies simply the *place at (or upon) which something is*. By the plural with לְ following, which on its part is connected with the singular, the expression is given a distributive sense: *at points which were each time lower than the spot in question* (that on which they were to work?), behind the wall, *i. e.* בְּתַתָּהִים. This word seems intended to determine more exactly the preceding general statement; every reader at the time must have known at once what was meant by it. To-day we can no longer tell; perhaps, also, the text has not been correctly transmitted. Θ has in place of it ἐν τοῖς σκεπεινοῖς = *in sheltered places* (such as cave-like hiding places). Θ^L καὶ ἔστησαν ὑποκάτωθεν τοῦ τόπου ἐξόπισθεν τοῦ τείχους ἐν τοῖς ἀναπεπταμένοις; a doublet. We should, perhaps, read בְּצִרְתִּים, Jud. 9, 49; 1 S. 13, 6, cf. EUTING, *Nabat. Inschr.* (1885), pp. 54f. (No. 15, ll. 4. 5).
- For וַאֲעֲמִיר read וַיַּעֲמִיר, following Θ^L ἔστησαν.
- (8) וַאֲרָא וְאָקִים is unintelligible. Θ^L has after מִתְּנִיָּה καὶ ὥρκισα αὐτοὺς Κύριον λέγων, Τοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ μεγάλου κ. φοβ. This looks like a doublet of the beginning of the verse = וַאֲשַׁבְּעֵם; cf. 5, 12.
- After אָרְנִי there has dropped out אֱלֹהֵינוּ; Θ^V τοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ μεγάλου καὶ φοβεροῦ, Θ^L Κύριον λέγων τοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ μεγ. κ. φοβ. Cf. 9, 32; Deut. 7, 21.
- (9) For the K^cthib וְנִשְׁבּוּ read the Q^crē וְנִשְׁבּוּ.
- (10) The ו before הִרְמָתִים injures the sense, and should be struck out in spite of its attestation in Θ . On the other hand, a ו is wanting before הִמְנִיָּה, where Θ also translates one.
- The end of the verse should extend over the first two words of v. 11, which in Θ are still rightly included within it. Cf. BÖHME, *l. c.*, pp. 17f.
- (11) The singular עֶשֶׂה is required by the preceding וְיִי, which has to be in the singular as explicative of בְּצַחַת.
- (14) Θ καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν gives evidence of a ו before אֱלֹהֵינוּ.
- (17) The end of the verse in \mathfrak{A} is unintelligible. Instead of discussing the various conjectures (וְיָרִי or וְהִמְרִי for הִמְרִי) it seems better to make use of the text given by Θ^L : καὶ ἄνδρα ὃν ἀπέστειλλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ, ἀνὴρ καὶ ὄπλον αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ = וְאִישׁ אֲשֶׁר שְׁלָחוּ עַל-הַמַּיִם אִישׁ וְשִׁלְחוּ אֶל-הַמַּיִם. Instead of the perfect שְׁלָחוּ we might also conjecture the participle שֹׁלְחִים used in Aramaizing fashion.
- (2) For רַבִּים HOUBIGANT (1753) had already conjectured עֲרֵבִים, following v. 3. Cf. BÖHME, *l. c.*, pp. 19f.
- (4) The words וְקִרְבָּנֵינוּ וְקִרְבָּנֵינוּ of \mathfrak{A} cannot be connected with לֵוִיָּהּ. BÖHME, *l. c.*, pp. 20f., has called attention to the fact that according to v. 5 the fields and vine-

- 3 λίθων αὐτῶν; — **GL**: ²καὶ εἶπεν ἐνὸπιον τῶν ἀδελφῶν ἑαυτοῦ καὶ τῆς δυνά-
μεως Σαμαρείας καὶ εἶπεν, Τί οἱ Ἰουδαῖοι οἱ οὐδαμῖνοι οὗτοι ποιοῦσιν
ὅτι οἰκοδομοῦσι τὴν ἑαυτῶν πόλιν; ³καὶ Τωβίας ὁ Ἀμμωνίτης ἐχόμενα αὐτοῦ
ἦλθεν· ⁴καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς, Μὴ καταλείψομεν αὐτούς, ἅρα θυσιάσουσιν,
ἅρα δυνήσονται· καὶ εἰ σήμερον ἰάσσονται τοὺς λίθους μετὰ τὸ γενέσ- 5
θαι γῆς χῶμα καυθέντας καὶ τὸ τεῖχος ἐμπεπρησμένον; ⁵καὶ Τωβίας
ὁ Ἀμμωνίτης ἦν ἐχόμενα αὐτοῦ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Καίγε αὐτοὶ
οἰκοδομοῦσι καὶ θυσιάζουσιν ἢ φάγονται ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτῶν; οὐχὶ ἐὰν
ἀναβῇ ἀλώπηξ, καθελεῖ τὸ τεῖχος τῶν λίθων αὐτῶν; The relation of these two
versions to one another and to **AL** is very instructive for the character of the 10
Lucianic text. The underlying identity of the Greek is plainly recognizable, but
so also, at the same time, is the working over which **GL** has undergone, by
means of alterations and additions based on the Hebrew text. The opening in
GL has been changed on the basis of **AL**. Nevertheless, the double **מאמר** in **AL** is
very awkward, and certainly not original. 15

- Other doubts suggest themselves. The first sentence of Sanballat in **AL** sounds
very empty; moreover, can one, in strictness, speak before the **הַיְיָ שְׁמֹרן**? According
to **GV**, on the other hand, we get the significant sentence: **הָיָה הַיְיָ שְׁמֹרן כִּי הִיהוּדִים
הָאֵלֶּה בּוֹנִים (יְבֻנִּי) אֶת־עִירָם**. The beginning of v. 3 in **G** is not in the right place;
it is therefore repeated by **GL** in its proper position. **Καὶ εἶπαν (εἶπον) πρὸς** 20
ἑαυτούς of **GVL** corresponds, therefore, to the Hebrew clause **וַיַּעֲבֹדוּ לָהֶם**, which is
translated a second time in **GL** by **μὴ καταλείψομεν αὐτούς**. Beyond question,
AL has here preserved the original text; the change of **לָהֶם** to **לְאֱלֹהִים** should be
rejected. The sentence which follows in **GV**, **Μὴ θυσιάσουσιν ἢ φάγονται ἐπὶ τοῦ
τόπου αὐτῶν** is confirmed by **GL** v. 5, **καὶ θυσιάζουσιν ἢ φάγονται ἐπὶ τοῦ τόπου** 25
αὐτῶν = וַיִּזְבְּחוּ הָאֲכָלִי עַל־מִקְוָם. **GL** ἅρα δυνήσονται = **וַיִּבְנוּ**, καὶ εἰ σήμερον = **וַאֲ**
הַיּוֹם, are variants. The sentence which follows in **AL** occurs only in **GL** v. 4, but
is also confirmed by the end of v. 35 in **AL** (cf. **GV** v. 3, **GL** v. 5). **GL** **χῶμα (חֹמָה =
וְחָמָה) καυθέντας καὶ τὸ τεῖχος ἐμπεπρησμένον** is a doublet.
- (35) The opening should stand as in **AL** = **GL** v. 5. Tobiah's speech is fully preserved 30
in **GL** v. 5, **וַיִּבְנוּ הָאֲכָלִים וְהַיְיָ שְׁמֹרן** (בָּנִים אֶת־עִירָם). In this form vv. 34.35 mutually
confirm one another. It becomes at the same time apparent that Tobiah, while
taking up the words of Sanballat, means to outdo them by a stroke of wit.
- (36) For **AL** **בִּנְיָה** **G** has **εἰς μυκτηρισμὸν = לְבִיָּה**, which is probably correct. 35

- 4 (1) Strike out **AL** **וְהָאֲשִׁרְיֹדִים**, following **GV**. They are mentioned nowhere else in this
connection. The words **וְהָעֲרָבִים** are also presumably an addition, either
by the Chronicler, or as a later gloss; for Nehemiah nowhere else expresses
himself in this way.

For **AL** **אֲרֹכָה** **GV** have **ἡ φυή**; read, accordingly, **וְהָאֲרֹכָה**. 40

For the pronunciation **הַפְּרָצִים** no decisive reason is discoverable. BÖHME,
l. c., p. 18, has therefore proposed to pronounce **הַפְּרָצִים** (cf. 6, 1).

- (2) For **AL** **לֹא** read **לָהּ**; Nehemiah speaks of Jerusalem in the feminine (2, 17). **GL** **τοῦ
ποιῆσαι αὐτὴν ἀφανῆ καὶ ποιῆσαί μοι πλάνησιν** is a doublet. The sentence is
wanting in **GV**. 45
- (3) **GL** reads **πρὸς Κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν = אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵיהֶם**. The full expression is
well adapted to the context. **GV**, on the other hand, has only **πρὸς τὸν θεὸν
ἡμῶν = AL**.
- (6) The words **מִקְלִי־הַמִּקְלָמוֹת** are hard to connect in the present text of **AL**. BERTHEAU-
RYSSEL, comparing the wording of **Ezr. 1, 4**, connect the expression with the 50

† The variants of this recension are distinguished by spaced type.

- 3 parallel to הַצִּרְפִּים. ὩΑ Pwκεειμ is a mere transcript of the Hebrew רוקחים (רוקחים), ὩL lwakeim a variant of the same. Cf. W. A. TH. BÖHME, *l. c.*
- (10) Strike out the **ו** before בְּנֵי; ὩLS read only κατέναντι.
- (11) For the ill-suited 'ו וְאֵת of ἈL read וְנֵר וְנֹו, following ὩV καὶ ἔως πύργου τοῦ να-
θοῦρειμ.
- (13) For ἈL הַשְּׂפֹת read הַשְּׂפֹת, following v. 14; Ὡ τῆς κοπρίας.
- (14) ὩV αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ = הוּא וּבְנָיו, ἈL הוּא וּבְנָיו. But, in connection with what follows — ὩV καὶ ἐσκέπασαν (ὩL ἐστέγασαν) αὐτὴν καὶ ἔστησαν κτλ. — and upon comparison of v. 15 ὩL, we should read: הוּא בָּנָהּ וַיְסַלְּלֶנָּה וַיַּעֲמִיר. Cf. also v. 13.
- (15) ἈL הוּא יְבָנֶנָּה וַיְסַלְּלֶנָּה וַיַּעֲמִיר; but ὩL αὐτὸς ψκοδόμησεν αὐτὴν καὶ ἐστέγασεν αὐτὴν 10
καὶ ἔστησε. Read, accordingly, הוּא בָּנָהּ וַיְסַלְּלֶנָּה וַיַּעֲמִיר. The K^ethib וַיַּעֲמִיר is an oversight.
- (18) For ἈL בְּנֵי ὩA has Bevei, ὩV Bebei, ὩL Bavai. Read בְּנֵי, comparing with v. 24; Ezr. 3, 9; Neh. 10, 10.
- (19) Ὡ translates עלת, or עלות if it so be read, like עלית in v. 31f., by ἀναβάσεως. In 15
both passages Ὡ's text seems to have had the same word. But עלת alongside of נֶשֶׁק is unintelligible, while עלית can be rendered, as in vv. 31f., *upper chamber, room in a tower*. Yet we should then be obliged to regard הַנֶּשֶׁק also as a short expression for בֵּית הַנֶּשֶׁק.
- (20) הַהֵרָה is dittography of the preceding word. The Versions have no knowledge 20
of it. It should be struck out.
The K^ethib וְנִי, as against the Q^ere וְנִי, is supported by the Versions and Ezr. 10, 28.
- (25) אֶחָדִי הָהוּיִק seems to be wanting at the beginning of this verse, and אֶחָדִי after 25
אֶחָדִי in the second half of the verse.
- (26) The first half of this verse evidently gives a passing remark upon Ophel (cf. 11, 21). But as Ophel is not mentioned before v. 27, the remark should not come until after that. The improper place of the notice confirms the impression made by its contents, that it was not a part of the original text. The second half of the verse, on the other hand, is the continuation of v. 25^b. The division 30
of the verses should be altered accordingly.
- (30) The Q^erē in vv. 30. 31 אֶחָדִי (for אַחֲרֵי) is confirmed by the Versions.
For ἈL מִדֶּה שְׁנִי read מִדֶּה שְׁנִי, Ὡ μέτρον δεύτερον. The preceding word הַשְּׂשִׁי can either be taken as referring to בֶּן = *the sixth descendant*, or connected with 35
מִדֶּה שְׁנִי = *the sixth a second portion*, i. e., H. was the sixth, and undertook not one portion for building, but two. The latter, however, does not agree with the narrative in Neh. 3, inasmuch as in v. 30 it mentions for the seventh time some one as having restored a second building section. As the first possibility also would be an entirely unparalleled and exceptional remark in this connection, the suspicion forces itself upon us that under the consonants הַשְּׂשִׁי lies a state- 40
ment concerning the native place of this man.
- (31) The compound בֶּן־הַצִּרְפִּי is entirely unintelligible; “הַצִּרְפִּי means neither *the goldsmith*, nor *belonging to the guild of the goldsmiths*” (BÖHME, *l. c.*). Ὡ has τοῦ Σαραφει (Σαραφει). The article forbids the idea that it is a proper name, but perhaps הַצִּרְפִּי may designate the man who comes from צִרְפַּת; [cf. תְּמָנָה &c., 45
STADE, § 303, c; البصرة, &c.; WRIGHT-DE GOEJE³, § 251. — P. H.] Besides Sarepta referred to in 1 K. 17, 9f. cf. the place of the same name not far from Jebna in Southern Palestine called to-day الصرفند *ef-Çarafand*. The context, to be sure, points to a goldsmith.
- (34) Ὡ differs peculiarly. ὩV καὶ εἶπεν ἐνὶ ὄντιον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, Αὕτη ἡ δύναμις 50
Σομορῶν, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι οὗτοι οἰκοδομοῦσιν τὴν ἑαυτῶν πόλιν; καὶ Τωβίας ὁ Ἀμμανείτης ἐχόμενα αὐτοῦ ἦλθεν· καὶ εἶπαν πρὸς ἑαυτούς, Μὴ θυσιάσουσιν ἢ φάγονται ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτῶν; οὐχὶ ἀναβήσεται ἀλώπηξ καὶ καθελεῖ τὸ τεῖχος

- 10 contained what was formerly the heading of the list vv. 18 ff. (הַאֲשֵׁים הַהִשְׁבִּיּוּ וְגו').
- (19) For אֲשֵׁים וְאֲשָׁמִים read, with KUENEN, וְאֲשָׁמִים. See KUENEN-BUDDE, *Gesammelte Abhandlungen*, 1894, p. 245.
- (23) הוּא קְלִיטָא is given by א and all the Versions; still, it looks like a subsequent addition. The glossator was probably under the impression that קְלִיטָא was an error for *Kelita* who is known as a Levite from Neh. 8,7; 10,11, while קְלִיטָא does not occur anywhere else.
- (24) After אֲשֵׁי יִשְׁבִּיר, 1 Esdr. 9,24 ὩV adds Βάκχουρος, ὩL καὶ Σακχουρ, ὩL here καὶ Ζακχουρ, evidently = יִזְבוּר. As the name cannot be explained as dittography of another near it, we must regard it, apparently, as an original element of the text. 10 Cf. 1 Chr. 25,2.10; Neh. 12,35.
- (25) It seems strange to meet the name מְלִכְיָה twice. 1 Esdr. 9,26 ὩL substitutes in the second instance, ὩL here in the first, Μιχαίας = מִיכָיָה; perhaps correctly.
- (28) The clan *Bebai* is well known from Ezr. 2,11 and Neh. 7,16. But it should be noted that ὩL and 1 Esdr. 9,29 ὩL give for it Βοκχει = בְּקִי. The tradition appears thus to have varied here just as in Ezr. 8,11.
- (29) אֲשֵׁי שָׁאֵל is a surprising name. 1 Esdr. 9,30 ὩV has καὶ Ἀσάηλος, ὩL Ἀσσηλ = עֲשֵׂהָאֵל.
For אֲשֵׁי יִרְמֹת (Q'rê יִרְמֹת) read יִרְמֹת, following 1 Esdr. 9,30.
- (31) For אֲשֵׁי וְבְנֵי read וְבְנֵי as in the preceding similar clauses, following ὩV and 20 1 Esdr. 9,32 (ὩV).
- (34) For אֲשֵׁי וְאֲוָאֵל the reading וְאֲוָאֵל, following ὩL Ιωηλ and 1 Esdr. 9,34 (ὩV) Ιουηα, (ὩL) Ιουηλ, is more correct. As to בְּנֵי, see on v. 38.
- (35) The end of v. 35 and beginning of v. 36 are hopelessly corrupt. ὩV Χελκεια, ὩL Χελιασουβ, 1 Esdr. 9,34 ὩV καὶ Ἀνως, Καρabaσειων, ὩL Χελιασουβ, for which 25 אֲשֵׁי has כְּלוּהִי or כְּלוּהִי!
- For אֲשֵׁי וְגִיָּה ὩV has Ουιεχωα, ὩL Ουανια, 1 Esdr. 9,34 ὩV καὶ Ἐνάσειβος (end of v. 36 אֲשֵׁי).
- (37) מְתָנִי and מְתָנִי side by side we must consider a doublet. ὩV Μαθανια, Μαθαναν· καὶ ἐποίησαν = אֲשֵׁי. ὩL has Μαθθανια only; 1 Esdr. 9,34 ὩV καὶ Μαμτάναιμος, 30 Ἑλιασεῖς; ὩL Μαθθανια. The end of the verse, too, is unintelligible.
- (38) According to Ὡ and 1 Esdr. 9,34, v. 38 begins a new clan; hence, according to the usual opening, וְבְנֵי; strike out the ו that follows, and pronounce, like אֲשֵׁי, or with ὩL, בְּנֵי. We cannot tell how the three possible pronunciations בְּנֵי, בְּנֵי, and בְּנֵי are to be distributed between vv. 29.34 and 38. 35
- (40) Again, the beginning of the verse would seem to be badly corrupted. ὩV Μαχαδναβου, ὩL καὶ Ναδαβου; so, too, 1 Esdr. 9,34 ὩL; but 1 Esdr. 9,34 ὩV, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Εζωρα = עֲזָרָא; cf. Neh. 10,18. Considering the helpless vacillation of the tradition one may perhaps be permitted to build on this flimsy foundation. 40
- (44) The end of the verse in אֲשֵׁי is unintelligible. ὩV καὶ ἐγέννησαν ἐξ αὐτῶν υἱούς; ὩL εἰσὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν γυναικῶν αἱ ἐγέννησαν υἱούς; both have made guesses at אֲשֵׁי. Whether 1 Esdr. 9,36 καὶ ἀπέλυσαν αὐτὰς σὺν τέκνοις really had a different text may be doubted (cf. KOSTERS, *l. c.*, pp. 122f.; German edition, p. 102). However, a comparison of these words with אֲשֵׁי leads to the conjecture: 45 נָשִׁים וְבָנִים. וְנִשְׁלְחוּ (מֵהֶם or מֵאֲתָם) נָשִׁים וְבָנִים. אֲשֵׁי is perhaps a doublet of וְנִשְׁלְחוּ.

- 9 (7) According to the Greek authorities a ו should be inserted before מְלִכִּינִי and כְּהִנִּי, likewise before בְּשָׁבִי.
- (8) For אֱלֹהֵינוּ עֲבִינוּ לְהָאִיר, \mathfrak{U}^V and \mathfrak{U}^L have τοῦ φωτίσαι ὀφθαλμούς ἡμῶν, omitting the word at which the reader stumbles. 1 Esdr. 8,76 (καί) τοῦ ἀνακαλύψαι φωστῆρα ἡμῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν = אֱלֹהֵינוּ בְּבֵית מְאֹרֵנוּ, shows itself to be the true reading by taking up the awkward אֱלֹהֵינוּ into the flow of the discourse. 5
- 10 (1) 1 Esdr. 8,88 does not read מִשְׁרָאָל, with \mathfrak{M} and \mathfrak{U} , but מִירוּשָׁלַם. This is certainly not the original reading; for יִשׁ here means the exiles as in 8,25. 10
- (2) The Q^rè עֵלִם (2,31; 8,7) is preferable.
- (3) The indefinite expression כָּל־נָשִׁים in \mathfrak{M} is evidently incorrect. Not merely the article is required, but some closer determination of what women are meant. \mathfrak{U}^V πάσας τὰς γυναῖκας, \mathfrak{U}^L πάσας τὰς γυναῖκας τὰς ἁλλοτρίας, 1 Esdr. 8,90 πάσας τὰς γυναῖκας ἡμῶν τὰς ἐκ τῶν ἁλλογενῶν (\mathfrak{U}^L + ἔθνων); hence, at least, כָּל־נָשִׁינוּ הַנִּזְכָּרוֹת. 15
- The second half of v. 3 in \mathfrak{M} : כְּעֵצַת אֲדָנִי וְהַחֲרָדִים בְּמִצּוֹת אֱלֹהֵינוּ וְכַתּוּרָה יַעֲשֶׂה: is corrupt. The very mode in which the motives for action are set side by side awakens strong suspicion. By the pronunciation אֲדָנִי for אֲדֹנִי (BERTHEAU, REUSS, RAWLINSON) little improvement is made; we should surely expect the 20 Law to come first, and afterwards the opinion of the devout, not *vice versa*. \mathfrak{U}^L agrees with \mathfrak{M} . \mathfrak{U}^V ὡς ἂν βούλη· ἀνάσκηθι καὶ φοβέρισον αὐτοὺς ἐν ἐντολαῖς θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὡς ὁ νόμος γεννηθήτω. 1 Esdr. 8,90 ὡς ἐκρίθη σοι, καὶ ὅσοι πειθαρχήσουσιν (\mathfrak{U}^L πειθαρχοῦσι) τοῦ νόμου (\mathfrak{U}^L τῷ νόμῳ) τοῦ Κυρίου (\mathfrak{U}^L ἀναστάντες εἶπον πρὸς Ἐζδράν). They agree, accordingly, on כְּעֵצָתָהּ, and substantially on מִצְוֹת 25 אֱלֹהֵינוּ, approximately on הַחֲרָדִים \mathfrak{U}^V , and הַחֲרָדִים. But to follow the reading of \mathfrak{U}^V is unadvisable, in view of v. 4. 1 Esdr. would yield: כְּעֵצָתָהּ וְכָל־הַחֲרָדִים בְּמִצּוֹת הָאֱלֹהִים: קָמוּ וַיֵּאמְרוּ אֶל־עֲזָרָא. V. 4 thus obtains a suitable introduction.
- (4) \mathfrak{M} קוּם; 1 Esdr. 8,9 \mathfrak{U}^V has ἀναστάς ἐπιτέλει, \mathfrak{U}^L ἀνδστα, ἐπιτέλει = כָּלָה קוּם. Entirely suitable. 30
- (5) For \mathfrak{M} הָלֵךְ read הָלֵךְ, following 1 Esdr. 8,92 and \mathfrak{U}^L .
- (6) The second וַיֵּלֶךְ is meaningless. Read וַיֵּלֶךְ, following 1 Esdr. 9,2 καὶ αὐλοισθεὶς ἐκεῖ and S (see BERTHEAU who follows CLERICUS).
- The last clause runs in \mathfrak{U}^L : ἔτι γὰρ ἐπένθει, in 1 Esdr. 9,2: (ἔτι) πενθῶν ὑπὲρ τῶν ἀνομῶν τῶν μεγάλων τοῦ πλήθους = הַגְּדוֹל הָעֵם עַל־מַעַל הָעָם; ἔτι = ὅτι; ἔτι 35 γὰρ in \mathfrak{U}^L would seem to be a doublet. See also the note on 9,4.
- (9) For \mathfrak{M} בַּחֲדָשׁ read לַחֲדָשׁ, following 1 Esdr. 9,5 and \mathfrak{U} τοῦ μηνός. Here also the name of the month (Chislew) may have dropped out before הוּא in the same way as in 6,15 and 7,8.
- (12) The Q^rè בְּרִבְרִיָה should be preferred to the K^sthib בְּרִבְרִיָה. 40
- (14) \mathfrak{M} עַד לְרִבְרִי הַזֶּה is meaningless. \mathfrak{U} περὶ τοῦ ῥήματος τούτου, 1 Esdr. 9,13 \mathfrak{U}^V τοῦ πράγματος τούτου, \mathfrak{U}^L περὶ τοῦ πράγματος τούτου = עַד לְרִבְרִי הַזֶּה.
- (16) The connection with v. 15 is bad; presumably in consequence of an abbreviation by the Chronicler of the original account.
- The form וַיִּבְרָא is translated by \mathfrak{U}^V only, καὶ διεσδάλησαν, but with the variant 45 καὶ ἄνδρες for אַנְשִׁים. According to the context, Ezra must appear as the agent. With that agrees \mathfrak{U}^L καὶ διέστειλεν Ἐζδράς and 1 Esdr. 9,16 καὶ ἐπέλεξαιτο αὐτῷ Ἐσράς = וַיִּבְרָא (BERTHEAU-RYSSEL).
- At the end of the verse read לְרִבְרִיָה for the monstrosity לְרִבְרִיָה.
- (17) The article is indispensable before אַנְשִׁים; read, therefore, כָּל־הָאֲנָשִׁים, \mathfrak{U}^L ἐν πᾶσι 50 τοῖς ἀνδράσι. But the original text perhaps read otherwise: 1 Esdr. 9,17 καὶ ἦχθη ἐπὶ πέρας τὰ κατὰ τοὺς ἄνδρας. H. E. RYLE (*Ezra and Nehemiah*, 139) and KOSTERS, *l. c.*, p. 123 (German edition, p. 103) conjecture that in v. 17 is

- 8 (29) 1 Esdr. 8, 58 renders שָׂרִי in שְׂרֵי הַכֹּהֲנִים by φυλάρχοις, and the שָׂרִי in וְשָׂרֵי הָאֲבוֹת by ἡγουμένοις. The translator cannot possibly have read the same word in both cases, as we now do in **Al**. In the second passage he read רָאשֵׁי. When this word is inserted, we obtain the usual expression.

For **Al** read הַלְשָׁכוֹת **U**, following **U** and 1 Esdr. 8, 58.

- (30) In pure Hebrew the beginning of the verse would have to be וַיִּקְבְּלוּ. If we do not wish to change the text, we must regard the form transmitted by **Al** as a syntactical Aramaism. See a similar case in v. 36, וַיִּנְשְׂאוּ; so, too, in 3, 8. 10.

- (34) The final words of v. 34, בְּעֵת הַהִיא, are connected in **U**^V with v. 35. Both form and content are in favor of this.

Insert ו before בְּמִשְׁקָל, following **U** and 1 Esdr. 8, 62.

- (35) Instead of the singular עוֹלָה read the plural עוֹלוֹת, following **U** and 1 Esdr. 8, 63.

- (36) The Persian expression for satrap (*khshatrapāvan*) stands here alongside of the Aramaic-Hebrew פָּחָה [Assyr. *paxātu*]. Presumably the second expression is an ancient explanatory gloss on the first. Cf. Neh. 2, 9. The double expression lay even before the Greek translators. According to ED. MEYER, *op. cit.*, p. 31, n. 3, however, the Assyro-Babylonian פָּחָה was the regular designation of the satraps even during the Persian period, but in the course of time it was gradually supplanted by the Persian title *khshatrapāvan* = אַחֲשֶׁרפָּנִי הַמֶּלֶךְ; in that case פָּחָה would be a gloss on פָּחָה, and not *vice versa*.

On וַיִּנְשְׂאוּ see note to v. 30.

- 9 (1) In the enumeration of the various classes of the people from which mixed marriages had taken place 1 Esdr. 8, 66 adds οἱ ἄρχοντες = הַשָּׂרִים. That these should really be included is proved by **Al** in v. 2^b. In that case we should not, of course, expect the same expression הַשָּׂרִים in v. 1^a. 1 Esdr. 8, 65 has there οἱ ἡγεούμενοι **U**^V, or οἱ ἡγεμόνες **U**^L, which usually corresponds to the Hebrew הָרָאשִׁים. The difference would seem to be original.

For מִתְעַבְּתֵיהֶם, **U** has בְּתַע', 1 Esdr. 8, 66 מִתְעַ'. This last connection is to be preferred, as מִתְעַבְּתֵיהֶם readily connects with מַעֲמֵי הָאֲרָצוֹת by way of closer definition.

In 1 Esdr. 8, 66 הָעַמִּי and הָאֲרָמִי are wanting from the list of alien peoples; in place of the latter, however, הָאֲרָמִי is given, which would seem to be correct.

- (2) הַשָּׂרִים וְהַסִּנִּיִּים strikes us as verbose; one of the two expressions is sufficient for the sense, and the Chronicler, in fact, in Neh. 12, 32. 38 (cf. v. 40) replaces the favorite expression of Nehemiah סִנִּיִּים by שָׂרִים. **U**^V has merely καὶ χεῖρ τῶν ἀρχόντων, while **U**^L and 1 Esdr. 8, 67 reproduce two expressions. Presumably הַסִּנִּיִּים is the original, which the Chronicler has actually superseded in v. 1 by וְהַשָּׂרִים.

- (4) 1 Esdr. 8, 69 has as end of the first half of the verse ἐμοῦ (αὐτοῦ) πενθοῦντος ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ = וְאֲנִי מִתְאַבֵּל עַל-הַמַּעַל. **Al** הַגּוֹלָה is certainly attested by **U** both here and in Ezr. 10, 6, but 1 Esdr. 9, 1 (= Ezr. 10, 6) again reads not הַגּוֹלָה but הַתְּגוּלָה. However, as 1 Esdr. 9, 3 f. 15 is doubtless acquainted with the גּוֹלָה in Ezr. 10, 7 f. 16, no critical inference can be drawn from the variation. The circumstantial clause from 1 Esdr. 8, 69, on the other hand, supplies a better sense: those faithful to the Law, attracted by Ezra's strange conduct, gather about him *while* he is sitting on the ground weeping; but not *after* he had sat upon the ground until the evening sacrifice. The temporal determinative, עַד לְמִנְחַת הָעֶרֶב, refers to Ezra's change of attitude; in other words, v. 4^b should be connected with v. 5. Thus the *plus* in 1 Esdr. 8, 69 is justified. Further, 1 Esdr. 8, 70 should be followed in the matter of striking out the temporal determinative הָעֶרֶב בְּמִנְחַת הָעֶרֶב in v. 5. As soon as v. 4^b is intimately connected with v. 5, its superfluousness becomes apparent.

- (6) Strike out the second אֵלֶיהָ in **Al**. Cf. 1 Esdr. 8, 71.

- 8 clans or individuals. Further, the men sent by Iddo are plainly indicated as Levites, since in vv. 18f. they are reckoned with the (Levite) clans Mahli and Merari. The question recurs in v. 24; see note there.
- (16) The text is here loaded with doublets; nor do the Versions give it in a pure state. In the first half of the verse **א** has 9 names; so, too, **ט**. **ט** omits **נְתַן** 5
י Esdr. 8,43, according to **ט**, gives 10 names; according to **ט**, 7 names. Yet **λαπειβ** (**λωριβ**), which is wanting in **ט**, would seem to belong to the original text. Hence we should strike out **וְלֹאֲנִתָּן וְנִתָּן**. In the second half of the verse the proper names should be struck out; they are repeated from what precedes. Cf. **י** Esdr. 8,43 **ט** τοὺς ἡγουμένους καὶ ἐπιστήμονας, **ט** ἄρχοντας συνετοὺς. 10
- (17) The difference between **ק** and **ק** is here reflected in the Versions. The **ק** requires **וְאָצִיָּה** *I despatched them=commissioned them*; cf. Ex. 6,13; Jer. 27,4. The **ק** should be read **וְאָצִיָּה**, and interpreted in the sense of *dismiss, send away*, following Gen. 19,5; Jer. 38,23. In both cases **עַל-אֲדָר** is to be taken in the sense of **אֶל-אֲדָר**. The **ק**, taken in the sense specified, deserves the prefer- 15
ence.
- The words **וְאֶחָיו הַנֶּתִּינִים** are, after Iddo, totally unintelligible. Read **וְאֶחָיו**, following **י** Esdr. καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, and strike out **הַנֶּתִּינִים**. Iddo's brethren were not the Nethinim. But it may be that **הַנֶּתִּינִים** has crept into the text as a gloss on **מְשָׁרְתִים**; cf. SIEGFRIED-STADE 447. 20
- (18) Strike out **ו** before **שְׂרָבְיָה**, both because the sense requires it, and because **ט** and **י** Esdr. 8,46, in spite of all disagreements, are at one in reading no **ו** in this passage.
- (19) For **א** write **וְאֶת**. **ט** καὶ τὸν Ὠσαΐαν, as before καὶ τὸν Ἀσβεΐα; **ט** καὶ λεσσία. **י** Esdr. 8,47 **ט** exhibit a trace of another name: **ט** καὶ Ἀννοῦνον, 25
ט οἱ ἐκ τῶν υἱῶν Χανουναίου = **חַנּוּן, חֲנָנִי**.
- For **א** at the end of the verse, read **וְאֶחָיָהם**, as required by the continuation **וּבְנֵיהֶם**, and attested by **י** Esdr. 8,47 **ט**.
- (22) The final clause is wanting in **י** Esdr. 8,52. As it is not required by the context it would seem to be an expansion of the original text. Yet it appears in **ט**. 30
- (24) The varying construction of vv. 15-20 (see above) is connected with the uncertainty of the text of v. 24. **א**, on the first impression, seems to mean that two of the chief priests were Sherebiah and Hashabiah, the names of the other ten not being mentioned. This text of **א** is exactly confirmed by **ט** τῷ Σαραΐ, Ἀσαβιά, somewhat more freely by **ט** τὸν Σαραβίαν καὶ τὸν Ἀσαβίαν (= **י** Esdr. 8,54 **ט**). Nevertheless, it cannot be correct; for, according to vv. 18f, Sherebiah and Hashabiah are not of priestly but of Levite origin. Accordingly, their brethren v. 24^b cannot be the **בְּלֵיָּהִם** of v. 24^a. Moreover, the end of v. 24, **עַל מִי עַ**, would be a very needless remark. Hence **י** Esdr. 8,54 **ט** probably gives the best text: καὶ Ἑσερεβίαν καὶ Ἀσσαμίαν = **וְשְׂרָבְיָה וְהַשְׁבִּיָּה**. See KEIL and SCHULTZ *ad* 40
locum.
- (26) For **א** על ידם, it seems best to read **עַל-יְדֵיהֶם**, on the basis of **ט** ἐπὶ χεῖρας αὐτῶν.
- א** לנכרים זהב מאה ככר; the last two numbers run in **ט**: καὶ σκεύη ἀργυρὰ ἑκατόν, καὶ τάλαντα χρυσοῦ (**ט** χρυσοῦ τάλαντα) ἑκατόν. Read, accordingly, 45
וְכִכְרֵי זָהָב מֵאָה, and strike out the last **כִּכְרֵי**. By this means the unusual connections in **א** are removed.
- (27) The number **שְׁנַיִם** in **א** is supported neither by **ט** nor by **י** Esdr. **ט** have διάφορα, **י** Esdr. 8,56 **ט** δέκα, **ט** δέκα δύο, where δύο seems to be a doublet, *i. e.* a correction after **א**. The other numbers in vv. 26f. are remarkably high; 50
שְׁנַיִם, therefore, can hardly be right.
- (28) For **א** **וְאֶבְתִּיכֶם**, **ט** and **י** Esdr. 8,57 have in agreement τῶν πατέρων ἡμῶν = **אֲבֹתֵינוּ**.

- 7 *ed*, כְּעֵנָת probably means *now*. It has been conjectured that the words constitute a formula of abbreviation, by which the complete introduction of the original letter has been replaced. Cf. 4, 10. 11. 17.

According to GINSBURG גִּבְרִיָּה is the best-authenticated pronunciation.

ANDREAS (in MARTI) would prefer גִּבְרִיָּה, which is also attested by some MSS.

- (14) [ED. MEYER, *op. cit.*, p. 61, thinks that אֲנִתָּה has dropped out after שְׁלִיָּה. Unless we insert the pronoun we must translate: *as a mission (or delegation) is sent forth by the King and his seven counselors* (ministers). — P. H.]

- (19) The construct-state connection in אֵלֶּה יְרוּשָׁלַם, compared with the style of the rest of the letter, seems harsh and exceptional. Ὡς has ἐν Ἱερουσαλῆμ, and in 1 Esdr. 8, 17 τοῦ ἐν Ἱερ.; Ὡς τοῦ θεοῦ Ἰσραὴλ ἐν Ἱερ., and in 1 Esdr. 8, 17 τοῦ θεοῦ Ἰσραὴλ, with the misplaced addition τοῦ ἐν Ἱερ. We must read, therefore, as in 7, 15: אֵלֶּה יִשְׂרָאֵל דִּי בִירוּשָׁלַם.

- (22) The peculiar arrangement of the words וְעִדְבֵיתִין מִשָּׁה מֶצָה is striking. As in the preceding clauses, מִשָּׁה should be placed after עֵד. Cf. Ὡς καὶ ἐλαίου ἕως βατῶν 15 ἑκατόν. KAUTZSCH, *Grammatik*, p. 128.

- (25) For the plural ἡ of אֵל read the singular ἡ. Cf. v. 26 and elsewhere. Ὡς and 1 Esdr. 7, 23 νόμον τοῦ θεοῦ σου.

At the end of the verse, the singular should be restored, following 1 Esdr. 8, 23 δὸς αὐτοῖς, perhaps with suffix of the 3. pers. sing., תְּהוֹרַעְנָה.

- (26) For the forms שְׁרִיבִי (K^{ethib}) and שְׁרִיבִי (Q^{ere}), cf. KAUTZSCH, *Gramm.*, pp. 114f.

- (28) Ὡς read הַטֹּבָה after אֵלֶּה, as in 7, 9.

- 8 (2.3) According to 1 Esdr. 8, 29, vv. 2 and 3 should be otherwise divided. The words מִכְנֵי שְׁכָנֶיהָ more closely define חֲטוּט. Cf. 1 Chr. 3, 22. BERTH.-RYSSEL, pp. 97f.

- (5) Ὡς and 1 Esdr. 8, 32 Ὡς read: καὶ ἀπὸ υἱῶν (ἐκ τῶν υἱῶν) Ζαθῆος Σεχονίας = מִכְנֵי וְהוּא שְׁכָנֶיהָ. Ὡς is thus completed. Cf. Ezr. 2, 8. BERTH.-RYSSEL, p. 99.

- (10) Complete the verse, following 1 Esdr. 8, 36 Ὡς ἐκ τῶν υἱῶν Βασιδᾶς = מִכְנֵי בְנֵי. Cf. Ezr. 2, 10. BERTHEAU-RYSSEL, p. 99.

- (11) Ὡς has בְּכֵי twice. That is hardly probable. True, Ὡς has Βαβει, but Ὡς Βοκχει = בְּכֵי; so, too, 1 Esdr. 8, 37 Ὡς. Moreover, in Ezr. 10, 28 Ὡς puts Βοκχει for Ὡς בְּכֵי.

- (13) Instead of Ὡς אֶחָדִים, without the article, 1 Esdr. 8, 39 reads οἱ ἕσχατοι = אֶחָדִים. But this does not remove the difficulty of understanding the passage. We have in this word either a corruption of the text or an otherwise unknown technical term referring to the genealogical registers.

- (14) The text varies. Ὡς καὶ ἀπὸ υἱῶν Βαγο Ουθι, καὶ μετ' αὐτοῦ; Ὡς ἀπὸ τῶν υἱῶν Γαβουῖα Ωθαι καὶ Ζακχουρ καὶ μετ' αὐτῶν; 1 Esdr. 8, 40 Ὡς ἐκ τῶν υἱῶν Βαναι Ουτου Ἰστακάκκου (Ὡς Ἰσταλκούρου), καὶ μετ' αὐτοῦ; Ὡς ἀπὸ τῶν υἱῶν Βαγουῖα Ωθαι καὶ Ζακχουρ, καὶ μετ' αὐτῶν. First, the Versions are preponderatingly in favor of the Q^{ere} וְכֹהֵר. Then, only the name of a single person seems to have been originally mentioned in the text (μετ' αὐτοῦ = וְכֹהֵר, so, too, BÂR and GINSBURG), as in vv. 3ff. Under Ἰστακάκκου (Ἰσταλκούρου) there would seem to be concealed an אִישׁ. Should we expect after it the name of a place? With this Ὡς's וְכֹהֵר would not fit; besides, it is only partially attested by the form Ἰσταλκούρου in Ὡς. Both K^{ethib} and Q^{ere} are unintelligible remnants of the original

- (15-20) The proceeding related in vv. 15-20 of Ὡς took a different course according to the text of 1 Esdr. 8, 41-48. According to 1 Esdr. (καὶ κατέμαθον αὐτοὺς· καὶ ἐκ τῶν ἱερέων καὶ ἐκ τῶν Λευιτῶν οὐχ εὗρον ἐκεῖ) Ezra finds neither priests nor Levites; in Ὡς v. 15, on the other hand, he finds only Levites lacking. However, a careful examination of the context decides in favor of Ὡς. According to Ὡς in v. 2, priests appear to have attached themselves to Ezra from the outset; for the names Phinehas and Ithamar are known to us in the OT only as names of priestly

- 6 1 Esdr. 6,27 (28), on the other hand: $\kappa\alpha\tau\omega\ \delta\epsilon\ \epsilon\pi\epsilon\tau\alpha\zeta\alpha\ \omicron\lambda\omicron\sigma\chi\epsilon\rho\omega\varsigma\ \omicron\iota\kappa\omicron\delta\omicron\mu\eta\varsigma\alpha\iota\ \kappa\alpha\iota\ \acute{\alpha}\tau\epsilon\nu\iota\sigma\alpha\iota\ (\acute{\epsilon}\pi\iota\ \tau\omicron\upsilon\ \tau\omicron\pi\omicron\upsilon),\ \acute{\iota}\nu\alpha\ \sigma\upsilon\mu\pi\omicron\iota\omega\varsigma\iota\nu\ \kappa\tau\lambda.$? Moreover, the end of v. 8 and the beginning of v. 9 are rendered by 1 Esdr. 6 with noteworthy variations. $\epsilon\iota\varsigma\ \theta\upsilon\sigma\iota\acute{\alpha}\nu\ (\Theta\Lambda\ \theta\upsilon\sigma\iota\acute{\alpha}\varsigma), = \text{לְרִבְחָן}$, might be used in v. 9, as a parallel to לְעֵלָן .

(13) Insert ו before שתר, following 5, 3.6 and 1 Esdr. 7, 1.

For לְרִבְחָן read לְרִבְחָה as in 5, 3.

- (14) After בְּרִיָּאָה insert וְנִבְיָאָה , and strike out וְנִבְיָאָה after וְנִבְיָאָה ; cf. 5, 1 and 1 Esdr. 7, 3 $\text{προφητευόντων Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου τῶν προφητῶν}$.

The last three words refer back to 4, 6.23, and thus betray themselves as a later redactional addition.

Read וְנִבְיָאָה as in 4, 7.

- (15) For וְנִבְיָאָה ($\text{Q}^r\epsilon\text{r}\acute{\epsilon}\ \text{וְנִבְיָאָה}$) read וְנִבְיָאָה , 3^d pers. plur. (KAUTZSCH, § 43, p. 69). Cf. also FRIEDR. DELITZSCH, *Prolegomena*, pp. 140f.

The date in וְנִבְיָאָה is as in וְנִבְיָאָה . 1 Esdr. 7, 5, on the other hand, has $\epsilon\omega\varsigma\ \tau\rho\acute{\iota}\tau\eta\varsigma\ \kappa\alpha\iota\ \epsilon\iota\kappa\acute{\alpha}\delta\omicron\varsigma = \text{עַד יוֹם עֶשְׂרִין וְתֵלָתָה}$. This would seem to be correct, as it is inconceivable that so important a date should be altered by the translator. Moreover, Josephus *Antiq.* xi, 4,7 agrees with 1 Esdr. 7, 5.

The synchronism at the end of the verse (וְנִבְיָאָה) presupposes a different reckoning of the year, perhaps from the Return (3,8); this must have dropped out. [ED. MEYER, *op. cit.*, p. 54, n. 2 suggests that we should, perhaps, read וְנִבְיָאָה *which is the twelfth month*. — P. H.]

- (17) For the וְנִבְיָאָה ($\text{Q}^r\epsilon\text{r}\acute{\epsilon}\ \text{וְנִבְיָאָה}$), cf. KAUTZSCH, § 59, p. 109.

- (18) At the end of the verse 1 Esdr. 7,9 adds $\kappa\alpha\iota\ \omicron\iota\ \theta\upsilon\rho\omega\rho\omicron\iota\ \acute{\epsilon}\phi'\ \acute{\epsilon}\kappa\acute{\alpha}\sigma\tau\omicron\upsilon\ \pi\upsilon\lambda\omega\nu\omicron\varsigma = \text{וְתִרְעֵינָא עַל-בִּלְתֵּרַע}$. Similarly Jos. *Antiq.* xi, 4,7. The words are not out of place as they give a brief proof of the completion of the whole work of building. Whether they are original is hard to say.

- (19) The subject is given by 1 Esdr. 7,10 as by וְנִבְיָאָה in v. 21: $\text{וְנִבְיָאָה} = \text{οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τῶν(!) ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας}$. The וְנִבְיָאָה , on this occasion, are beyond doubt purposely emphasized.

- (21) After וְנִבְיָאָה the lack of וְנִבְיָאָה is inconvenient; the gap is filled by וְנִבְיָאָה .

The ו before וְנִבְיָאָה is attested by וְנִבְיָאָה and וְנִבְיָאָה ; but 1 Esdr. 7,13 and וְנִבְיָאָה do not have it, nor do they read וְנִבְיָאָה after וְנִבְיָאָה . The ו in וְנִבְיָאָה is entirely justified; the Chronicler relates the fusion of the exiles with the native Jews as taking place on this occasion, i. e. the formation of the community which, according to the older reports, was not accomplished till later by Nehemiah and Ezra; cf. Neh. 10, and see KOSTERS, *Het Herstelt van Israel in het persische Tijdvak*, Leiden 1894, p. 80; [German translation by A. BASEDOW: *Die Wiederherstellung Israel's in der persischen Periode*, Heidelberg, 1895, p. 67]. Contrast A. KÖHLER, *Biblische Geschichte*, ii, 2, 510ff.

The וְנִבְיָאָה occupies a position similar to וְנִבְיָאָה in Neh. 10,29.

- 7 (1) וְנִבְיָאָה has as predicate ἀνέβη ; 1 Esdr. 8,1 προσέβη . Probably וְנִבְיָאָה stood in the original text.

45

- (8) וְנִבְיָאָה and 1 Esdr. 8,6 $\text{παρεγένοντο} = \text{וְנִבְיָאָה}$. וְנִבְיָאָה which refers back to v. 6.

Before וְנִבְיָאָה a different reckoning of the year must have fallen out, as in 6,15.

For וְנִבְיָאָה of וְנִבְיָאָה it would seem better to pronounce וְנִבְיָאָה . Cf. וְנִבְיָאָה $\epsilon\theta\epsilon\mu\epsilon\lambda\iota\omega\sigma\epsilon$ and BERTHEAU-RYSSEL, pp. 89f.

- (12) The concluding words וְנִבְיָאָה are unintelligible. וְנִבְיָאָה puts in their place $\text{τετέλεστο λόγος καὶ ἡ ἀπόκρισις}$. Similarly וְנִבְיָאָה $\text{τετέλεσται ὁ λόγος καὶ ἡ ἀπόκρισις}$, with, as a doublet before it, τετελειωμένων referring to Ἐζδρᾶ . 1 Esdr. 8,9 has χαίρειν , which in 1 Esdr. 6,7 corresponds to וְנִבְיָאָה Ezr. 6,7. וְנִבְיָאָה means *complete*.

- 6 initial **י** instead of the **ס** in Aramaic is simply due to a partial assimilation of the sibilant to the following **ב** as in Ethiopic *zabāfu* 'to strike' for *sabāfu* = Assy. *šabāfu*, or Heb. **בוּר** *to scatter*, instead of **פּוּר** &c. (see my note on Is. 9, 17). **סַבֵּל** is an old causative of the two-consonant root **בִּל** just as **שָׁקַל** is a *Šaf'el* of **קִל**. We must, therefore, translate: *The house of God in Jerusalem shall be rebuilt 5 where they offer sacrifices, and bring His offerings made by fire*, the suffix referring to **אלהא**. This rendering is also favored by 1 Esdr. 6, 23. It is true that the suffix in **אֲשׁוּרֵי** occasions some difficulty, and it would, therefore, perhaps be better to read the *status emphaticus* without the suffix (in 4, 12, on the other hand we have in **אֱלֹהֵי אֲשֻׁרָא** instead of **אֲשֻׁרֵי אֱלֹהֵי** = **Θεμελίουσ αὐτῆς**), or we might insert **דִּי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** after **אֲשׁוּרֵי** (NÖLDEKE, *Syr. Gr.* § 205, C; DELITZSCH, *Assyr. Gr.* § 123, 3; MARTI, § 129). The objection that an Aramaic equivalent of Heb. **אֲשֻׁרֵי** does not occur elsewhere is not valid. The passage is discussed in my paper on **אֲשֻׁרֵי** referred to in the note on 5, 3. Cf. also ED. MEYER, *op. cit.*, p. 46, n. 2.
- (4) For **גִּבְרֵךְ**, see MARTI, *l. c.*, p. 72*, ED. MEYER, *op. cit.*, p. 46, n. 3; DELITZSCH, 15 HWB, p. 210^a; HAUPT, *Beitr. z. Assyr.*, i, pp. 15, n. 13; 175^b below. — P. H.] **אֱלֹהֵי הָרֵת** should mean *new* (Heb. **חֲדָשׁ**). **ט** has (καὶ δόμος ἑστύλινος) εἷς, and hence read here a number, as against **הָרֵת** in the preceding clause. **ט**^L, on the contrary, has (καὶ δόμον ἑστύλιν καὶ αὐτῶν) ἕνα, 1 Esdr. 6, 24 (25) καὶ δόμου ἑστύλινου ἐγγαυρίου καινοῦ ἑνός; the Greek words for **הָרֵת** and **חֲדָשׁ** stand here side by side. 20 But it would be unadvisable to infer from this an original **חֲדָשׁ הָרֵת**, since new timber for the building would be a matter of course.
- (5) **אֱלֹהֵי יִהְיֶה** does not fit the construction of the sentence. Though expressed by **ט**^L (δοθήτω), it is not found in 1 Esdr. 6, 25. It seems to be a dittogram of the succeeding word. 25
- For **לְאַתְרֵהּ וְהָחֵתוּן** read **לְאַתְרֵהּ וְהָחֵתוּן**, on the basis of **ט**^L and 1 Esdr. 6, 25 (26).
- (6) The transition in the address is very striking. Harsh as it is, it would seem necessary to let it stand. It is fully attested by **ט** and by 1 Esdr. 26 (27)ff., in so far as Darius — see v. 33 (34) — in v. 27 (28) speaks there also in the first person. Probably the form of the statement is to be explained by the fact that the 30 writer reproduces his authority in abbreviation, retaining the mode of address, but omitting the transitions.
- Read **וְשִׁתָּר**, following 5, 3, 6 as well as **ט**^L and 1 Esdr. 6, 26 (27).
- (7) The construction: **יִשְׁבְּקוּ לְעִבְרִית ב' . . . פָּתַח י' וְלִשָּׁנָא** is unintelligible; the proposed explanations are unsatisfactory (cf. e. g. KAUTZSCH, § 68, p. 127). The double 35 **בֵּית דָּךְ** is strange, and we miss the name before **י' פָּתַח**. For these reasons 1 Esdr. 6, 26 (27): εἶσαι δὲ τὸν παῖδα Κυρίου Ζοροβὰβελ, ὑπάρχον (ἑπαρχον) δὲ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου ἐκείνων οἰκοδομεῖν commends itself to our attention. As to **פָּתַח** = **עֶבֶר**, cf. 1 Esdr. 6, 12 (13). Thus the restoration above attempted is explained. Yet, the express 40 mention of Zerubbabel along with the *elders of the Jews* in this passage is surprising. For it is a peculiarity of this account of the building of the Temple to regard the elders of the Jews as the builders (5, 5. 8. 9; 6, 8. 14). Thus is explained also the statement in 5, 4. 10, that the Persian governor has to inquire for the names of the elders; in other words, does not know them. This ignorance 45 would be surprising indeed if the Persian sub-governor in Jerusalem, who must, of course, have been known to the governor of Syria, had been the leading builder of the Temple. Hence the words **וְלִשָּׁנָא וְעֶבֶר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** are to be regarded as an addition by the Chronicler, who sought thereby to harmonize the contents of the narrative with his own connecting clauses 5, 1 and 2. [ED. MEYER, 50 *l. c.*, p. 53, note 1, raises the question whether we should not read here, as in Haggai, **פָּתַח יִהְיֶה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** instead of **אֱלֹהֵי יִהְיֶה**. — P. H.]
- (8) For **דִּי לָמָּה**, cf. KAUTZSCH, § 22. **ט** γὰρ ὡς καὶ ποτὲ τι ποιήσῃτε = **לָמָּה** Ezr. 4, 22.

- 5 *The Assy. E-vowel*, Baltimore, 1887, p. 22; DELITZSCH, *Assyr. Gr.* § 32, a, γ. Cf. also the Nestorian ܐܝܬܐ. — P. H.]

In v. 10^b we follow ܐܬܐ τὰ ὀνόματα = שְׁמֵהָ, which is certainly correct as against ܐܬܐ שְׁמֵהָ. In 1 Esdr. 6, 12 we seem to have a double translation of Ezr. 5, 10.

- (11) 1 Esdr. 6, 13 τοῦ Κυρίου τοῦ κτίσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. The connection of ܐܬܐ שְׁמֵהָ with ܐܬܐ שְׁמֵהָ argues that τοῦ κτίσαντος preserves the original text = עָבַר; cf. Jer. 10, 11. Elsewhere we have only ܐܬܐ שְׁמֵהָ.

- (13) For ܐܬܐ לְבָנָא read ܐܬܐ לְמִכְנָא as in v. 3.

- (14) 1 Esdr. 6, 17 ἐν τῷ αὐτοῦ ναῷ = ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא is preferable to ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא.

For ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא read in both places ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא; cf. ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא and 1 Esdr. 6, 17.

ܐܬܐ seems to be dittography of ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא. ܐܬܐ is attested by 1 Esdr. 6, 18 (τῷ ἐπάρχῳ); ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא. For the form of the sentence in ܐܬܐ, cf., however, VICTOR BAUMANN, *Hebr. Relativsätze* (1894), p. 26; ED. MEYER, *l. c.*, p. 29.

- (15) ܐܬܐ is a Hebraism, see KAUTZSCH, § 20, remark 3. Read ܐܬܐ, following ܐܬܐ and 1 Esdr. 5, 19.

- (16) [ED. MEYER, *l. c.*, p. 44, n. 2 thinks that the exact meaning of the phrase ܐܬܐ is not quite certain; the verb ܐܬܐ *he gave*, he says, does not suit the rendering *foundations, walls*. But ܐܬܐ means not only *to give*, but, like Heb. ܐܬܐ, *to put*; cf. ܐܬܐ Ez. 26, 8 &c. In the trilingual Achaemenian inscriptions Babyl. *nadānu* means even *to make, to create*, just as Assy. *šakānu* means both *to put, to place* and *to make*. — P. H.]

- (17) ܐܬܐ seems to be an addition like ܐܬܐ in 6, 1. It explains the preceding ܐܬܐ according to 5, 13. 14. WELLHAUSEN (*Gött. Nachrichten*, 1895, p. 176) is of the opinion that the words ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא have dropped out before ܐܬܐ after 6, 1; [cf. however W. H. KOSTERS, *Het tijdvak van Israëls herstell* in *Theol. Tijds.* 25 1896, pp. 552 f.].

ܐܬܐ and ܐܬܐ agree with ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא. But 1 Esdr. 6, 20 has τοῦ (οἴκου) Κυρίου τοῦ ἐν Ἱερ. as also ܐܬܐ in v. 16. ܐܬܐ, therefore, would seem to be a scribal error for ܐܬܐ.

- 6 (1) The statement of place ܐܬܐ does not agree well with the verse following, and would seem to be a later addition. See on 5, 17.

According to WELLHAUSEN (*l. c.*) we should read ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא¹ ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא² and instead of ܐܬܐ, at the end of the verse, rather ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא or ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא. See, however, W. H. KOSTERS, *l. c.*

- (2) ܐܬܐ is *status emphaticus*. See KAUTZSCH, § 61, 3, b.

- (3) Following ܐܬܐ and 1 Esdr. 6, 23 we must insert here, just as in 5, 17, ܐܬܐ before ܐܬܐ.

ܐܬܐ, alongside of ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא, is known neither to ܐܬܐ nor to 1 Esdr. 6, 23. Probably we should strike it out; it may be dittography of ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא.

The words ܐܬܐ ܠܗִּיכְלָא are unintelligible. It is true that they are translated and let them be setting up its foundations (Po'el part.) or be set up = to be set up (Po'al part.); cf. KAUTZSCH, *l. c.* § 36 and § 76, 3). But ܐܬܐ means *carry*, not *set up*. ܐܬܐ καὶ ἔθηκεν ἔπαρμα, ܐܬܐ καὶ τὰ θεμέλια τεθήτω, θεμέλια παχέα; 1 Esdr. 6, 23 οὗτοι ἐπιθύουσιν διὰ πυρὸς ἐνδελεχοῦς. These differences point to mutilation of the text. After v. 3 we expect a statement concerning the length of the new Temple. In the Solomonic Temple the length amounted to 60 cubits (1 K. 6, 2; 2 Chr. 3, 3). This number is now given for the height and width; so we must infer that the text of v. 3^b in general is corrupt. — [I am inclined to think that ܐܬܐ = Heb. ܐܬܐ *offering made by fire*. In that case it would, of course, 50 be better to point ܐܬܐ. The verb ܐܬܐ, from ܐܬܐ *to carry*, a synonym of ܐܬܐ (Assyr. *abālu*, causative *šibūlu*) and ܐܬܐ, is used here in the meaning *to bring, to bring near*, just as Assy. *zabālu* (DELITZSCH, HWB 250) in which the

5 but it is also used with the meaning *knowledge, information, news, report* (DELITZSCH, HWB 297^b, 4); and as orders on the part of the king and high dignitaries were, as a rule, sent in writing, *ʔemu* may also mean *order, command, decree, message*. A *report* sent to the king concerning the Arabs (*ʔemu ša Arabi*) gives the king, as it were, a *taste* of the Arabs, and an *order* from the king sent to a general, gives the general a *taste* of the king (*ʔemu ša šarri*). So, it seems to me, the development of meanings is quite natural (against ED. MEYER, *op. cit.*, p. 26, n. 1). The Babylonian word *ʔemu* (= *ʔa'mu*; cf. *belu* 'lord' = *ba'lu*) has also passed into Syriac where it appears as ܐܡܘܐ, ܐܡܘܐ. The verb ܐܡܘܐ, Pael ܐܡܘܐ &c. is denominative, and Heb. ܐܡܘܐ (cf. Assy. *dabābu*, *bel-dabābi* = ܐܡܘܐ) has no connection with ܐܡܘܐ. — P. H.]

(6.7) 1 Esdr. 6,7 has here a text which varies in a similar manner with that in Ezr. 4,9-11. While in 𐤌 the first two clauses of v.7 appear evidently superfluous, 1 Esdr. 6,7 commends itself by the omission of these clauses. That the names in v.6 are to be connected with the form of greeting in v.7 at the beginning of the letter, is then obvious. ED. MEYER, on the other hand, thinks that v.6 represents the note of the registrar who filed the document in the archives of Jerusalem; see *op. cit.*, p. 26, and cf. *supra ad* 4,9-11. 1 Esdr. 6,7 𐤌 runs: ἀντίγραφον ἐπιστολῆς ἧς ἔγραψαν Δαρείω καὶ ἀπέστειλαν. Σισίννης ὁ ἑπαρχὸς Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαθραβωζάνης καὶ οἱ συνέταιροί οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ ἐν Φοινίκῃ ἡγεμόνες βασιλεῖ Δαρείω χαίρειν. It should be observed that the word 𐤌𐤓𐤕𐤓𐤕 = ἡγεμόνες is taken, not as a proper name, but as an *appellativum*. The context would seem to justify the translator. Whether his translation be right, is a different question. 𐤌, on the contrary, regards the word as a proper name.

The close of v.7 is certainly understood rightly by 𐤌, whereas 𐤌𐤓𐤕𐤓𐤕 is connected by 1 Esdr. 6,8 with what follows (πάντα γνωστὰ ἔστω).

(8) The principal matter here, according to the context, is the announcement that the princes of the Jews have begun building the Temple. This is wanting in v.8 𐤌, but is plainly presupposed by the other data. The variant text 1 Esdr. 6,8-10 𐤌 contains the statement, but coupled with certain expansions which must be eliminated. To these belongs v.8 𐤌𐤕 καὶ Ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν = 𐤌𐤕 καὶ ἐλθόντες εἰς Ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν; 𐤌𐤕 τῆς αἰχμαλωσίας τοὺς πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων = 𐤌𐤕 τοὺς πρεσβυτέρους τῆς αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων is a doublet (as before in v.5) of the 𐤌𐤕𐤕𐤕𐤕𐤕𐤕; v.10 𐤌𐤕 τὰ καὶνὰ ἐκεῖνα is a doublet which first arose in the course of the transmission of the Greek text; the close of v.10 καὶ ἐν πάσῃ δόξῃ καὶ ἐπιμελείᾳ συντελούμενα (𐤌𐤕 συντελούμενον) is an expansion, or perhaps, another doublet. Thus we reach the form of the text preferred above.

The lack of subject for 𐤌𐤕𐤕, at the end of the verse, is a noticeable deficiency; 1 Esdr. 5,10 has καὶ εὐοδοούμενον τὸ ἔργον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Cf., however, KAUTZSCH, *Gramm.*, p. 164; MARTI, *l. c.*, p. 119.

The clause 𐤌𐤕𐤕𐤕𐤕𐤕𐤕 is found in 𐤌, but not in 1 Esdr. 6,11 τότε ἐπυθανόμεθα τῶν πρεσβυτέρων τούτων λέγοντες (𐤌𐤕). Λέγοντες = 𐤌𐤕𐤕, 1 Esdr. 6,13 or Ezr. 5,11. Accordingly 𐤌𐤕𐤕 has been supplied, and the clause in 𐤌 relegated to the foot of the page.

For 𐤌𐤕𐤕𐤕𐤕, cf. KAUTZSCH, *Gramm.*, p. 80; STRACK, *l. c.*, p. 4*. MARTI, pp. 68.44* prefers the pronunciation 𐤌𐤕𐤕𐤕𐤕.

(10) 𐤌𐤕𐤕𐤕𐤕 is a striking Hebraism both with regard to the pronunciation of the noun and the form of the suffix. In Aramaic it should be either 𐤌𐤕𐤕𐤕𐤕 or 𐤌𐤕𐤕𐤕𐤕; cf. KAUTZSCH, *l. c.*, § 55, 1. The Hebrew pronunciation with 𐤕𐤕, however, is universally attested, [and we must remember that in Assyrian, — which is but an older local variety of Aramaic (cf. *Johns Hopkins University Circulars*, No. 114, July 1894, p. 118^b) — the form *rāšu* occurs alongside of *rāšū*; see HAUPT,

5 **נְבִיאָה** should be struck out, following 1 Esdr. 6, 1.

- (3) As to the pronunciation Σιοίννης = **תְּתִי**, cf. LAGARDE, *Psalterium iuxta Hebraeos Hieronymi*, 1874, p. 162.

ANDREAS, in MARTI, *op. cit.*, p. 87*, explains the name **שֶׁתַּר בּוֹיָנִי** as a corruption (ש and ו being confused in the older script) of **Μιθροβουσάνης**, 5 Old Iranian **Mithrabaušana*, i. e., *Having redemption* (or *salvation*) through *Mithra*, or *Mithra is the Redeemer* (the Savior); [so, too, ED. MEYER, *op. cit.*, p. 32].

The vacillation of **אל** between **קְנוֹתָהוּ** in 5, 3; 6, 6. 13 and **קְנוֹתָהּ** in 5, 6 becomes noteworthy when we compare with it the Greek texts. In Ezr. 5, 3. 6, as in 6, 6, 10 **Θ** has οἱ σύνδουλοι αὐτῶν, but in Ezr. 6, 13 σύνδουλοι αὐτοῦ. In 1 Esdr. 6. 7 we have always simply οἱ συνέταιροι = **קְנוֹתָהּ** (**קְנוֹתָהּ**). As **אל** also has **קְנוֹתָהּ** in 5, 6, this is probably the form intended, which was read by 1 Esdr. as *status emphaticus*, but in **אל** was mostly altered to **קְנוֹתָהוּ** under the influence of 4, 9. 17. 23, where, however, the conditions are quite different. For Ezr. 4, (9). 17. 23 the plural 15 suffix is well attested; cf. 1 Esdr. 2, 12 (15). 18 (21). 21 (25). Hence in Ezr. 5, 3; 6, 6. 13 we should probably restore the form **קְנוֹתָהּ** Ezr. 5, 6.

For the form **לְבָנָא** (according to the best texts **לְבָנָא**), cf. KAUTZSCH, *Gramm.* p. 80. It would seem, however, to be a transcriptional error for **לְמִכְנָא** v. 17.

The word **אֶשְׁרָנָא** is rendered in 1 Esdr. 6, 3 τὴν στέγην ταύτην καὶ τὰ ἄλλα 20 πάντα; in **Θ** by τὴν χορηγίαν ταύτην. The first word would seem to have the general sense of *house*; the second expression is very obscure. Both **Σ** and **Ξ** understand *walls* (= **שׁוּרָא** 4, 12 f.). The word reminds us of **אֶשְׁרָא** 4, 12. Cf. KAUTZSCH, *l. c.*, § 62; MARTI, *l. c.*, p. 55*. The meaning is uncertain. 1 Esdr. 6, 11 = Ezr. 5, 9, gives for it τὰ ἔργα ταῦτα. [**אֶשְׁרָנָא** seems to have the vowels of 25 **אֶשְׁרָא**. It is a Qrê like **עֶשְׂרֶת** &c. The proper pronunciation must have been **אֶשְׁרָנָא** (for **asirânâ* = Assy. *ašru* (for *aširu*), plur. *ašre* or *ašrâti* (from a fem. sing. *aširtu* = **אֶשְׁרָה**; cf. DELITZSCH in BÄR's *Chron.*, p. xi below; ZA iii, 364), or, with **אֶשְׁרָא**, (HAUPT, *The Assyrian E-vowel*, pp. 22, 4; 25, 11, a) *ešrêti*. **אֶשְׁרָנָא** is an old Aramaic word for *place of worship, sanctuary*. The expression used by the 30 heathen governor with reference to the Temple was, of course, objectionable to the Jews, if only owing to the connection of the word with **אֶשְׁרָה**; and it is possible that for this reason **אֶשְׁרָנָא** was substituted for **אֶשְׁרָנָא**, perhaps with reference to 5, 16, where it is said of Sheshbazzar that he laid the **אֶשְׁרָא** of the Temple. NÖL- 35 DEKE has suggested to me that the termination *-ân* in **אֶשְׁרָנָא** represents perhaps the Assy. plural ending *-âni* (cf. my remarks in *The Assyrian E-vowel*, p. 5 and in the *Johns Hopkins University Circulars*, No. 114, July 1894, pp. 110^a. 111^a), but a plural form *ašrâne* alongside of *ašre* (*ašrâti*, *ešrêti*) is unknown in Assyrian;† and the pronoun **דָּנָה** points to a singular. The stem of **אֶשְׁרָנָא** is **אֶשְׁרָ**. The word is discussed in a special paper which will appear in the *Journal of the American* 40 *Oriental Society* — P. H.]

- (4) The first clause in the form given it by **אל** is totally unintelligible. **Θ** render εἰποσαν or εἶπον, thus removing, it is true, the greatest objection. It should be observed, however, that 1 Esdr. 6, 4 has no knowledge at all of this clause, but continues with v. 4^b: καὶ τίνας εἶδόν οἱ οἰκοδόμοι οἱ ταῦτα (ἐπι)τελοῦντες. V. 4^a 45 is probably a gloss which was originally intended for v. 9, and has here got into the wrong place. ED. MEYER (*op. cit.*, p. 26) thinks that this clause was taken by the author *verbatim* from the letter of Darius.
- (5) [The stem of **טַעַמָּא** means, like Latin *sapere*, to taste, to have sense, to know. Assy. *ṣemu* means, therefore, not only *sense* (*ṣanî ṣemî* 'insanity'; cf. 1 Sam. 21, 14) 50

† Of course, a cuneiform text with the plural form *ašrâni* may turn up any day.

- 4 For the K^{thib} וְשׁוּרֵי אֲשַׁלְלוּ, read either the Q^{rê} or, following 6 (τὰ τείχην αὐτῆς), וְשׁוּרֵיהֶם שֶׁכָּלְלוּ. In the text we have written וְשׁוּרֵיהֶם יִשְׁכָּלְלוּ, because the context in this sentence requires an imperfect, not a perfect.

Further, read וְאֲשִׁיָּה (6 θεμελίους αὐτῆς), for 11 וְאֲשִׁיָּהּ.

The last word of the verse, וְיָחִיטוּ, is doubtful; cf. NÖLDEKE, *Gött. gel. Anz.*, 1884, p. 1019; STRACK, *Abriss des bibl. Aramäisch* (1896), p. 2*. See also KAUTZSCH, *Grammatik*, pp. 37.52.74.

- (13) For 11 וְשׁוּרֵיהֶם read וְשׁוּרֵיהֶם, following 6, as in v. 12.

The word אַפְתָּם is traditionally uncertain. BÄR, following good authorities, requires אַפְתָּם, and regards it, as did the medieval Jewish commentators, as a 10 substantive with the meaning *income*. Others hold to the *lectio vulgata* וְאַפְתָּם, and regard the word as an adverb, to be rendered either, according to Persian, *finally* (EWALD, *Jahrbücher der bibl. Wissensch.*, v, p. 156), or, according to Assyrian (FRIEDR. DELITZSCH, *Prolegomena eines neuen hebr.-aram. Wörterbuchs*, p. 152), *in future*. ANDREAS in MARTI's *Gramm.*, p. 54* emends to אַפְתָּם = 15 Middle and Modern Persian *afsôs* 'detrimment, injury.' The general sense of the clause is certain through comparison with vv. 15 and 22.

11 מְלָכִים is a Hebraism for Aramaic מְלָכִין. The Aramaic portions of the Book of Ezra, especially cc. 5.6 exhibit similar Hebraisms in the case of the pronominal suffixes of the second and third pers. pl., as לָהֶם, לָכֶם instead of לָהוֹן, לָהוֹן; 20 [contrast *Johns Hopkins University Circulars*, No. 114, July 1894, p. 118^b; see also DRIVER's *Introduction*⁵, p. 472 (Nabat. -הוּם, Palmyr. -הוּן); German edition, p. 540. — P. H.]

- (15) The 3 pers. sing. in וְיִבְקֶר alongside of the 2 pers. in וְיִבְהֶתֶךָ seems strange. We should expect either the passive וְיִבְקֶר (5,17) or the 3 pers. plur., וְיִבְקֶרוּ. Both 25 6V and 6L, however, seem to have read the singular, ἐπισκέπεται. In view of 5,17 it would seem to be better to read וְיִבְקֶר; cf. MARTI, *l. c.*, p. 41*. [See, however, DRIVER's note on Lev. 4, 12.24; 14,4 and GES.-KAUTZSCH²⁶, § 144, d. — P. H.]

Read the plural בַּסְפָּרִי instead of the sing. בַּסְפָּר, following 6L and 1 Esdr. 2, 18f. 30 1 Esdr. 2, 19 καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἀποστάται καὶ πολιουκίας συνεσταμένοι ἐν αὐτῇ κτλ. These words give the subject of וְיִבְרִין, which in 11 is missing. It would seem, therefore, that וְיִבְרִין וְיִהוּדֵיהֶם has dropped out in 11.

- (16) Insert, at the beginning of the verse, בָּעֵן, following 1 Esdr. 2, 20 and some MSS of 6. 35

For 11 וְשׁוּרֵיהֶם read, as in vv. 12f., וְשׁוּרֵיהֶם, following 6 and 1 Esdr. 2, 20.

- (17) Instead of (11) וְיִבְקֶת read וְיִבְקֶנָּה, as in vv. 10.11; 7, 12; cf. STRACK, *l. c.*

- (22) The pronunciation of the imperative הוּ is here in the various editions given either as הָוּ or הֵוּ, while in 6,6 הָוּ is the exclusively attested form. In our passage הָוּ is the better attested form; yet STRACK, *l. c.* 3* prefers to point הֵוּ. 40

The pronunciation of the construct state of the infinitive, לְהִנָּקֶת, is exceptional; MARTI, *l. c.*, p. 46, thinks, we should read לְהִנָּקֶת.

- (23) After רְחוּם in v. 23 the title בְּעַל־טַעַם has probably dropped out, as it elsewhere (v. 8f.17) invariably accompanies the name, and here also occurs after שְׁמִי. Only 6L has Βεελεεμ. 45

BÄR writes, following some codices, בַּאדְרֶע; several old editions, however, have בַּאדְרֶע (cf. GINSBURG), and in view of the cognate languages (cf. Heb. בַּאדְרֶע) this form, with long *ā*, would seem to be more correct; cf. KAUTZSCH, *l. c.*, § 60, i.

- 5 (1) 1 Esdr. 6, 1 begins 'Εν δὲ τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς Δαρείου βασιλείας. In these words 50 the original text of the beginning of c. 5, which continues 3, 5, seems to be preserved. Ezr. 4, 24, = 1 Esdr. 2, 25, is drawn from Ezr. 5, 1, not *vice versa*. Hence וּבִשְׁנַת תְּרִמִּין לְמַלְכוּת דָּרְיוֹשׁ וּגְוִי.

4

sometimes ש in the second place. BÄR prefers the spelling with ש (*l. c.*, p. 102). [In the OT *Artakhšast* we have the Hebrew rendering of the Babylonian form of the name (*Artakšatsu* = *Artakhšātšu* = *Artakhšātšū* = *Artakhšātra*) with the peculiar Hebrew transposition of the consonantal group *ts* to *st*. Greek Ἀρταξέρξης stands for *Artakhšētšes*; cf. HAUPT, *The pronunciation of tš in Old Persian*, Johns Hopkins University Circulars, Vol. vi, No. 59, August 1887; see also ED. MEYER, *op. cit.*, p. 15 below.

For the names טבאל, מותרת, בשלם, see ED. MEYER, *loc cit.*, p. 33. — P. H.]

The Q^{re} requires the usual spelling כְּנָתָי instead of כְּנָתוּ of the K^{thib}.

The אֲרָמִית at the end of the verse is unattested by שׁו and שׁל (שׁו ἔγραψεν ὁ πορολόγος γραφήν Συριστὶ καὶ ἐμπνευσμένην). It appears to be either an explanatory gloss on the preceding word, or added, as in Dan. 2, 4, to indicate the beginning of the Aramaic text. ED. MEYER (*l. c.*, pp. 18ff.) retains the word, and thinks that the first אֲרָמִית is merely a scribal error for פֶּרְסִית (see on vv. 6-8). This emendation, however, is not supported by the Versions, and is unnecessary. 15 The Received Text is based on the idea that the Aramaic writing was not used in Canaan at that time, and that Aramaic was written with (ancient) Hebrew characters in about the same way as the Jews in Arabia nowadays write Arabic with Hebrew characters.

(9-11) In vv. 9-11 the text is evidently faulty. After כְּנָמָא in v. 8 we expect the be- 20 ginning of the letter; instead of this follows the narrative אֲרִין &c. After this כְּנָמָא the words from דְּנָה to עֲלוּהִי in v. 11 are superfluous as a second introduction of the wording of the letter. They are a gloss which has crept into the text from the margin, and which would stand better between vv. 8 and 9. אֲרִין in v. 9 (Ἐκρίνε) should be struck out. VV. 9-11 then contain the beginning of the letter 25 (cf. v. 17; 5, 6f.; 7, 11f.), and כְּנָתְהוֹן (vv. 17 and 23), accordingly, should be changed in v. 9 to כְּנָתְהִנָּא (Ἐ σύνδουλοισι ἡμῶν). Further, בְּקָרְיָתָה (plur.), following שׁ, instead of the singular בְּקָרְיָה, 2 Kings 17, 24. However, 1 Esdr. 2, 12f. suggests a variant form of the text, particularly in the address v. 11^b. It remains a striking fact that the names of the writers of the letter are given in vv. 9f. before the 30 name of the addressee, v. 11. VV. 9 and 10 are, therefore, in all probability a later addition. Cf. WELLHAUSEN, *Götting. Nachrichten*, 1895, Heft 2. ED. MEYER (*op. cit.*, pp. 28f.), on the other hand, thinks that the words from דְּנָה to עֲלוּהִי in v. 11 represent the beginning of a note of the registrar who filed the document in the archives of Jerusalem, and that they were originally connected with the 35 names in vv. 9ff., רְחוּם בַּעַל טַעַם וְגו', so as to form one clause. But the names of the letter-writers must have first been mentioned in the letter itself (vv. 11ff.), before they could be recorded in the note of the registrar, unless we are ready to believe that the registrar who filed the letter knew more about it than is contained in both the letters and the answer given in v. 17! Attempts to explain the names 40 mentioned in v. 9 are given by FRIEDR. DELITZSCH in BÄR's *Daniel*, ixff.; G. HOFFMANN, *ZA*, ii (1887), pp. 54f.; JENSEN, *Theol. Lit.-Zeit.* 1895, p. 509; MARTI, *Gramm. der bibl.-aram. Sprache* (1896), *Glossar*, pp. 51ff.; ED. MEYER, *op. cit.*, pp. 35ff. HOFFMANN, MARTI, and ED. MEYER read הָהוּא = הָהוּא = הָהוּא that is, instead of הָהוּא (הָהוּא), following שׁו οὗ εἰσὶν עֲלֵמִיָּא *Susians, i. e. Elamites*). 45 This emendation is certainly plausible; nevertheless we have retained in the text the Masoretic pronunciation of the names. The explanations suggested are to some extent still uncertain, and it is reasonable to suppose that the author believed that he was enumerating nations or tribes.

(11) On v. 11 cf. E. NESTLE, *Marginalien*, p. 30, who appropriately compares CIS 50 II, I, 148f. (*ad* 144).

(12) According to the best authorities on the text we should read וְבִאֲשֵׁתָא (for וְבִאֲשֵׁתָא). Cf. BÄR's edition.

- 3 For **¶** וַיַּעֲמֵדוּ we should read according to all the Versions, וַיַּעֲמֵדוּ.
 1 Esdr. 5, 57 ὑμνοῦντες τῷ Κυρίῳ καὶ εὐλογοῦντες κατὰ Δ.; add, therefore, וְלִהְיוֹת.
- (11) 1 Esdr. 5, 59 reads ἐπὶ τῇ ἐγέρσει, where **¶** exhibits עַל הֶסֶד. Compare notes on vv. 8. 10.
- (12) At best the clause הָיָה הַבֵּית זֶה בְּיָקְרוֹ might be explained as an Aramaism, as VAN HOONACKER (*Zorobabel et le second temple*, 1892, p. 104) proposes. Cf. KAUTZSCH, *Grammatik des Biblisch-Aramäischen* (Leipzig, 1884) § 88. **¶** confirms the text of **¶**, but 1 Esdr. 5, 60 πρὸς τὴν τοῦτου οἰκοδομὴν μετὰ κραυγῆς καὶ κλαυθμοῦ μεγάλου, does not seem to have read הָיָה. We should probably, 10 therefore, regard הָיָה as a gloss, and explain זֶה בְּיָקְרוֹ as in Jud. 6, 14; Gen. 24, 8; Jos. 2, 14. 20. Cf. GESENIUS-KAUTZSCH²⁶, § 126, y.
- For **¶** בְּשִׁמְחָה read וּבְשִׁמְחָה, following 1 Esdr. 5, 60.
- (13) For **¶** הָיָה הָיָה, **¶** has only (ἀπὸ τῆς φωνῆς) τοῦ κλαυθμοῦ, while **¶** and 1 Esdr. 5, 61 agree with **¶**. But as the context is in favor of the reading of **¶**, 15 הָיָה should be struck out.
- 4 (2) 1 Esdr. 5, 65 καὶ (τῷ) Ἰησοῦ = וְאַלְיִשׁוּעַ, shown to be correct by v. 3 of **¶**.
 The Q^rê לֹא is sufficiently attested by the Versions. Cf. E. NESTLE, *Marginalien und Materialien*, 1893, p. 26. 20
¶ אֶסְרָחוֹן is better written as one word, as in 2 Kings 19, 37; **¶** here, according to the common authorities, divides it into two words. Cf. BÄR's edition, pp. 101 f. [The o in אֶסְרָחוֹן = *Ašur-axa-iddin* (אַסְרָחִידִין*) must be explained in the same way as in סַרְרוֹן = *Šarrukenu*, תורה = *tertu*; see my note on 2 Chr. 33, 7. — P. H.]
- (3) According to 1 Esdr. 5, 67, יהוה should be inserted before אלהינו. 25
¶ הַמֶּלֶךְ is attested neither by **¶** nor by 1 Esdr. 5, 68, and should, therefore, it would seem, be struck out.
- (4) 1 Esdr. 5, 69 τὰ δὲ ἔθνη τῆς γῆς = וְעַמֵּי הָאָרֶץ. **¶** has the sing. עַם הָאָרֶץ, but the plural is meant, as appears from מַרְפִּים &c. Read, therefore, 'הָאָרֶץ עַמֵּי הָאָרֶץ.
 The Q^rê מִבְּהֵלִים should be preferred as in accordance with Hebrew usage 30 elsewhere.
- (6-8) ED. MEYER (*op. cit.*, pp. 16 ff.) calls attention to the fact that three actions are referred to, but only two letters as well as two addressees and two groups of addressers. He conjectures therefore that the original text of the document on which the statement of the Chronicler was based ran as follows. 35
 "In the reign of Xerxes, at the beginning of his reign, there wrote ||⁷ Bšlm, Mitradat, Tâb'el, and the rest of their companions ||⁶ an accusation against the inhabitants of Judah and Jerusalem. ⁷ And in the days of Artaxerxes, there wrote ||⁸ Reḥûm &c. a letter against Jerusalem ||⁷ to Artaxerxes, the king, as follows &c."
- [This would be in Hebrew: 40
 6 ובמלכות אחשׁוֹרֶשׁ בתחלת מלכותו כתבו [בשלום מתרדת מבבל ושאר כְּתוּבֵי-יָ] שְׁנֵהָ עַל
 8.7 יְשִׁיבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם: וּבְיוֹמֵי אֲרַתְחַשְׁתָּא^β | רְחוּם בַּעַל מַעַם וּשְׁמַשִּׁי סַפְרָא כְּתָבוּ אֲנָרָא חֲדָא
 7 עַל יְרוּשָׁלַם לְאַרְתַּחֲשֶׁשְׁתָּא מֶלֶכָא כְּנַמָּא: וְהַנְּשָׁתָן כְּתוּב פִּרְסִית וּמִתְרָבִים אֲרַמִּית:
- 45 The words מֶלֶךְ פֶּרַס in verse 7 are a corruption of the words מֶלֶךְ אֲרַתְחַשְׁתָּא in v. 8 (ED. MEYER, *l. c.*, p. 18).
 The name אֲחַשְׁוֶרֶשׁ is a corruption of אֲחַשְׁיָרֶשׁ (*Akḫshayarsh* (Babylon. *Khishiarsha*) = Pers. *Khshayārsha* (confusion of י and ו); cf. ED. MEYER, *op. cit.*, p. 15, n. 2. The correct vocalization in Hebrew would be אֲחַשְׁיָרֶשׁ, or perhaps אֲחַשְׁיָרֶשׁ. 50
 As to פִּרְסִית, see the last remark on v. 7, p. 32, l. 14. — P. H.]
- (7) The name of king Arthasastha (Artaxerxes) is spelled from Ezr. 7 on and in Neh. with ס; in Ezr. 4 and 6, on the other hand, variably: sometimes with ש,

- 2 Ισραηλ ἐν ταῖς κώμαις αὐτῶν. Cf. 1 Esdr. 9,37. Accordingly we should insert **וּבְיָרֵי** after **בִּירוּשָׁלַם** and **וּבְיָרֵי**, but strike out, on the other hand, **וּבְיָרֵי**. The sense requires, however, **וּבְיָרֵי**; cf. Jer. 50,3; 51,2.4.7.52.

5

- 3 (1) For **בְּעָרֵיהֶם** read **בְּעָרֵיהֶם**, following Neh. 7,73 and the Versions.

Wherever v. 1^b appears in 1 Esdr. (5,46; 9,38), it has a more definite statement of locality, like that in Neh. 8,1. This must accordingly be regarded as original, and in place of **אֵל יְרוּשָׁלַם** we should read: **אֵל רְחוֹב הַשַּׁעַר אֲשֶׁר אֵל הַמּוֹרָח**. 1 Esdr. 5,46 adds a further **πρώτου** to **πυλῶνος** = **הַשַּׁעַר הָרִאשׁוֹן** (cf. Zech. 14,10); but in this there would seem to lie a well-meant explanatory clause, *on the open market-place in front of the former gate on the east*. The Chronicler, however, has shortened the document Neh. 8,1, because he regarded the gate as not yet restored.

15

The subject of **וַיִּאָּסְפוּ** is not expressed at all in 1 Esdr. 5,46, but in 1 Esdr. 9,36 by **πάν τὸ πλῆθος**; the latter is the more effective in view of **וַיִּשְׁאָל**; cf. Neh. 8,1.

- (3) V. 3 should be restored on the basis of 1 Esdr. 5,49 (50). The text according to **UL** runs: **καὶ ἐπισυνήχθησαν αὐτοῖς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς γῆς καὶ κατώρθωσαν τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτῶν, ὅτι ἐν ἔχθρᾳ αὐτοῖς ἦσαν πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς· καὶ κατίσχυσαν, καὶ ἀνέφερον θυσίας κατὰ τὸν καιρὸν καὶ ὀλοκαυτώματα, κτλ.** The first clause would therefore be in Hebrew: **וַיִּאָּסְפוּ עֲלֵיהֶם מֵעַמִּי הָאֲרָץ**; the clause introduced by **כִּי**: **כִּי בְּאִיבָה עֲלֵיהֶם כָּל־עַמִּי הָאֲרָץ וַיַּחֲזִקוּ**; the beginning of the last clause: **וַיַּעֲלוּ עֲלָיו וְבָחִים לְמוֹעֵד וְעֹלֹת**. The second **עֹלֹת** of **UL** should be struck out. Cf., however, KLOSTERMANN, *Gesch. d. Volkes Isr.* (1896), pp. 232f. [If we do not alter the **אִימָה** of the Received Text we must read **בָּא אִימָה** instead of **בְּאִימָה**; see my remarks on the passage in my paper *On the Penitential Psalm "De Profundis," Hebraica*, January 1886. — P. H.]
- (4) In **UL** the second half of v. 4 is evidently overburdened. Following 1 Esdr. 5,50 **καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν, ὡς προσήκον ἦν, βίῃς καὶ ἡμέραις** has been read. Cf. Num. 29,12-34. After **בְּתוֹרָה**, **בְּתוֹרָה** has been added, following 1 Esdr. 5,50.
- (5) 1 Esdr. 5,51 has after **עֹלֹת** **καὶ θυσίας σαββάτων, i. e. לְשַׁבְּתוֹת** Num. 28,10. Cf. 2 Chr. 2,3; 8,13.
- (6) In 1 Esdr. 5,55 we have an exact statement as to the day of the founding of the Second Temple: **καὶ ἐθεμελίωσαν τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ τῇ νοσηνίᾳ τοῦ δευτέρου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους ἐν τῷ ἑλθεῖν εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἰερουσαλὴμ** = **וַיִּסְדּוּ לְיָרֵי (וַיִּסְדּוּ) אֶת־יְהִיכֵל אֱלֹהֵיהֶם בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בְּבֹאֵם לְיְהוּדָה וּלְיְרוּשָׁלַם** (?). The divergences from **UL** in 1 Esdr. 5,56 & 59 are connected with this. Still, it seems unadvisable to alter **UL** to correspond.
- (7) This verse in **UL** has manifestly fallen into disorder. The names which stand at the end of the verse should be connected, according to 1 Esdr. 5,56, with those at the beginning. Before the first **בְּנֵי** a **ו** should be inserted, following 1 Esdr. 5,56, and after the second **בְּנֵי** insert **... וְאֶחָיו**. For the third name **יְהוּדָה**, one is inclined to insert **הוֹדָה**, following Ezr. 2,40, or **הוֹדָה**, following Neh. 10,11.14; 45 Neh. 12,8, however, knows also a Levite clan **יְהוּדָה**. The similarity of the names as written should be observed. According to Ezr. 2,40 we should expect here further **בְּנֵי**. 1 Esdr. 5,56 appends to **Ιουδα** the addition **τοῦ Ε(ι)λαιδου** = **אֶלְיָדִין** (?). For **עִשָׂה** read **עִשִׂי** following **UL** and 1 Esdr. Cf. BERTHEAU-RYSSEL, *Die Bücher Ezra, Nehemia und Ester*² (1887) pp. 37f.
- (8) 1 Esdr. 5,56 begins **καὶ ὠκοδόμησαν** = **וַיִּבְנוּ**, because the laying of the cornerstone has already been mentioned in v. 55. But **UL** **יסד** seems to be sufficiently supported by vv. 11.12. Did **וַיִּסְדּוּ** originally stand in the text instead of **וַיִּסְדּוּ**?

50

- 2 the last name in Neh. 7,59 בני אמי; בני אמן is here to be altered in accordance with this.
- (59) In 1 Esdr. 5,36 ΘV . . . ἀπὸ Θερμελεθ καὶ Θελερσας· ἡγούμενος αὐτῶν Χαρααθалан καὶ Αλλαρ, ΘL . . . ἀπὸ Θερμελεθ καὶ Θαλαα καὶ Πησα καὶ Χερουβιδαν καὶ Εμμηρ ἡγούμενοι αὐτῶν. Αλλαρ = ΑΛΛΑΡ = ΑΜΑΡ = אמר. In Χαρααθалан (Χερουβιδαν) is concealed ארן וארן. Hence for \mathbb{M} חרשא תה we should read תה חרשא; for \mathbb{M} אמר read אמר, and add יהשיא.
- (61) For \mathbb{M} וּמְבִי הַכֹּהֲנִים read וּמְבִי הַכֹּהֲנִים, following Neh. 7,63 and 1 Esdr. 5,38. 1 Esdr. 5,38 ΘV has, before the names, the words οἱ ἐμποιοῦμενοι ἱερωσύνης καὶ οὐχ εὐρέθησαν, ΘL οἱ μεταποιοῦμενοι ἱερωσύνης καὶ οὐχ εὐρέθησαν. It probably means: 10 *They who had taken possession of the priesthood, and were not found (in the list)*.
- 1 Esdr. 5,38 seems still to have read the woman's name: Αὐγίαν ΘV , Αὐγείαν ΘL .
- For \mathbb{M} שם, at the end, read שמו, following 1 Esdr. 15
- (62) For \mathbb{M} בְּמִתְחַשֵּׁים read בְּמִתְחַשֵּׁים: 1 Esdr. 5,39 ἐν τῷ καταλοχισμῷ (καταλογισμῷ).
- For \mathbb{M} וְלֹא נִמְצָא read וְלֹא נִמְצָא, following 1 Esdr. 5,39 and Neh. 7,64.
- (63) For \mathbb{M} מִקְרִשְׁהֶקֶרֶשִׁים, 1 Esdr. 5,40 has τῶν ἁγίων = מִקְרִשְׁהֶקֶרֶשִׁים. The difference is of some importance. According to \mathbb{M} the persons referred to have no right to partake of the most holy offerings, *i. e.*, they do not receive the full rights of 20 priesthood (Lev. 6,10f. 21f.; 7,6f.; 22,1-16). According to 1 Esdr. 5,40, on the other hand, they are given no right at all to the sacred dues which fell to the priests. The latter agrees perfectly with Ezr. 2,62; but the former seems to be a mitigation of the decision given in v. 62. Moreover, it is doubtful whether, at the time of composition of these lists, the distinction between holy and most 25 holy things had been established; *cf.* WELLHAUSEN, *Composition des Hexateuchs*, pp. 160f. For these reasons the reading מִקְרִשְׁהֶקֶרֶשִׁים seems preferable.
- In the last clause it is better to read, with Neh. 7,64, כֹּהֵן instead of כֹּהֵן.
- (64.65) 1 Esdr. 5,41f. has apparently preserved the text in a form that comes nearest to the original: 41 οἱ δὲ πάντες ἦσαν (ἀπὸ) Ἰσραὴλ ἀπὸ (δω)δεκαετοῦς καὶ ἐπ' ἄνω 30 χωρὶς παίδων καὶ γυναικῶν μυριάδες τέσσαρες δισχίλιοι τριακόσιοι ἐξήκοντα. 42 Καὶ παῖδες αὐτῶν καὶ παιδίσκαι ἐπτά χιλιάδες καὶ τριακόσιοι τριάκοντα ἐπτά, ψάλται καὶ ψαλτρίαι διακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε. The variant כֹּהֵן וְכָל וְשָׂרָא וְכָל appears to underlie the beginning of v. 64. כָּהֵן should be struck out. Read, further, מְבִי שְׁתֵּים עָשָׂר שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה מְלָכֵר עֲבָדִים וְאַמְהוֹת: In v. 65 we should 35 strike out מְלָכֵר, אֶלָּה, and וְלֵהֶם, and add, at the end, רָבִיעִים וְחֲמִשָּׁה.
- (67) For \mathbb{M} הַמְּרִים read הַמְּרִים, following Θ and 1 Esdr. 5,42 ΘL ὄνοι αὐτῶν; the change is also required by the parallel expressions. For vv. 66f. in general, see note on Neh. 7,66f.
- (69) \mathbb{M} כֶּהֱם is connected by ΘL and 1 Esdr. 5,43f. with the preceding clause v. 68, 40 manifestly in accord with the sense. Ezr. 2,68f. is worked over by the Chronicler. He has omitted Neh. 7,70, expanded v. 71 by the addition of וְגִי בְּבֹאֵם up to כְּבֹהֶם, and resumed the text of Neh. 7,71 with נִתְּנָה. Neh. 7,72a has here dropped out, apparently by oversight, the eye of the transcriber glancing from the end of v. 71 to the end of 72a (אלפים). 45
- The surprisingly large number of drachmas, 61,000, is not known to 1 Esdr. 5,44, but only 1000 (mina) = אָלָף. This statement of \mathbb{M} is therefore subject to manifold suspicion. See also on Neh. 7,71. As to drachmas and darics, see ED. MEYER, *op. cit.*, pp. 195ff. [*cf. ibid.* 69, n. 3]. Drachmas are intended here.
- (70) The double בְּעִירֵיהֶם of \mathbb{M} is meaningless; nor can one see what is intended by 50 הַמְּרִים at the beginning beside כֶּהֱם-וְשָׂרָא at the end. Hence the text of 1 Esdr. 5,46 ΘL commends itself: καὶ κατωκίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῇ χώρᾳ, οἱ τε ἱεροψάλται καὶ οἱ πυλῶροι καὶ πᾶς

- 2 (οἱ ἐκ = אנשי); still, it must have fallen early into disorder, as clans and districts are now confused together. The transposition effected in the text is intended to make it approximate again to the original order.

The **בני נוב** would seem to be a clan; cf. **נובי** and **ניבי** Neh. 10, 20, and the expression **בני אחר**, which, at the same time, shows that originally the list contained 5 two clans of this name. For this reason Neh. 7, 33 is supplied after Ezr. 2, 29.

- (30) Cf. Neh. 10, 21 **מְנַפֵּיעֵשׁ** (1 Esdr. 5, 21 Νειφεις).

- (35) The **בני סנאה** according to 1 Chr. 9, 7 (Neh. 11, 9), Neh. 3, 3, are a clan; cf. Mishnah, *Taan.* 4, 5, where **סנאה** is mentioned as a clan of Benjamin. [Contrast ED. MEYER, *op. cit.*, pp. 150; 154; 156, n. 1; 185. — P. H.] 10

- (20) With v. 20 begins the list of districts, introduced by **אנשי** = οἱ ἐκ in 1 Esdr. 5, 17 ff.; see on v. 29. Hence read in vv. 20. 21. 24. 25. 26. 33. 34 **אנשי בני**, following in part Neh. 7 and 1 Esdr. 5, in part conjecture.

Read **ביתר** (or **בית תר**), following 1 Esdr. 5, 17 (υἱοὶ) Βαιτηροῦς, *i. e.* Jos. 15, 59 ὩΑ Βαιθηρ, 1 Chr. 6, 59 ὩΑ Βαιθηρ, the often-mentioned *Bether* of the revolt of 15 Barkocheba under Hadrian. **אנשי בני** is unintelligible; **בני בני** Neh. 7, 20 is not appropriate among the localities following; nor anywhere before v. 25.

- (24) For **אנשי בני** read **בית עומות**, Neh. 7, 28 and 1 Esdr. 5, 18 (οἱ ἐκ Βαιτασμων) had **בית עומות**.

- (25) For **אנשי בני** read **בית ערים**, following Neh. 7, 29.

- (26) After **ביתר** and **ביתר** there follow in 1 Esdr. 5, 20 οἱ Χαδιόσαι καὶ Ἀμμιδιοὶ 20 τετρακόσιοι εἴκοσι δύο. It is uncertain what localities are meant. SMEND, *Die Listen der Bücher Esra und Nehemia* (Basel, 1881), p. 16, compares with Χαδιόσαι the locality **חדישא** Jos. 15, 37 = Ἀδασα 1 Macc. 7, 40. According to SCHLATTER, *Zur Topographie und Geschichte Palästina's*, 1893, p. vi, Ἀμμιδιοὶ corresponds, without violence to sound or sense, to **המריעים**. But the locality *Modin* which 25 he intends is called **מודיעים** in the Talmud.

- (34) **אנשי קעיל** is supplied after v. 34 from 1 Esdr. 5, 15 (υἱοὶ) Κεϊλαν καὶ Ἀζητας ἐξήκοντα ἔπτα. Ἀζητας would seem to be a scribal error for Ἀσηκας. Cf. Neh. 3, 17 f.; 11, 30.

- (36) For v. 36, 1 Esdr. 5, 24 gives οἱ υἱοὶ ἰεδδου του υἱου Ἰησοῦ εἰς τοὺς υἱοὺς Σανα- 30 βεις = **אנשי בני יושע** **בני יושע** **בני יושע**. CANABEIC = CAIACIB; cf. the Greek names in 1 Chr. 24, 12. **אנשי בני** appears to be correct, but the continuation in 1 Esdr. 5, 24 can hardly be a pure invention.

- (40) **אנשי בני**, but cf. Neh. 7, 43 **בני בני**, and 1 Esdr. 5, 26 υἱοὶ Ἰησοῦ εἰς Κοδοῦλου καὶ Βάννου καὶ Σουδίου, and read **בני בני** 35 **בני בני**.

- (42) The first **בני** should be struck out, following Neh. 7, 45 and 1 Esdr. 5, 28.

- (45) 1 Esdr. 5, 30 f. has a number of names more than Ezr. 2 and Neh. 7, between vv. 45 and 52. Some appear to be doublets; others, however, genuine elements of the text. Unfortunately it is not possible to transcribe them with certainty 40 into Hebrew. In the following text taken from ὩV the names presumably genuine are printed in capitals: ὕ. Ακουδ, ὕ. ΟΥΤΑ (עיתא) cf. Ezr. 8, 14; 1 Chr. 9, 4), ὕ. Κηταβ, ὕ. Ακκαβα, ὕ. Σουβαι, ὕ. Αναν, ὕ. ΚΟΥΑ, ὕ. Κεδδουρ, ὕ. Ἰαείρου, ὕ. Δαισαν, ὕ. Νοεβα, ὕ. ΧΑΣΕΒΑ (כובא) cf. Gen. 38, 5; Num. 25, 15. 18), ὕ. Καζηρα, ὕ. Ὀζεῖου, ὕ. Φινδε, ὕ. ΑΣΑΡΑ (חסרה, cf. 2 Chr. 34, 22), ὕ. Βασθαι, ὕ. Ασσανα, ὕ. Μανει, ὕ. 45 Ναφεισει, ὕ. Ακουφ, ὕ. Αχειβα, ὕ. Ασουρ, ὕ. ΦΑΡΑΚΕΜ.

- (46) The Q^cre שלמי has been preferred, following Neh. 7, 48 (Ἔ Σαλαμει).

- (50) For the **בני בני**, see on Neh. 7, 52.

- (55) For **אנשי בני** read **בני בני**, following Neh. 7, 57 and 1 Esdr. 5, 33.

- (57) 1 Esdr. 5, 34 furnishes eight additional names: ὕ. Σαρωθει, ὕ. Μεισαιας, ὕ. Γας, 50 ὕ. Αδδους, ὕ. Σουβας, ὕ. Αφερρα, ὕ. Βαρωδεις, ὕ. Σαφαγ. They indicate a gap in **אנשי**, but cannot be referred back with certainty to Hebrew names known to us. The last name in 1 Esdr. 5, 34 ὕ. Αλλων = ΑΛΛΩΝ = ΑΜΩΝ corresponds to

- 2 (2) For **אֵל שָׁרָיָה** read **שָׁרָיָה**, with Neh. 7,7 and 1 Esdr. 5,8 (Θ^V Ζαράτου, Θ^A Ζαρέου).
 For **רַעְלָיָה**, Neh. 7,7 has **רַעְמָיָה**. This form of the name is supported by 1 Esdr. 5,8, Θ^V Ρησαίου, Θ^L Δεμίου.
 After this name **נַחֲמָנִי** should be supplied on authority of Neh. 7,7; 1 Esdr. 5,8, and Θ^L in our passage. 5
 For **מַסְפָּרָה** read **מַסְפָּרָה**, following Neh. 7,7 and 1 Esdr. 5,8.
 At the close of the list of names, **רַאשִׁיָּהִם** should be added, following 1 Esdr. 5,8 τῶν προηγούμενων αὐτῶν.
- (3 ff.) [For the names in the following list as well as in Ezra 8; 10; Neh. 3; 7; 10, cf. ED. MEYER, *op. cit.*, pp. 141 ff., where the non-priestly families are given in alphabetical order. — P. H.] 10
- (5) The numbers are manifestly corrupt, as the sequence — hundreds, units, tens — is contrary to the order used elsewhere. We should, therefore, emend at least **וְשָׁנִים** following Neh. 7,10 and 1 Esdr. 5,10. For the rest, the numbers traditionally given in **אֵל** have been left unaltered, although they differ both from 15 those given in Neh. 7 and also from those in 1 Esdr. 5, though not so greatly from the latter. Only in the total number of the returning exiles is there agreement; cf. v. 64. If we attempt to add up the data, we find that their total, taken individually, falls considerably short of the traditional total. It makes no difference in this respect whether we reckon according to Ezr. 2, or Neh. 7, or 20 1 Esdr. 5. This would seem to indicate: (a) that in the course of written transmission of the list a number of the individual data have been lost; (b) that the numbers of the individual data which still remain in the list are not textually certain. These conclusions are abundantly confirmed by a comparison of all authorities for the text. A few names can be conjecturally restored, as will 25 appear in the remarks subjoined. But no attempt has been made to correct the traditional numbers. [ED. MEYER, *op. cit.*, p. 136 thinks that the numbers were originally expressed in (Phœnician) figures; hence the corruption and confusion. — P. H.]
- (6) For **אֵל יִזְבָּח** read **יִזְבָּח**, following Neh. 7,11 and 1 Esdr. 5,11. 30
- (10) For **בְּנֵי** Neh. 7,15 has **בְּנֵי**; see on Neh. 7,15.
- (16) The names of two clans seem to have been omitted after this verse; for in 1 Esdr. 5,15 f. we have the following additional data: υἱοὶ Ἀζάρου τετρακόσιοι τετράκοντα δύο υἱοὶ Ἀννείας ἑκατὸν εἰς. The first clause would read in Hebrew: **בְּנֵי עֶזְרָה אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשָׁנִים**. For the pronunciation **עֶזְרָה**, cf. Neh. 10,18; Ez. 11,1; 35 contrast Neh. 3,19. The proper name of the second clause cannot be transcribed into Hebrew with certainty. According to the variant Ἀννίας in Θ^A, **הַנִּנְיָה** may be conjectured, cf. Neh. 10,24; we should then have: **בְּנֵי הַנִּנְיָה מֵאָה וְאַחַד**.
 The clan which follows in 1 Esdr. 5,16, υἱοὶ Ἀπομ, may correspond either to the **בְּנֵי הָשֵׁם** in v. 19, or to the **בְּנֵי הָרֵם** in v. 32. As the υἱοὶ Χορβε 1 Esdr. 5,12, when 40 compared with v. 25 (Χαρμ = **הָרֵם** Ezr. 2,39), certainly recall the **בְּנֵי הָרֵם** of Ezr. 2,32, the υἱοὶ Ἀπομ would seem to correspond to the **בְּנֵי הָשֵׁם**.
- (18) In place of **בְּנֵי יִרְיָה** Neh. 7,24 has **בְּנֵי הָרִיָּה** with the same number (112). 1 Esdr. 5,16 reads Ἀρσισφουρεῖθ, in Θ^A Ἀρσιφουρεῖθ; according to FRITZSCHE, Ἀρσιφουρεῖθ. This extraordinary form, it would seem, should be separated into the two 45 elements Ἀρσιφ = Ἀριφ = **הָרִיָּה**, and Ουρεῖθ or Ουριθ = Ουρα = **יִרְיָה**. Probably both names stood originally in juxtaposition in the list. Is perhaps the name **הָרִיָּה**, Neh. 10,19, concealed in **יִרְיָה**? The correctness of the numbers is doubtful.
- (29) VV. 29-32 and 35 are inserted after v. 19; for the list was originally so arranged, as is still recognizable today, that, first, groups of families, or clans, were enu- 50 merated; then, groups of dwellers in various districts. The clans were introduced by **בְּנֵי**, the districts by **אֲנָשֵׁי**. This formal distinction has been still better preserved in Neh. 7 and 1 Esdr. 5 than here; cf. Neh. 7,26 ff.; 1 Esdr. 5,17 ff.

I E. RENAN (*Histoire du peuple d'Israel*, iii, 519ff.) have offered the conjecture that Sheshbazzar and Shenazar were one and the same person; rightly, perhaps, according to the Chronicler's conception.

The following observations may serve to explain the peculiar name; I owe them to Professor H. ZIMMERN, of Leipzig.

"The second and third elements of the name ששבצר almost certainly correspond to a Babylonian *abal-uṣur* = protect the son (*abal*, Babyl. pronunciation for *apal*, as in Babylonian Merodachbaladan as against Assyrian Tiglathpilesar &c.); cf. especially the Greek form Σασαβαλασσάρης, in which the *l* is still preserved, while it has disappeared from ששבצר, just as the *r* has in בלשצר (= Bab. 10 *Bel-šar-uṣur*). The *š* in ששבצר is dropped in the same way as in נכוכרנצר alongside of נכוכרנצר. The name is, therefore, exactly analogous to *Nabû-apal-uṣur* (Nebo protect the son) which became Ναβουπολασσar.

As to the divine name, which must certainly be assumed as the first element, we might hesitate between *Šamaš* and *Sin*. The transliteration שש in Hebrew 15 is in favor of *Šamaš*. [For ששבצר = *Šamaš-abal-uṣur*, see VAN HOONACKER in the *Academy* of Jan. 30 '92, p. 114; cf. CHEYNE *ibid.* (Feb. 6 '92), p. 138; J. D. PRINCE, *Mene Mene Tekel Upharsin*, Baltimore, 1893, p. 118. — P. H.] The *m* of *Šamaš*, *v* in the later pronunciation (cf. *Kislimu* = כסלו = *aval-šamna* &c.) may have vanished as in Σασσοδοχῖνος = *Šamaš-šum-ukîn*, and in 20 Σαως (= *Šamaš*) in Hesychius. True, we should expect שוש rather than שש.

On the other hand, the Greek forms Σαναβασσαρ, Σαναμασσαρ (Σαμανασσαρ) seem to point to the name of the Moon-god *Sin* as constituting the first element of the name. But against this assumption militates the fact that in the names which certainly contain that of the god *Sin*, סנכרוב and סנכלט, *ס* is used in both 25 instances, and not ש. Consequently we should expect in the Hebrew rendering of the name of this Assyro-Babylonian god a ס for the Assyrian *s*. שנאצר seems to be exceptional in this respect. However, it is still debatable whether שנ really contains here the divine name *Sin* (JENSEN, ZA, vii, 177 would find it in שנקב also).

It should be added further that the Greek forms, such as Σαναμασσαρ, Σαμα- 30 νασσαρ, are, perhaps, influenced by Σαλμανασσαρ (= שלמנאסר); the *v*, accordingly, may have crept in thence, while it would be hard to explain whence the second ש in ששבצר could be derived, if *Sin* and not *Šamaš* were the basis.

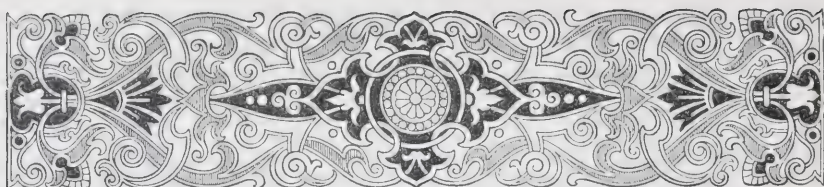
[According to ED. MEYER, *Die Entstehung des Judenthums*, Halle, 1896, p. 77, n. 1, VAN HOONACKER's explanation, which has also been adopted by WELL- 35 HAUSEN, (ששבצר = שמשבלאצר *Samaš-bal-uṣur* "O Sun-god, protect the son"), is not impossible, but the Greek form clearly points to *Sin* (*Sin-bal-uṣur*, "O Moon-god, protect the son;" cf. l. c. 72.77, and the name שנאצר 1 Chr. 3, 18, which is a shortened form of שנבלאצר). It might be well to add that the references to ED. MEYER's new book were inserted after the Notes were in type. — P. H.] 40

(10) In the place where the context requires a number, 40 has the unintelligible word משנים, which is certainly due to an error. 1 Esdr. 2, 10 (12) reads in place of it ἑξῶς (101 = אלפים). It is hard to say whether this number may really have stood in the text, as the numbers in vv. 9-11 of 40 in general vary from those in 1 Esdr. 2, 9ff. (12ff.). Instead of 30 in v. 9, 1 Esdr. 6v has 1000; the total is in 45 4499, in 1 Esdr. 6v 5469, while in 6L v. 11 it is missing altogether.

(11) For 40 כל כלים read כל־הכלים, following 6 and 1 Esdr. 2, 11 (13).

Instead of 40 הַקְּלוֹת הַזֵּהוּלָה 1 Esdr. 2, 11 (14) has ἀμα τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. From this we may conjecture as the original text, הַקְּלוֹת מִהֶשֶׁבֶר.

2 (1) The spelling of the last syllable in the name נכוכרנצר is remarkable for the fact that it renders the Assyrian pronunciation (*Nabû-kudurrî-uṣur*), and approximates to the Greek form of the name Ναβουχοδονοσορ. So, too, in Jer. 49, 28.

Critical Notes on Ezra-Nehemiah

- I (1) For **א** **מִי** read **מִי**, which is attested by 2 Chr. 36, 22 and by both **GL** διὰ στόματος and 1 Esdr. 2, 1 ἐν στόματι.
- (2) **א** **אלהי ישראל** is added, following 1 Esdr. 2, 3. The context (*cf.* v. 3) seems to require this addition.
- (3) 1 Esdr. 2, 3 **GL** + **ὅς** προθυμείται τοῦ πορευθῆναι = **לָלֶכֶת הַמְתַּנַּחֵב**, or **יְהִינֶחֱב לָלֶכֶת**; *cf.* Hagg. 2, 3; Is. 43, 22.
- 5
- The words **הוא האלהים אשר בירושלם** give *prima facie* the impression of a gloss. This is corroborated by the fact that they change their place in **GL**, here and 1 Esdr. 2, 3.
- (4) Instead of **רָכַשׁ** read **רָכַשׁ**; 1 Esdr. 2, 4 (6) ἐν δόσεσι μεθ' ἵππων καὶ κτηνῶν. For **רָכַשׁ**, *cf.* Mi. 1, 13; 1 K. 5, 8; Esth. 8, 10, 14. [See, however, DELITZSCH's *Neuer Commentar über die Genesis*, 1887, p. 251, n. 1.
- (5) The **ל** in **לכל** is the **ל** *emphaticum*; *cf.* HAUPT, *A new Hebrew particle* in the Johns Hopkins University Circulars, No. 114, July 1894, p. 107^b. See also the note on **ψ** 89, 19; Dr. I. M. CASANOWICZ's paper in the *Proc. of the Am. Or. Soc.*, April 1895, and GESEN.-KAUTZSCH²⁶, § 143, e. — P. H.]
- (6) **א** **בְּכֶסֶף**; but the *vessels* do not appear till v. 7 ff. According to 1 Esdr. 2, 6 (8) ἐβοήθουν (ἐβοήθησαν) ἐν πᾶσιν, ἐν ἀργυρίῳ κτλ., we should read **בְּכֶסֶף** or, perhaps better, **בְּכֶסֶף**.
- 20
- Instead of **בְּכֶסֶף** read, as in v. 4, **בְּכֶסֶף**, following 1 Esdr. 2, 6 (8) καὶ ἐν ἵπποις.
- The close of v. 6 reads in 1 Esdr. 2, 6 (8) **GL** καὶ εὐχαῖς ὡς πλείσταις πολλῶν ὧν ὁ νοῦς ἠγέρθη; **GL** καὶ εὐχαῖς πλείσταις ὧν ἠγέρθη ὁ νοῦς εὐθὺς. The mention of the freewill-offerings (εὐχαῖ, **נְדָבוֹת**) is certainly to be expected after v. 4. **א** **עַל-כֵּן הִתְנַחֵב לְבָר**, accordingly, should probably be replaced by **וּבְנְדָבוֹת** 25 **לְבָר**.
- (7) For the first **הוֹצִיא** 1 Esdr. 2, 7 (9) has ἐξήνεγκε, as in v. 8; for the second **הוֹצִיא**, on the other hand, μετήνεγκε **GL**, or μετήγαγεν **GL** = **הָסִיר**.
- (8) The name of the prince here mentioned varies remarkably in the tradition (Ezr. 1, 8, 11 = 1 Esdr. 2, 11, 14; Ezr. 5, 14, 16 = 1 Esdr. 6, 17, 19). Of the Greek 30 authorities only **GA** agrees with **AL**: Σασαβασσαρ(ος) = **שַׁשְׁבַּצַּר**. If we compare the principal forms given by the Greek Versions, we get the impression of a continuous shortening or mutilation of this proper name: Σασαβαλασσάρης, Σασαβασσαρ (Σαναβασσαρ, Σαναμασσαρ, Σαμανασσαρ, Σαβανασσαρ), Σαβασάρης. We have further Ἀβάσσαρος, Josephus, *Antiq.* xi, 1, 3. *Cf.* also the name of the 35 descendant of David in 1 Chr. 3, 18 **שָׁנְאָצַר** = Σανεσσαρ, Σανασσαρ. IMBERT (*Le temple reconstruit par Zorobabel*, reprinted from the *Muséon*, 1888-89) and

13,22 החומה אם תשנו יד אשלח בכם מן העת ההיא לא באו בשבת: ואמרה ללויים אשר יהיו מטהרים ובאים שמרים השערים לקדש את יום השבת גם זאת זכרה לי אלהי וחוסה עלי כרב חסדך:

23 גם בימים ההם ראיתי את היהודים השיבו נשים אשדודיות עמוניות מואביות: ובניהם חצי מדבר אשדודית ואינם מפירים לדבר יהודית וכלשון עם 5 כה ועם: ואריב עמם ואקללם ואבה מהם אנשים ואמרטם ואשבעם באלהים אם תתנו בנתיכם לבניהם ואם תשאו מבנתיכם לבניכם ולכם: הלא על אלה חטא 26 שלמה מלך ישראל ובגוים הרבים לא היה מלך כמהו ואהוב לאלהיו היה ויתנהו אלהים -ל-מלך על כל ישראל גם אותו החטאו הנשים הנכריות: 27 ולכם הנשמע לעשת את כל הרעה הגדולה הזאת למעל באלהינו להשיב נשים 10 נכריות:

28 ומבני יוידע בן אלישיב הכהן הגדול חתן לסנבלט החלני ואבךחהו מעלי: 29 זכרה להם אלהי על גאלי הכהנה וברית הכהנים-והלויים: וטהרתים מכל נָכָר 31 ואעמידה משמרות לכהנים וללויים איש -כ-מלאכתו: ולקרבן העצים בעתים 15 מןמנות ולקפורים זכרה לי אלהי לטובה:

- 12,א ואלה הכהנים והלויים אשר עלו עם זרובבל בן שאלתיאל וישוע
7-2 א שריה^a 2 אמריה^a 3 שכניה^a 4 עדו^a ה מימין^a 6 שמעיה^a 7 סלו^a
ב ירמיה^b ב מלוך^b ב יחרם^b ב גנתון^b ב מעזיה^b ב וייריב^b ב עמוק^b
ג עזרא^c ג חשוש^c ג מרמם^c ג אביה^c ג בלגה^c ג ידעיה^c ג חלקיה^c
5 אלה ראשי הכהנים ואחיהם בימי ישוע:
והלויים
8 ישוע בנני קדמיאל שרביה יהודה מתניה
9 על היודות הוא ואחיו: <א>וענבים- אחיהם לנגדם למשמרות:
י וישוע הוליד את יויקים ויוקים הוליד את אלישיב ואלישיב י את יודע:
11 ויודע הוליד את יוחנן ויוחנן הוליד את ידע:
12 ובימי יויקים היו ה-כהנים ראשי האבות
13 א שריה מריה^a ב ירמיה חנניה^b ג עזרא משלם^c
14 ד אמריה יוחנן^d ה מלוך- יונתן^e ו ש-כ-ניה יוסף^f
16,טו וחרים עדנא^g ח מר-מת חלקי^h ט עד-א זכריהⁱ
17 י גנתון משלם^j כ אביה זכרי^k ל מנימין * * * * *^l
18 מ-ע-יה פלמי^m נ בלגה שמועⁿ o שמועיה יהונתן^o
ב-19 וייריב מתני^p ד ידעיה עזי^q ר סל-ד קלי^r
21 עמוק עבד^s ט חלקיה חשביה^t י עד-יה נתנאל^u
22 הלויים בימי אלישיב יודע ויוחנן וידע כתובים ראשי האבות והכהנים עיד
23 מלכות דרוש הפרסי: בני לוי ראשי האבות כתובים על ספר דברי הימים ועד
ימי יוחנן בן אלישיב:
24 וראשי הלויים
חשביה שרביה וישוע יובנני קדמיאל ואחיהם לנגדם להלל להודות במצות דוד
כה איש האלהים משמר לעמם משמר ו מתניה ובקפקיה עבדיה: משלם מלמן עקוב
25 <א>שוערים שומרים משמר באספי השערים:
26 אלה בימי יויקים בן ישוע בן יוצדק ובימי נחמיה הפחה ועזרא הכהן
הסופר:

- 27 ובחננת חומת ירושלם בקשו את הלויים מכל מקומתם להביאם לירושלם
28 לעשת חננה ב-שמחה ובתודות ובשיר מצלמים נבלים ובכנרות: ויאספו בני
29 <לוי> המשררים- מן הכפר- וסביבות ירושלם ומן חצרי נטפתי: ומבית הגלגל
ל ומשרות גבע ועומות כי חצרים בנו להם המשררים סביבות ירושלם: ויטהרו
31 הכהנים והלויים ויטהרו את העם ואת השערים ואת החומה: ואעלה את שרי
יהודה מעל לחומה ואעמידה שתי תולדות גדולות ויהאחת הלכת לימין מעל לחומה
33-32 לשער האשפת: וילך אחריהם הושעיה וחצי שרי יהודה: [ומבני הכהנים] - עזריה
34-34 עזרא ומשלם: יהודה ובנימין ושמעיה וירמיה [] בחצרות: זכריה בן יונתן בן שמעיה
36 בן מתניה בן מריה בן זכרי¹ בן אסף: ואחיו שמעיה ועזראל מללי גללי מעי
נתנאל ויהודה חנני בכלי שיר דוד איש האלהים ועזרא הסופר לפניהם:
37 * * * * * ועל שער העין ונגדם עלו על מעלות עיר דוד במעלה לחומה
38 מעל לבית דוד ועד שער המים מזרח: והתורה השנית - הולכת לישמואל ואני
40 אחריה וחצי שרי העם מעל לחומה * * * * * מעל למגדל התנורים ועד החומה
39 הרקבה: ומעל לשער אפרים ועל שער הישנה ועל שער הרגים ומגדל חננאל

ואלה ראשי המדינה אשר ישבו בירושלם ובערי יהודה -י-ישבו איש באחוזתו II,3
בעריהם ישראל הכהנים והלויים והנתינים ובני עבדי שלמה:

4 ובירושלם ישבו מבני יהודה ומבני בנימן
מבני יהודה

5 עֲתִיָּה בֶן עֲזִיָּה בֶן זַכְרְיָה בֶן אֲמִרְיָה בֶן שַׁפְּטִיָּה בֶן מַהֲלֵאל מִבְּנֵי פֶרֶץ: כָּל בְּנֵי
פֶרֶץ הַיֹּשְׁבִים בִּירוּשָׁלַם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁשִׁים וּשְׁמֹנֶה אָנָּשִׁי חֵיל: וּמַעֲשִׂיָּה בֶן בְּרוּךְ בֶּן ה'
כָּל חֹזֶה בֶן חֲזִיָּה בֶן עֲדִיָּה בֶן יוֹרִיב בֶן זַכְרְיָה בֶן הַשְּׁלֵנִי: * * * * *

7 ואלה בני בנימן

10 סֵלָא בֶן מִשְׁלֵם בֶּן יוֹעָד בֶּן פְּדִיָּה בֶן קוֹלִיָּה בֶן מַעֲשִׂיָּה בֶן אֵיתִיאל בֶּן
יִשְׁעִיָּה * * * * * ואחיו גבריאל תשע מאות עשרים ושמונה:

9 ויואל בן זכרי פקיד עליהם ויהודה בן הסנאח על העיר משנה:

11 מן הכהנים

15 נגד בית האלהים: ואחיהם עשה המלאכה לבית שמונה מאות עשרים ושנים
ועדיה בן ירחם בן פלליה בן אמיצי בן זכריה בן פִּשְׁחוֹר בֶּן מַלְכִּיָּה: ואחיו

ראשים לאבות מאתים ארבעים ושנים ועמסי בן עזראל בן אחזי בן משלמות
בן אפר: ואחיו גבריאל תשע מאות עשרים ושמונה

14 ופקיד עליהם זבדיאל בן הנדולים:

20 ומן הלויים

16 שמעיה בן חשב בן עזריקם בן חשביה מן בני מררי: ושבתי ויונָדָה על המלאכה
החיצונה לבית האלהים מראשי הלויים: ומתניה בן מיכא בן זכרי בן אסף ראש

17 התהלה יהודה לתפלה ובקבוקיה משנה מאחיו ועבדא בן שמוע בן גלל בן
ידיתון: כל הלויים בעיר הקדש מאתים שמונים וארבעה:

25 והשוערים

21 שלום ועקוב ושלמון ואחיהם השמרים בשערים מאה שבעים ושנים
שלום הראש:

21 והנתינים

ישבים בעפל וציחא וגִּשְׁפָא על הנתינים:

30 ופקיד הלויים בירושלם

עזי בן פני בן חשביה בן מתניה בן מיכא מבני אסף המשררים לנגד מלאכת
בית האלהים: כי מצות המלך עליהם ואמנה על המשררים דבר יום ביומו:

23 ופתחיה בן משיוֹבָאל מבני זרח בן יהודה ליד המלך לכל דבר לעם:

24 ושאר ישראל הכהנים והלויים בכל ערי יהודה איש בנחלתו: ואל ככה

35 התצרים בשלתם

מבני יהודה ישבו בקרית הארבע ובנתיה ובדיבן ובנתיה וביקבָאל

28-26 וחצירה: ובישוע ובמלדה ובבית פלם: ובחצר שועל ובבאר שבע ובנתיה: ובצקלג
ובמכנה ובבנתיה: ובעין רמון ובצָרְעָה ובירמות: וזח עָדְלָם וחצריהם לכיש

29 ושלתיה עֲזָקָה ובנתיה ויחנו מבאר שבע עד גיא חנם:

40 ובני בנימן יבִּגְבַע מִכְמֹש וְעִיָּה וּבִיתֶאל וּבִנְתִיָּה: עֲנָתוֹת נָבַע עֲנָנִיָּה: חצור

36-34 רמה גָּמִים: חֲדִיד צִבְעִים נִבְלָט: לָד וְאוּנוֹ יֵאֵי הַחֲרָשִׁים: וּמִן הַלְוִיִּם מַחֲלָקוֹת
יהודה לבנימין:

9 אשר נתתה לאבותינו לאכל את פריה ואת טובה הנה אנחנו עבדים עליה:
ותבואתה מרבה למלכים אשר נתתה עלינו בחטאותינו ועל גויתנו משלים
ובבהמתנו כרצונם ובצרה גדלה אנחנו: * * * * *

10,א ובכל זאת אנחנו פרתים ואמנה וכתבים ועל החתום שרינו לינו כהנינו:

ועל החתומים 2
נחמיה-א בן חכליה וצדקיה: שריה עזריה ירמיה: פשחור אמריה מלכיה: חטוש
3-ה שכניה מלוך: חרם מרמות עבדיה: דניאל גנתון ברוך: משלם אביה ממן:
8-6 מעניה בלני שמעיה
9 אלה הכהנים:
והלויים י

11 ישוע בן אוניה בנוי מבני חננד קדמיאל: ואחיהם ש-בניה יהודה: קליטא
10 14-12 פלאיה חנן: מיכא רחוב חשביה: זפור שרביה שכניה: הודיה בני בנינו:
ראשי העם טו

18-16 פרעש פחת מואב עילם ותוא בני: בגי עונד בבי: אדניה בני עדין: אמר
21-19 חוקיה עזר: הודיה חשם בני: חריף ענתות בני: מנפיש משלם חזיר:
22-כה משיבאל צדוק ידוע: פלמיה חנן עניה: הושע חנניה חשוב: הלוחש פלחה שובק:
15 28-26 רחום חשבנה מעשיה: ואחיה חנן ענן: מלוך חרם בענה:

29 ושאר העם הכהנים ו-הלויים ו-השוערים ו-המשטרים ו-הנתינים וכל הנבדל
מעמי הארצות אל תורת האלהים נשיהם בניהם ובנותיהם כל יודע ו-מבין:
ל מחזיקים על אחיהם אדיריהם ובאים באלה ובשבועה ללכת בתורת האלהים אשר
נתנה ביד משה עבד האלהים ולשמור ולעשות את כל מצות יהוה אדנינו
20 ומשפטיו וחקיו: ואשר לא נתן בנתינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקח לבנינו:
31 ועמי הארץ המביאים את המקחות וכל שבר ביום השבת למכור לא נקח מהם
32 בשבת וביום קדש ונמש את השנה השביעית ומשא כל יד:

33 והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבדת בית אלהינו:
34 ללחם המערכת ומנחת התמיד ולעולת התמיד השבתות החדשים למועדים
25 ולקדשים ולחטאות לכפר על ישראל וכל מלאכת בית אלהינו:

לה והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים ו-הלויים והעם להביא לבית
אלהינו לבית אבותינו לעתים מן מנים שנה בשנה לבקר על מזבח יהוה אלהינו
ככתוב בתורה:

36 ולהביא את פכורי אדמתנו ובכורי כל פרי כל עץ שנה בשנה לבית יהוה
37 ואת בכרות בנינו ובהמתנו ככתוב בתורה: ואת בכורי בקרינו וצאננו להביא
לבית אלהינו לכהנים המשרתים בבית אלהינו:

38 ואת ראשית עריסתינו ותרומתינו ופרי כל עץ תירוש ויצהר נביא לכהנים
אל לשכות בית אלהינו ומעשר אדמתנו ללויים והם הלויים המעשרים בכל ערי
עבדתנו: והיה הכהן בן אהרן עם הלויים בעשר הלויים והלויים יעלו את מעשר
39 המעשר לבית אלהינו אל הלשכות לבית האוצר: כי אל הלשכות יביאו בני
מ ישראל ובני הלוי את תרומת הדגן התירוש והיצהר ושם כלי המקדש והכהנים
המשרתים והשוערים והמשטרים

ולא נעזב את בית אלהינו:

II,א * * * * * וישבו שרי העם בירושלם ושאר העם הפילו גורלות להביא
2 אחד מן העשרה לשבת בירושלם עיר הקדש ותשע הידות בערים: ויכרכו העם
לכל האנשים המתנדבים לשבת בירושלם: * * * * *

- הברית לתת את ארץ הכנעני החתי האמרי והפריזי והיבוסי והגרגשי לתת לזרעו
 ותקם את דבריו כי צדיק אתה: ופרא את עני אבותינו במצרים ואת זעקתם
 שמעת על ים סוף: ותתן אותם ומפתים בפרעה ובכל עבדיו ובכל עם ארצו כי
 ידעת כי הידור עליהם ותעש לך שם כהיום הזה: והים בקעת לפניהם ויעברו
 בתוך הים ביבשה ואת רדפייהם השלכת במצולת כמו אבן במים עזים: ובעמוד
 ענן הנהגתם יומם ובעמוד אש לילה להאיר להם את הדרך אשר ילכו בה: ועל
 הר סיני ירדת ודבר עמהם משמים ותתן להם משפטים ישרים ותורות אמת
 חקים ומצוות טובים: ואת שבת קדשך הודעת להם ומצוות וחקים ותורה צוית
 להם ביד משה עבדך: ולחם משמים נתת להם לרקעם ומים מסלע הוצאת
 להם לצמאם ותאמר להם לבוא לרשת את הארץ אשר נשאת את ידך
 לתת להם:
 והם ואבותינו הידור ונקשו את ערפם ולא שמעו אל מצותיך: וימאנו לשמע
 ולא זכרו נפלאותיך אשר עשית עמהם ונקשו את ערפם ויתנו ראש לשוב לעבדתם
 במצרים ואתה אלוה סליחות חנון ורחום ארך אפים ורב חסד ולא עזבתם: אף
 כי עשו להם גגל מסכה ויאמרו זה אלהיך אשר העלך ממצרים ויעשו נאצות
 גדולות: ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם במדבר את עמוד הָעֵנָן לא סר מעליהם
 ביומם להנחתם בהדרך ואת עמוד האש בלילה להאיר להם את הדרך אשר
 ילכו בה: ורוחך הטובה נתת להשכילם ומָנַךְ לא מנעת מפיהם ומים נתתה להם
 לצמאם: וארבעים שנה כלכלתם במדבר לא חסרו שלמותיהם לא בלו ורגליהם
 לא בעקו: ותתן להם ממלכות ועממים ותחלקם לפאה לפאה ויירשו את ארץ
 סיחון מלך הַשְּׁבוֹן ואת ארץ עוג מלך הַקְּשֹׁן: ובניהם הרבית כככבי השמים
 ותביאם אל הארץ אשר אמרת לאבותיהם לבוא לרשת: ו-^א ותכנע לפניהם את ישרי
 הארץ הכנענים ותתנם בידם ואת מלכיהם ואת עממי הארץ לעשות בהם כרצונם:
 וילכדו ערים בצורת ואדמה שמנה ויירשו בתים מלאים כל טוב פרות חצובים
 כרמים וותים ועץ מאכל לרב ויאכלו וישבעו וישמינו ויתעדנו בטובך הגדול:
 וימרו וימרדו בך וישלכו את תורתך אחרי גִּם ואת נביאיך הרגו אשר העידו
 בהם להשיבם אליך ויעשו נאצות גדולות: ותתנם ביד צריהם ויצרו להם ובעת
 צרתם יצעקו אליך ואתה משמיך תשמע ו-ב-רחמיך הרבים תתן להם מושיעים
 ויושיעם מיד צריהם: וכנזח להם ישובו לעשות רע לפניך ותעזובם ביד איביהם
 וירדו בהם וישכבו ויועקדו ואתה משמיך תשמע ותצילם ברחמיך רבות עתים:
 ותַּעַד בהם להשיבם אל תורתך והמה הידור ולא שמעו למצותיך ובמשפטך
 חטאו - אשר יעשה אדם וחיה בהם ויתנו כתף סָרְתָּ וְעָרְפָם הִקְשׁוּ ולא שָׁמְעוּ:
 ותמשך עליהם שנים רבות ותַּעַד בהם ברוחך ביד נביאיך ולא האזינו ותתנם ביד
 עמי הארצות: ואתה ברחמיך הרבים לא עשיתם פְּלֹה ולא עזבתם כי אל חנון
 ורחום אתה:
 ועתה יהוה אלהינו האל הגדול הגבור והנורא שומר הברית והחסד אל
 ימעט לפניך את כל התְּלָאָה אשר מַצָּאתָנוּ למלכינו -^א לשרינו ולכהנינו ולנביאינו
 ולאבותינו ולכל עמך מימי מלכי אשור עד היום הזה: ואתה צדיק על כל הבא
 עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו: ואת מלכינו -^א שרינו -^א כהנינו ואבותינו
 לא עשו תורתך ולא הקשיבו אל מצותיך ולעֲדוֹתֶיךָ אשר הִעִידְתָּ בהם: והם לא
 במלכותם ובטובך הרב אשר נתת להם ובארץ הרְחֵבָה והשְׁמֵנָה אשר נתתה
 לפניהם לא עבדוך ולא שבו ממעלליהם הרעים: הנה אנחנו היום עבדים והארץ

8 לפני הרחוב אשר לפני שער המים מן האור עד מחצית היום נגד האנשים והנשים והמבינים ואזני כל העם אל ספר התורה:

4 ויעמד עזרא הכהן- הספר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ויעמד אצלו

מתתיה ושמע ועניה ועזריה ואוריה וחלקיה ומעשיה על ימינו ומשמאלו פדיה

ה ומישאל ומלכיה וחשם וחשבדנה וזכריה ו-משלם: ויפתח עזרא הספר לעיני כל

6 העם כי הוא- מעל כל העם ו-הי- כפתחו עמדו כל העם: ויברך עזרא את

יהוה האלהים הגדול ויענו כל העם אמן אמן במעל ידיהם ויקדו וישתחוו ליהוה

7 אפים ארצה: וישוע ובני ושרביה ימין עקוב שפתי הודיה מעשיה קליטא עזריה

8 ויובד חנן פלאיה- הלויים מבינים את העם לתורה והעם על עמדם: ויקראו

10 בספר- תורת האלהים מפרש ושום שכל ויבינו במקרא:

9 ויאמר-^א התקשתא ועזרא הכהן הספר והלויים המבינים את העם לכל העם

היום יהוה- קדש הוא ליהוה אלהיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם

י כשמעם את דברי התורה: ויאמר- להם לכו אכלו משמנים ושמו ממתקים ושלחו

מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי תדות יהוה היא

12,11 מעונכם: והלויים מחשים לכל העם לאמר הִסּוּ כי היום קדש ואל תעצבו: וילכו

כל העם לאכל ולשתות ולשלה מנות ולעשות שמחה גדולה כי הבינו בדברים

אשר הודיעו להם:

13 וביום השני נאספו ראשי האבות לכל העם ו-הכהנים והלויים אל עזרא

14 הספר- להשכיל אל דברי התורה: וימצאו כתוב בתורה אשר צוה יהוה ביד

טו משה אשר ישבו בני ישראל בספות בָּחַג בחדש השביעי: ואשר ישמעו ויעבירו

קול בכל עריהם ובירושלם לאמר

צאו מהר והביאו עלי וית ועלי עץ שמן ועלי תְּדָם ועלי תמרים ועלי עץ עבות לעשת סֶפֶת

16 ככתוב: ויצאו העם ויביאו ויעשו להם ספות איש על גִּנוּ ובחצרותיהם ובחצרות

17 בית האלהים וברחוב שער המים וברחוב שער אפרים: ויעשו כל הקהל השבים

מן השבי ספות וישבו בספות כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד

18 היום ההוא ותהי שמחה גדולה מאד: ויקרא בספר תורת האלהים יום ביום מן

היום הראשון עד היום האחרון ויעשו חג שבעת ימים וביום השמיני עֲצַרַת

כמשפט:

30 9,א וביום עשרים וארבעה לחדש הזה נאספו בני ישראל בצום ובשקים ואָדְמָה

2 עליהם: ויפדלו זרע ישראל מכל בני נָכָר ויעמדו ויתִּנְדּוּ על הטאתיהם ועונות

3 אבותיהם: ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת יהוה אלהיהם רבעית היום

4 ורבעית מתנודים ומשתחיים ליהוה אלהיהם: ויקם על מעלה הלויים ישוע

35 וּבְנֵי קַדְמִיאל שִׁבְגִּיָּה בְנֵי שָׁרְבִיָּה בְנֵי כְנָנִי ויועקו בקול גדול אל יהוה אלהיהם:

ה ויאמרו הלויים ישוע וקדמאל בני הַשִּׁבְגִּיָּה שָׁרְבִיָּה הודיה שִׁבְגִּיָּה פתחיה: קומו

ברכו את יהוה אלהינו- מן העולם עד העולם יִיְבָרְכּוּ שֵׁם כְּבֹד- ה-מְרוֹמָם על

כל בְּרָכָה ותהלה:

6 ו-יאמר עזרא- אתה הוא יהוה לְבַדְךָ אַתָּה עשית את השמים ו-שמי השמים

40 וכל צָבָאם הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כָּלֶם

7 וצבא השמים לך משתחיים: אתה הוא יהוה האלהים אשר בחרת באברהם והוצאתו

8 מֵאוּרַ כְּשֵׁדִים וְשִׁמְךָ שְׁמוֹ אֲבִרָהֶם: ומצאת את לבבו נאמן לפניך וכרות עמו

וַיַּעַן הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵרֵיהֶם וַיֹּאסְפוּ כָל הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד אֶל
הָרָחוֹב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמַּיִם וַיֹּאמְרוּ לְעֹזֶרָא הַכֹּהֵן׃ הַסֵּפֶר לַהֲבִיא אֶת סֵפֶר תּוֹרַת
מֹשֶׁה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת יִשְׂרָאֵל׃ וַיְבִיא עֹזֶרָא הַכֹּהֵן הַסֵּפֶר׃ אֶת הַתּוֹרָה לִפְנֵי
הַקָּהָל מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה וְכָל מִבֵּין לִשְׁמַע בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃ וַיִּקְרָא בּוֹ

- באים להרגך - לילה באים להרגך: ואמרה האיש כמוני יברח ומי כמוני אשר
 יבא אל ההיכל וחי לא אבוא: ואפירה והנה לא אלהים שלחו כי הנבואה דבר
 עלי וטוביה וסנבלט שכרו - הו' - למען אירא ואעשה כן וחטאתי והיה להם
 לשם רע למען יחרפוני: זכרה אלהי לטוביה ולסנבלט כמעשיו אלה וגם
 לנועדיה הנביאה וליתר הנביאים אשר היו מִן־ראים אותי: 5
 ותשלם החומה בעשרים וחמשה לאלול לחמשים ושנים יום: ויהי כאשר
 שמעו כל אויבינו ויראו כל הגוים אשר סביבתינו ויפלו מאד בעיניהם וידעו כי
 מִאֵת אלהינו נעשתה המלאכה הזאת:
 גם בימים ההם מרבים חרי יהודה אגרתיהם הולכות על טוביה ואשר
 לטוביה באות אליהם: כי רבים ביהודה בעלי שבועה לו כי חָתָן הוא לשכניה 10
 בן אֶרֶץ ויהוחנן בנו לקח את בת מִשְׁלָם בן פֶּרְכָּיָה: גם טובתיו היו אמרים
 לפני דוברי היו מוציאים לו - אגרות שלח טוביה לִירָאֵנִי:

- ויהי כאשר נבנתה החומה ואעמיד הדלתות ויפקדו השוערים: ואִצְוָה את 7,2.8
 חֲנָנִי אחי ואת חֲנָנִיָּה שר הבירה על ירושלם כי הוא כאיש אמת ויֵרָא את
 האלהים מרבים: ויאמר להם לא יפתחו שערי ירושלם עד חם השמש ועד חם
 עמדים יגיפו הדלתות ו- אחוזו והעמיד משמרות ישבי ירושלם איש במשמרו ואיש
 נגד ביתו: והעיר רָחֲבַת יָדַיִם וגדלה והעם מעט בתוכה ואין בתים בנוים: ויתן 20
 אלהי אל לבי ואקבצת את החרים ואת הסגנים ואת העם להתיחש ואמצא ספר
 היחש העולים בראשונה ואמצא כתוב בו:

- אלה בני המדינה העלים משבי הגולה אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל 6
 25 «לבבל» וישבו לירושלם וליהודה איש לעירו: הבאים עם זֶרְקָבֶל ישוע נחמיה
 עזריה רעמיה נחמני מרדכי בִּלְשַׁן מספֶּרֶת בְּנֵי «חום בענה» ראשיהם-
 מספר אנשי עם ישראל:
 בני פרעש אלפים מאה ושבעים ושנים: 8
 בני שפמיה שלש מאות שבעים ושנים: 9
 בני אֶרֶץ שש מאות חמשים ושנים: י
 בני פֶּתַח מואב לבני ישוע ויואב אלפים ושמנה מאות שמנה עשר: 11
 בני עילם אלף מאתים חמשים וארבעה: 12
 בני יִתְוֹא שמנה מאות ארבעים וחמשה: 13
 בני זָפְי שבע מאות וששים: 14
 בני זִכְנִיָּה שש מאות ארבעים ושמנה: טו
 בני בְּכִי שש מאות עשרים ושמנה: 16
 בני עֶזְרָא אלפים שלש מאות עשרים ושנים: 17
 בני אדניקם שש מאות ששים ושבעה: 18
 בני בְּנֵי אלפים ששים ושבעה: 19
 בני עֶדִין שש מאות חמשים וחמשה: כ
 בני אֶסֶר לחזקיה תשעים ושמנה: 21

וַתְּהִי צִעָקָה הָעַם וַנִּשְׁיָהֶם גְּדוּלָּה אֶל אֲחֵיהֶם הַיְּהוּדִים׃ וַיֵּשׁ אֲשֶׁר אֲמָרִים 5,2,8
בְּנֵינוּ וּבָלְתֵינוּ אֲנַחְנוּ עִרְבִים וְנִקְחָה דָּגָן וְנֹאכְלָה וְנַחִיָּה׃ וַיֵּשׁ אֲשֶׁר אֲמָרִים שְׁלָתֵנוּ 3
וּכְרַמֵּינוּ וּבָתֵּינוּ אֲנַחְנוּ עִרְבִים וְנִקְחָה דָּגָן בְּרַעֲב׃ וַיֵּשׁ אֲשֶׁר אֲמָרִים לֵינּוּ כֶסֶף 4
לְמִדַּת הַמֶּלֶךְ׃- וַעֲתָה כְּבִשָּׁר אֲחֵינוּ בָּשָׂרָם כְּבִנְיָהֶם בְּנֵינוּ וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ כְּבָשִׂים ה
אֶת בְּנֵינוּ וְאֵת בָּלְתֵנוּ לַעֲבָדִים וַיֵּשׁ מִבְּלָתֵנוּ נִכְבָּשׁוֹת וְאֵין לָאֵל יִדְּנוּ וּשְׁלָתֵנוּ
וּכְרַמֵּינוּ ל־חֵרִים׃

7.6 ויחר לי מאד כאשר שמעתי את זעקתם ואת הדברים האלה: וימלך לבי
עלי ואריבה את ההרים ואת הסגנים ואמרה להם מִשָּׂא אִישׁ בִּאֲחֵיו אִתָּם
נִשְׁמִים וְאִתָּם קָהֳלָה גְדוֹלָה: וְאִמְרָה לָהֶם אֲנַחְנוּ קִיְּנוּ אֶת אֲחֵינוּ הַיְּהוּדִים
הַנִּמְכָּרִים לְגוֹיִם כְּדִי בְנוּ וּגְם אִתָּם תִּמְכְּרוּ אֶת אֲחֵיכֶם וּנְמַכְרוּ לָנוּ וַיַּחֲרִישׁוּ וְלֹא
מָצְאוּ דָבָר: וַיֹּאמֶר לֹא טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אִתָּם עֲשִׂים הֲלוֹא בִּירְדָּת אֱלֹהֵינוּ תִּלְכוּ
מִחֶרֶף הַגּוֹיִם אוֹיְבֵינוּ: וְגַם אֲנִי אֲחִי וְנַעֲרֵי נָשִׁים בָּהֶם כֶּסֶף וְדָגָן נַעֲזֹבָה נָא אֶת
הַמִּשָּׂא הַזֶּה: הִשְׁיִבּוּ נָא לָהֶם כְּהַיּוֹם שְׁלָתֵיהֶם כְּרִמֵּיהֶם יוֹתִיהֶם וּבִתֵּיהֶם וּמִי־שָׂאתָ
הַכֶּסֶף וְהַדָּגָן הַתִּירוֹשׁ וְהַיֶּצֶהֶר אֲשֶׁר אִתָּם נָשִׁים בָּהֶם: וַיֹּאמְרוּ נָשִׁיב וּמָה־לָּא
נִבְקֹשׁ כֵּן נַעֲשֶׂה כְּאֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר וְאֶקְרָא אֶת הַכְּהֵנִים וְאֶשְׁבִּיעֵם לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר
הַזֶּה: גַּם הִקְצִינִי גַעֲרָתִי וְאִמְרָה כֹּכָה יַעֲרֶה הָאֱלֹהִים אֶת כָּל הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יָקִים
אֶת הַדָּבָר הַזֶּה מִבֵּיתוֹ וּמִיֻּגִיעוֹ וְכֹכָה יִהְיֶה נַעֲוֵר וְרָק וַיֹּאמְרוּ כָל הַקָּהָל אִמֵּן
וַיַּחֲלִלוּ אֶת יְהוָה וַיַּעַשׂ הָעָם כַּדָּבָר הַזֶּה:

14 גם מיום אשר צוה אותי להיות פתח-ם בארץ יהודה משנת עשרים ועד
15 שנת שלשים ושמים לארתחשסתא המלך שנים שמים עשרה אני ואחי לחם
16 הפקה לא אכלתי: והפתחות הראשונים אשר לפני הכבידו על העם ויקחו מהם
17 בלחם ויין «ליום-אחד» כסף שקלים ארבעים גם נעריהם שלטו על העם ואני לא
18 עשיתי כן מפני יראת אלהים: וגם במלאכת החומה הזאת החזקתי ושרה לא
19 קנינו וכל נערי קבוצים שם על המלאכה: והיהודים והסנגנים מאה וחמשים איש
20 והבאים אלינו מן הגוים אשר סביבתינו על שְׁלַחְנִי: ואשר היה נעשה ליום אחד
21 שור אחד צאן שש בָּרְדוֹת וצִפְרִים נעשו לי ובין עשרת ימים . . . יין להרבה
22 ועם זה לחם הפקה לא בקשתי כי כבדה העבודה על העם הזה: זכרה לי
23 אלהי למובה כל אשר עשיתי על העם הזה:

ויהי כאשר נשמע לסַכְלָם וטוביה ולגִשָּׁם הערבי וליתר איבינו כי בניתי את החומה ולא נותר בה פֶּרֶץ גַּם עַד הַעַת הַהִיא דַּלְתוֹת לֹא הֶעֱמַדְתִּי בַשְּׁעָרִים: וישלח סנבלט וגִשָּׁם אלי לאמר לכה ונִנְעֶדָה יחדו בכפָּרִים בַּקֶּקֶת אוֹנוֹ והמֵה חֲשָׁבִים לַעֲשׂוֹת לִי רָעָה: ואשלחה עליהם מַלְאָכִים לאמר מַלְאָכָה גְּדוֹלָה אֲנִי עֹשֶׂה וְלֹא אוֹכַל לָרֶדֶת לָמָּה תִּשְׁבֹּת הַמַּלְאָכָה כֹּאשֶׁר אֶרְפֶּה וִירֵדְתִּי אֲלֵיכֶם: וישלחו אלי כִּדְבַר הַזֶּה אַרְבַּע פַּעֲמִים וַאֲשִׁיב אוֹתָם כִּדְבַר הַזֶּה: וישלח אלי סנבלט כִּדְבַר הַזֶּה פַּעַם חַמִּישִׁית אֶת נַעֲרוֹ וַאֲגֵרַת פֶּתוּחָה בִּידּוֹ: ו-כתוב בה בְּגוֹיִם נִשְׁמַע וְנִשְׁמָו אָמַר אֶתָּה וַהֲיִהוּדִים חֲשָׁבִים לַמְּרוֹד עַל כֵּן אֶתָּה בּוֹנֵה הַחֹמָה וְאַתָּה הוּא לָהֶם לַמֶּלֶךְ: וגם נְבִיאִים הֶעֱמַדְתָּ לִקְרֹא עֲלֵיךְ בִּירוּשָׁלַם לֵאמֹר מֶלֶךְ בִּיהוּדָה וְעַתָּה יִשְׁמַע לַמֶּלֶךְ כִּדְבָרִים הָאֵלֶּה וְעַתָּה לֵכָה ונִנְעֶצֶה יַחְדוֹ: ואשלחה אֵלָיו לֵאמֹר לֹא נִתְּקָה כִּדְבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶתָּה אֹמֵר כִּי מִלִּבְךָ אֶתָּה בּוֹדָאם: כִּי כָל־מַדְרָאִים אוֹתָנוּ לֵאמֹר יִרְפוּ יְדֵיהֶם מִן הַמַּלְאָכָה וְלֹא תַעֲשֶׂה וְעַתָּה חֹזֵק אֶת יָדֶי: ואני בֹּאֲתִי בֵּית שְׁמַעֲיָה בֶן דִּלְיָה בֶן מְהִיטָבָאֵל וְהוּא עֶצְרוֹ וַיֹּאמֶר נִנְעֵד אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים אֶל תוֹךְ הַחִיטָל וְנִסְגְּרָה דַּלְתוֹת הַחִיטָל כִּי

אחריו החזיק בְּנוֹי בֶן תַּנְדָּר מִדֶּה שְׁנִית מִבֵּית עֶזְרִיָּה עַד הַמִּקְצוֹעַ וְעַד הַפִּנָּה: ^{3,24}
אֲחֵרָיו הַחֲזִיק פִּלֵּל בֶּן אוֹנִי מִגִּגַּד הַמִּקְצוֹעַ וְהַמְּגִדֵּל הַיּוֹצֵא מִבֵּית הַמֶּלֶךְ כִּי
הָעֲלִיין אֲשֶׁר לַחֲצֵר הַמִּטְרָה:

אחריו "החזיק" פִּדְיָה בן פרעש"א עד נגד שער המים למזרח והמגדל היוצא: 26

אחריו החזיקו התלמידים מדה שנית מנגד המגדל הגדול היוצא ועד חומת

מעל שער המוסים החזיקו הכהנים איש לנגד ביתו: [העפל: 28]

אחריו החזיק צדוק בן אמר נגד ביתו

ואחריו החזיק שמעיה בן שכניה שמר שער המזרח:

אחר־יָם־הַחַיִּיק חַנְנִיָּה בֶן שְׁלֵמִיָּה וְחַנּוּן בֶּן צִלְיָה יְהִשְׁשִׁי׃ מִדָּה שְׁנִי־ת־

אחריו החזיק משלם בן ברביה נגד נשבתו: [ועד עליה הפנה:

אחריהם החזיק מלכיה בן הצרפי עד בית הנתינים והרכלים נגד שער המפקד 31

ובין עלית הפנה לשער הצאן החזיקו הצרפים והרכלים:

וַיִּהְיֶה כַּאֲשֶׁר שָׁמַע מִנְּבִלֵט כִּי אָנֹחֲנוּ בֹנִים אֶת הַחוֹמָה וַיַּחֲרֵ לוֹ וַיִּכְעַם הָרַבָּה 33

15 וַיִּלְעָג עַל הַיְּהוּדִים: וַיֹּאמֶר לִפְנֵי אֶחָיו **הַזֶּה** חֵיל שְׁמִרּוֹן **כִּי** הַיְּהוּדִים הֵא-לָהּ

יבנו את עירם - היעזבו להם היוזבו הי-א-כלו - על מק-ומם - היתיו את האבנים

מעצמות העפר והמה שרופות: וטוביה העפני אצלו ויאמר גם אשר הם בונים לה

«זובחים ואכלים על מקומם» אם יעלה שועל ופרץ חומת אבניהם:

שמע אלהינו כי היינו ל-בוזה והשב חרפתם אל ראשם ותנם לבזה בארץ ³⁶

37 ואל תכם על עונם וחטאתם מלפניך אל תמחה כי הכעיסו לנגד הבונים: 20

וּנְבִנָה אֶת הַחֲמוּמָה וְתִקְשֶׁר כָּל הַחֲמוּמָה עַד חֲצִיָּה וְיְהִי לֵב לָעַם לַעֲשׂוֹת: 38

ויהי כאשר שמע סנבלט ומוביה והערבים והעמנים כי עלתה יהא ארוכה לחמות א.

ירושלם כי החלו הפירצות להפתתם ויחר להם מאד: ויקשרו כלם יחדו לבוא ²

להלחם בירושלם ולעשות ל'ה' תועה: ונתפלל אל 'יהוה' אלהינו ונעמיד משמר

עליהם יומם ולילה מפניהם: ויאמר יהודה כשל כח הסבל והעפר הרבה ואנחנו

לא נוכל לבנות בחומה: ויאמרו צדיקו לא ידעו ולא יראו עד אשר נבוא אל ה'

תוכם והרגנום והשבתנו את המלאכה: ויהי כאשר באו היהודים הישבים אצלם

וַיֹּאמְרוּ לָנוּ עֶשֶׂר פַּעֲמִים **עֵלֹו** מִכָּל הַמִּקְמוֹת אֲשֶׁר תִּשְׁבּוּב עֲלֵינוּ: וְ⁷עַמְדָּו: 7

מתחתיות למקום מאחרי לחומה בצת'ח'ים^{1 2} ואעמיד את העם למשפחות עם

39 חרבתיהם רמתיהם וקשתיהם: וא-שביעם ואמר אל החרים ואל הסננים ואל §

יתר העם אל תיראו מפניהם את אדני **«אלהינו»** הגדול והנורא וזכרו והלחמו

על אחיכם בניכם ובנותיכם נשיכם ובתיכם: ויהי כאשר שמעו אויבנו כי גודע⁹

לנו ויפר האלהים את עצתם וגש⁹⁹ בלגו אל החומה איש אל מלאכתו:

ויהי מן היום ההוא חצי נערי עשירים במלאכה וחסים מחזיקים הרמחים

35 וְהַמְּגִנִּים וְהַקִּשְׁתּוֹת וְהַשְּׂרִיגִים וְהַשְּׂרִים אַחֲרֵי כָל בֵּית יְהוּדָה | הַבּוֹנִים בְּחֻמָּה׃ II

והגשאים בסבל עמשים באחת ידו עשה במלאכה ואחת מחוקת השלח: והבונים

אִישׁ תָּרְבוּ אֲסוּרִים עַל מַתְנֵיוֹ וּבִגְדֵי וְהַתְקוּעַ בְּשׁוּפָר אֲצִלִּי: וְאָמַר אֶל הַחֲרִים וְאֵל

הסגנים ואל יתר העם המלאכה הרבה ורחבה ואנחנו נפרדים על תחומה רחוקים

אִישׁ מֵאַחֵיו: בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר שְׂמַח תִּקְרְבוּ אֵלָיו: 14

יָלֵחַם לָנוּ: וְנִשְׁתַּחֲוֶה עֲשִׂים בְּמִלְחָמָה וְנִחְיֶה מִתּוֹכָם בְּרַמְתִּים מִשְׁלֹת הַשָּׁחַר עַד

צֵאת הַכּוֹכָבִים: גַּם בַּעֵת הַהִיא אָמַרְתִּי לֵעַם אִישׁ וְנָשְׁרוּ יִלְנֻוּ בְּמִדְּ יְרוּשָׁלַם וְהָיוּ

לִנְי הַלִּילָה מִשְׁמֵר וְדִיּוֹם מִלְּאֲהָבָה: וְאִנִּי אֲנִי וְאֲחִי וְנִצְרִי וְאֲנָשֵׁי הַמִּשְׁמֵר אֲשֶׁר

17/ 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400 2401 2402 2403 2404 2405 2406 2407 2408 2409 2410 2411 2412 2413 2414 2415 2416 2417 2418 2419 2420 2421 2422 2423 2424 2425 2426 2427 2428 2429 2430 2431 2432 2433 2434 2435 2436 2437 2438 2439 2440 2441 2442 2443 2444 2445 2446 2447 2448 2449 2450 2451 2452 2453 2454 2455 2456 2457 2458 2459 2460 2461 2462 2463 2464 2465 2466 2467 2468 2469 2470 2471 2472 2473 2474 2475 2476 2477 2478 2479 2480 2481 2482 2483 2484 2485 2486 2487 2488 2489 2490 2491 2492 2493 2494 2495 2496 2497 2498 2499 2500 2501 2502 2503 2504 2505 2506 2507 2508 2509 2510 2511 2512 2513 2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527 2528 2529 2530 2531 2532 2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554 2555 2556 2557 2558 2559 2560 2561 2562 2563 2564 2565 2566 2567 2568 2569 2570 2571 2572 2573 2574 2575 2576 2577 2578 2579 2580 2581 2582 2583 2584 2585 2586 2587 2588 2589 2590 2591 2592 2593 2594 2595 2596 2597 2598 2599 2600 2601 2602 2603 2604 2605 2606 2607 2608 2609 2610 2611 2612 2613 2614 2615 2616 2617 2618 2619 2620 2621 2622 2623 2624 2625 2626 2627 2628 2629 2630 2631 2632 2633 2634 2635 2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642 2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649 2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660 2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667 2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675 2676 2677 2678 2679 2680 2681 2682 2683 2684 2685 2686 2687 2688 2689 2690 2691 2692 2693 2694 2695 2696 2697 2698 2699 2700 2701 2702 2703 2704 2705

- 2 החדני וטביה העבד העמוני וגשם הערבי וילענו לנו ויבזו עלינו ויאמרו מה
כ הרבר הוזה אשר אתם עשים תעל המלך אתם מורדים: ואשיב אתם דבר ואומר
להם אלהי השמים הוא יצליח לנו ואנחנו עבדיו נקום ובנינו ולכם אין חלק
וזדקה וזכרון בירושלם:
- 3,א ויקם אלישיב הכהן הגדול ואחיו הכהנים ויבנו את שער הצאן המה קדשוהו 5
ויעמידו דלתתיו ועד מגדל המאה קדשוהו עד מגדל חננאל:
2 ועל ידו בנו אנשי ירחו
ועל ידו בנו זפור בן אַמרי:
3 ואת שער הדגים בנו בני הסנאה המה קרוהו ויעמידו דלתתיו ומַנְעֵלִיו
4 ועל ידם החזיק מַרְמוֹת בן אוריה בן הקוץ
ועל ידם החזיק מַשְׁלֵם בן בָּרְכִיָה בן מַשִּׁיבָאֵל
ועל ידם החזיק צדוק בן בַּעְנָא:
ה ועל ידם החזיקו התקועים ואדיריהם לא הביאו צָרֶם בעבדת אדניהם:
6 ואת שער היִשְׁנָה החזיקו ויידע בן פֶּסֶח ומַשְׁלֵם בן בסוּדִיָה המה קרוהו
15 ויעמידו דלתתיו ומַנְעֵלִיו ובריתיו:
7 ועל ידם החזיק מלמיה הַנְּבִעָנִי וידון הַמְּרַגְתִּי אנשי גבעון והַמַּצְפָּה לִכְסָא
8 על ידו החזיק עֲזִיָאֵל בן יִחְרָחִי יִחֲצוּרִים
ועל ידו החזיק חַנְנִיָה בן * * * * הַרְקָתִים ויעזבו ירושלם עד החומה הַרְחֵבָה:
9 ועל ידם החזיק רָפָיָה בן חור שר חצי פלך ירושלם:
י ועל ידם החזיק יִדִּיה בן חַרּוּמָה נגד ביתו
ועל ידו החזיק חַטּוּשׁ בן חֲשִׁבְנִיָה:
11 מִדָּה שְׁנִית החזיק מלכיה בן חָרֶם וחֲשׁוּב בן פֶּחַת מואב ועד מגדל
12 ועל ידו החזיק שְׁלוֹם בן הַלּוּחַשׁ שר חצי פלך ירושלם הוא ובנותיו:
- 13 את שער הַגֵּיא החזיק חֲנּוּן וישבי זנוח המה בנוהו ויעמידו דלתתיו מַנְעֵלִיו 25
ובריתיו ואלף אמה בחומה עד שער הַאֲשָׁפוֹת:
14 ואת שער האשפות החזיק מלכיה בן רָקֵב שר פלך בית הכרם הוא -בנ-ה-
יִמְלִלְנוּ ויעמיד דלתתיו מַנְעֵלִיו ובריתיו:
15 ואת שער העין החזיק שלון בן כל חֲזָה שר פלך הַמַּצְפָּה הוא -בנ-ה- וימללנו
30 ויעמיד דלתתיו מַנְעֵלִיו ובריתיו ואת חומת ברכת
הַשְּׁלַח לִגְן המלך ועד המעלות היורדות מעיר דויר:
- 16 אחריו החזיק נחמיה בן עֲזֻבּוֹק שר חצי פלך בית צור עד נגד קברי דויר
ועד הַבִּרְכָּה העשויה ועד בית הגִּבְרִים:
- 17 אחריו החזיקו הלויים רְחוּם בן בְּנִי 35
על ידו החזיק חֲשִׁבְיָה שר חצי פלך קעילה לִפְלָכו:
18 אחריו החזיקו אחיהם בִּנְיָי בן חֲנָדָד שר חצי פלך קעילה:
19 ויחזק על ידו עֲזֹר בן יִשׁוּעַ שר הַמַּצְפָּה מִדָּה שְׁנִית מִנְּגִד עַל-הַת הַנֶּשֶׁק
כ אחריו - החזיק ברוך בן יָפִי מִדָּה שְׁנִית מִן הַמַּקְצָע עד פתח בית אלישיב
40 הַכֶּהֱן הגדול:
19 אחריו החזיק מַרְמוֹת בן אוריה בן הקוץ מִדָּה שְׁנִית מִפְּתַח בֵּית אֱלִישִׁיב
22 ואחריו החזיקו הכהנים אנשי הכפר:
23 אחריו החזיק בְּיָמִן וחֲשׁוּב נגד ביתם
אחריו החזיק עֲזָרִיָה בן מַעֲשִׂיָה בן עֲנָנִיָה אצל ביתו:

דברי נחמיה בן חכליה

I, א

- ויהי בחדש כסלו שנת עשרים ואני הייתי בשושן הבירה: ויבא חנני אחד מאחי הוא ואנשים מיהודה ואשאלם על היהודים הפליטה אשר נשאר מן השבי ועל ירושלם: ויאמרו לי הנשארים אשר נשארו מן השבי שם במדינה ברעה גדלה ובחרפה וחומת ירושלם מפוצת ושעריה נצתו באש: ויהי כשמעי את הדברים האלה ישבתי ואבכה ואתאבלה ימים ואהי צם ומתפלל לפני אלהי השמים: ואמר אָנָּה יהוה אלהי השמים האל הגדול והנורא שמר הברית ויהיחסד לאהביו ולשמרי מצותיו: יִתְּהֵי־נָא אוֹזֵיידִךְ קִשְׁבֵּית ויעניך פתוחות לשמע אל תפלת עבדך אשר אנכי מתפלל לפניך היום ולילה על בני ישראל עבדיך ומתודה על חטאות בני ישראל אשר חטאו לך ואני ובית אבי חטאו: יִחַבֵּל יִחַבְּלוּ לך ולא שמרנו את המצות ואת החקים ואת המשפטים אשר צוית את משה עבדך: וזכר נא את הדבר אשר צוית את משה עבדך לאמר אתם -אם- תמעלו אני אפיץ אתכם בעמים: ושבתם אלי ושמרתם מצותי ועשיתם אתם אם יהיה נדחכם בקצה השמים משם אקבצם והביאתים אל המקום אשר בחרתי לשכן את שמי שם: והם עבדיך ועמך אשר פדית בכלח הגדול ובידך החזקה: אָנָּה אדני יִתְּהֵי־נָא אוֹזֵיידִךְ קִשְׁבֵּית אל תפלת עבדך ואל תפלת עבדיך החפצים ליראה את שמך והצליחה נא לעבדך היום ותנהו לרחמים לפני האיש הזה ואני הייתי משקה למלך:
- ויהי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחשסתא המלך -ו-יין לפניו ואשא את היין ואתנה למלך ולא הייתי רע לפניו: ויאמר לי המלך מדוע פניך רעים ואתה אינך חולה אין זה כי אם רע לב ואירא הרבה מאד: ואמר למלך המלך לעולם יהיה מדוע לא ירעו פני אשר העיר בית קברות אבתי חרבה ושעריה אָפְלוּ באש: ויאמר לי המלך על מה זה אתה מבקש ואתפלל אל אלהי השמים: ואמר למלך אם על המלך טוב ואם ייטב עבדך לפניך אשר תשלחני אל יהודה אל עיר קברות אבתי ואבננה: ויאמר לי המלך והשָׁגֵל -ה-יושבת אצלו עד מתי יהיה מהלכך ומתי תשוב וייטב לפני המלך וישלחני ואתנה לו זמן: ואומר למלך אם על המלך טוב אגרות יתנו לי על פחוות עבר הנהר אשר יעבירוני עד אשר אבוא אל יהודה: ואגרת אל אֶסְקָ שֹׁמֵר הפרדס אשר למלך אשר יתן לי עצים לקרות את שערי הבירה אשר לבית ולחומת העיר ולבית אשר אבוא אליו ויתן לי המלך כיד אלהי הטובה עלי:
- ואבוא אל פחוות עבר הנהר ואתנה להם את אגרות המלך וישלח עמי המלך שרי חיל ופרשים: וישמע סַנְבַּלַּט החרני וטוביה העבד העמני וירע להם רעה גדלה אשר בא אדם לבקש טובה לבני ישראל:
- ואבוא אל ירושלם ואהי שם ימים שלשה: ואקום לילה אני ואנשים מעט עמי ולא הגדתי לאדם מה אלהי נתן אל לבי לעשות לירושלם ובהמה אין עמי כי אם הבהמה אשר אני רכב בה: וָאֶצְאָה בשער הגֵּזָא לִלְלָה ואל פני עין התנין ואל שער האשפת ואהי שבר בחומת ירושלם אשר הֵם פְּרוּצִים ושעריה אָפְלוּ באש: ואעבר אל שער העין ואל ברכת המלך ואין מקום לבהמה לעבר תחת: ואהי עלה בנחל לילה ואהי שבר בחומה ואשוב ואבוא בשער הגֵּזָא ואשוב: והסגנים לא ידעו אנה הלכתי ומה אני עשה וליהודים ולכהנים ולחרים ולסגנים וליתר עֲשֵׂה המלאכה עד כן לא הגדתי: ואומר אֵלֵהם אתם ראים הרעה אשר אנחנו בה אשר ירושלם חרבה ושעריה נצתו באש לכו ונבנה את חומת ירושלם ולא נהיה עוד חרפה: ואגיד להם את יד אלהי אשר היא טובה עלי ואף דברי המלך אשר אמר לי ויאמרו נקום ובנינו ויחזקו ידיהם לטובה: וישמע סַנְבַּלַּט

- 10 הוא חדש התשיעי בעשרים -ל-חדש וישבו כל העם ברחוב בית האלהים מרעידים
 1 על הדבר ומהגשמים; ויקם עזרא הכהן ויאמר אלהם אתם מעלתם ותשיבו נשים
 11 נכריות להוסיף על אשמת ישראל; ועתה תנו תודה ליהוה אלהי אבותיכם ועשו
 12 רצונו והבדלו מעמי הארץ ומן הנשים הנכריות; ויענו כל הקהל ויאמרו קול
 13 גדול כן כדבר^אך עלינו לעשות; אָבֵל העם רב והעת גשמים ואין כח לעמוד
 14 בחוץ והמלאכה לא ליום אחד ולא לשנים כי הרבינו לפשע בדבר הזה; יעמדו
 גא שרינו לכל הקהל וכל אשר בערינו ההשיב נשים נכריות יבא לעתים
 מןמנים וצמחם זקני עיר ועיר ושפטיה עד להשיב חרון אף אלהינו ממנו -
 לדבר הזה;
- 10 אך יונתן בן עֶשְׂהָאֵל ויִחְזִיָּה בן תקוה עמדו על זאת ומִשְׁלֵם וּשְׁבָתִי הֲלִי
 16 עזרם; * * * * * ויעשו כן בני הגולה ויִבְדְּלוּ -ל- עזרא הכהן אנשים
 ראשי האבות לבית אבתם וכלם בשמות וישבו ביום אחד לחדש העשירי
 17 לדר-וש הדבר; ויכלו בכל -ה-אנשים ההשיבו נשים נכריות עד יום אחד לחדש
 18 הראשון;
- 15 מבני הכהנים
 אשר השיבו נשים נכריות
 מבני ישוע בן יוצדק ואחיו מעֶשִׂיָּה ואליעזר ויריב וגדליה;
 19 ויהנו ידם להוציא נשים ואִשְׁמִם: איל צאן על אשמתם;
 כ ומבני אֶמֶר חֲנָנִי וזבדיה;
 20 ומבני חֶרֶם מעֶשִׂיָּה ואליה ושמעיה ויחיאֵל ועזיה;
 21 ומבני פֶּשְׁחֹר אֱלִיעֶזֶר מעֶשִׂיָּה ישמעאל נתנאל יוֹזָבָד ואֶלְעָשָׂה;
 22 ומן הלויים
 23 יוֹזָבָד וּשְׁמַעִי וקִלְיָה פתחיה יהודה ואליעזר;
 24 ומן המשררים
 אֲלִישִׁיב וזכור-
 25 ומן השערים
 שֶׁלֶם וּמֶלֶם ואורי;
 כה ומישראל
 מבני פרעש רָמִיָּה ויִזְיָה ומלכיה ומִיָּמֶן ואלעזר וזמ-כיה ובניה;
 30 ומבני עֵילֶם מִתְנִיָּה זכריה ויחיאֵל ועבדי וירמיות ואליה;
 26 ומבני זִתְוָה אֱלִיעֶזֶר אֲלִישִׁיב מִתְנִיָּה וירמיות וזָבָד ועוזיָה;
 27 ומבני יִבְכִּי יְהוֹחָנָן חֲנַנְיָה וְפִי עֲתָלִי;
 28 ומבני בְּנֵי מִשְׁלֵם מִלֹּךְ ועדיה ישוב ו-עֶשְׂהָאֵל ו-יִרְמְיָה;
 29 ומבני פֶּחַת מואב עֲדְנָא וקָלָל בְּנִיָּה מעֶשִׂיָּה מִתְנִיָּה בְצִלָּל וּבְנוֹי וּמְנָשָׁה;
 30 ו-מ-בני חֶרֶם אֱלִיעֶזֶר יִשִּׁיָּה מִלְכִּיָּה שְׁמַעִיָּה שְׁמַעוֹן: בְּנִיָּמֶן מִלֹּךְ שְׁמַרְיָה;
 31 32-31 ומבני חֶשֶׁם מִתְנִיָּה מִתְנָה זָבָד אֱלִיפֶלֶט יִרְמִי מְנָשָׁה שְׁמַעִי;
 33 מבני יִבְנִי מַעְדִּי עֶמְרֵם ו-ואל: בְּנִיָּה בְדִיָּה מִרְמוֹת אֲלִישִׁיב;
 34 37-34 ו-מ-בני -בְּנוֹי שְׁמַעִי: וְשִׁלְמִיָּה ונתן ועדיה: ³⁷מִתְנִיָּה מִתְנִיָּה
 35 39-38 ומבני עזר-שְׁשִׁי שְׁרִי: עֶזְרָאֵל וְשִׁלְמִיָּהוּ שְׁמַרְיָה: שְׁלֹם אִמְרִיָּה יוֹסֵף;
 40 42-מ מבני נבו יעיאֵל מִתְנִיָּה זָבָד וְזִינָא יְהִיָּה וואל בְּנִיָּה;
 43 כל אלה נשאו^א נשים נכריות ויש-לחו מהם נשים - ו-בנים;
 44

הלויים: במספר ו- במשקל לכל ויכתב כל המשקל ו- בעת ההיא | הבאים מהשבי 8,34 לה, 8 בני הגולה הקריבו עלות לאלהי ישראל פרים שנים עשר על כל ישראל אילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה צפירי תמאת שנים עשר הכל עול-ת- ליהוה: ויתנו את דתי המלך לאתשדדפני המלך ונשאו את העם ואת בית 36 האלהים: 5

- 9,8 וככלות אלה נגשו אלי ה-רש-ים לאמר לא נבדלו העם ישראל והשרים-א, 9 והכהנים והלויים מעמי הארצות מ-תעבתיהם לכנעני התתי הפרי היבוי העמני המאבי המצרי והא-ד-מי: כי נשאו מבנתיהם להם ולבניהם והתערבו זרע הקדש 2 בעמי הארצות ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה: 10 וכשמעי את הדבר הזה קרעתי את בגדי ומעילי ואמרטה משער ראשי וזקני ואשבה משומם: ואלי יאספו כל תרד בדברי אלהי ישראל ואני מתאבל- על מעל הגולה: ואני ישב משומם עד למנחת הערב ו- קמתי מפעניתי ובקרעי בגדי ה ומעילי ואכרעה על ברפי ואפרשה כפי אל יהוה אלהי: ואמרה 6 אלהי בשתי ונכלמתי להרים - פני אליך כי עונתינו רבו למעלה ראש ואשמתנו גדלה עד לשמים: מימי אבותינו אנחנו באשמה גדלה עד היום הזה 7 ובעונתינו נתנו אנחנו ו- מלכינו ו- כהנינו ביד מלכי הארצות בחרב ו- בשבי ובפזה ובבשת פנים כהיום הזה: ועתה כמעט רגע היתה תחנה מאת יהוה אלהינו 8 להשאיר לנו פליטה ולתת לנו יתד במקום קדשו להאיר מאור-נו בבית- אלהינו ולתתנו מקיה מעט בעבדתנו: כי עבדים אנחנו ובעבדתנו לא עזבנו אלהינו 9 ויש עלינו חסד לפני מלכי פרס לתת לנו מקיה לרומם את בית אלהינו ולהעמיד את תרבותנו ולתת לנו גדר ביהודה ובירושלם: ועתה מה נאמר אלהינו אחרי ו זאת כי עזבנו מצותיך: אשר צוית ביד עבדיך הנביאים לאמר הארץ אשר אתם 11 באים לרשתה ארץ נדה היא בנדת עמי הארצות בתעבתיהם אשר מלאוה מפה אל פה בטמאתם: ועתה בנותיכם אל תתנו לבניהם ובנותיהם אל תשאו לבניכם ולא תדרשו שלום וטובתם עד עולם 25 למען תחזקו ואכלתם את טוב הארץ והורשתם לבניכם עד עולם: ואחרי כל הבא עלינו במעשינו הרעים ובאשמתנו הגדלה כי אתה אלהינו חשבת למטה מעוננו ונתתה לנו פליטה כזאת: תשוב להפר מצותיך ולהתחתן בעמי התעבות האלה הלוא 14 תאנף בנו עד פלה לאין שארית ופליטה: יהוה אלהי ישראל צדיק אתה כי 10 נשארו פליטה כהיום הזה הננו לפניך באשמתנו כי אין לעמוד לפניך על זאת: 30 וכחתפלל עזרא וכהתנדוהו בכה ומתנפל לפני בית האלהים נקבצו אליו 10,8 מישראל קהל רב מאד אנשים ונשים וילדים כי בכו העם הרבה בכה: ויען שכניה בן יחיאל מבני ע-ם-לם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו באלהינו ונשב נשים נכריות מעמי הארץ ועתה יש מקנה לישראל על זאת: ועתה נכרת ברית לאלהינו 3 להוציא כל נשי-נו הנכריות- והגולד מהם כ-עצתך- וכל- החרדים במצות אלהי-ם- 35 קמו ויאמרו אל-עזרא: קום כלה- כי עליך הדבר ואנחנו עמך חזק ועשה: ויקם 8,4 עזרא וישבע את שרי הכהנים ו-הלויים וכל ישראל לעשות כדבר הזה וישבעו: ויקם עזרא מלפני בית האלהים וילך אל לשכת היוחנן בן אלישיב וילך- שם לחם 6 לא אכל ומים לא שתה כי מתאבל על מעל הגולה: 8,7 ויעבירו קול ביהודה וירושלם לכל בני הגולה להקבץ ירושלם: וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יגדל 40 מקהל הגולה: ויקבצו כל אנשי יהודה ובנימן ירושלם לשלשת הימים * * * * *

א, 8 עמי: ואלה ראשי אבותיהם והתיחשם העלים עמי במלכות ארתחשסטא המלך מבבל:

- 2 מבני פינקס נָרְשָׁם
מבני איתמר דניאל
- 5 מבני דויד חטוש | מבני שכניה:—
- 3 מבני פרעש זכריה ועמו התיחש לזכרים מאה וחמשים:
- 4 מבני פחת מואב אליהועיני בן זרחיה ועמו מאתים הזכרים:
- ה מבני יתוא— שכניה בן יחויאל ועמו שלש מאות הזכרים:
- 6 ומבני עדין עבד בן יונתן ועמו חמשים הזכרים:
- 7 ומבני עילם ישעיה בן עתליה ועמו שבעים הזכרים:
- 10 ומבני שפטיה זבדיה בן מיכאל ועמו שמנים הזכרים:
- 8 מבני יואב עבדיה בן יחויאל ועמו מאתים ושמונה עשר הזכרים:
- 9 ומבני בני— שלומית בן יוספיה ועמו מאה וששים הזכרים:
- י ומבני בקי— זכריה בן בקי ועמו עשרים ושמונה הזכרים:
- 11 ומבני עוגד יוחנן בן הקטן ועמו מאה ועשרה הזכרים: [ששים הזכרים: 15
- 12 ומבני אדניקם אחרנים: ואלה שמותם אליפלט יציאל ושמעיה ועמהם
- 13 ומבני בגוי עותי ועמו— שבעים הזכרים:
- 14 ואקבצם אל הנהר הבא אל אהוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם
- 15 ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם: ואשלחה לאליעזר לאריאל לשמעיה ולאלנתן
- 17 וליריב— ולזכריה ולמשלם ראשים— מבינים: ואצליה אותם על אדו הראש
- 20 בבקסאי המקום ואשימה בפיחם דברים לדבר אל אדו— אצלי— בבקסאי המקום
- 18 להביא לנו משרתים לבית אלהינו: ויביאו לנו כיד אלהינו הטובה עלינו איש
- 19 שכל מבני מחלי בן לוי בן ישראל— שרביה ובניו ואחיו שמנה עשר: ואת חשביה
- כ ואת— ישעיה מבני מררי— אחיהם— ובניהם עשרים: ומן הנתונים שנתן דויד
- 25 והשרים לעבדת הלויים נתונים מאתים ועשרים כלם נקבו בשמות:
- 21 ואקרא שם צום על הנהר אהוא להתענות לפני אלהינו לבקש ממנו דרך
- 22 ישרה לנו ולטפנו ולכל רכושנו: כי בשתי לשאול מן המלך חיל ופרשים לעזרנו
- 23 מאויב בדרך כי אמרנו למלך לאמר יד אלהינו על כל מבקשיו לטובה—: ונצומה
- 24 ונבקשה מאלהינו על זאת ויעתר לנו:
- 30 ואבדילה משרי הכהנים שנים עשר— שרביה— חשביה ועמהם מאתים
- כה עשרה: ואשקולה להם את הכסף ואת הזהב ואת הפלים תרומת בית אלהינו
- 26 ההרימו המלך ויעציו ושריו וכל ישראל הנמצאים: ואשקלה על ידיהם כסף
- 27 כפרים שש מאות וחמשים וכלי כסף מאה— כפרים— זהב מאה—: וכפורי זהב
- 28 עשרים לאדרכנים אלף וכלי נחשת מזהב טובה— שנים— חמודות כזהב: ואמרה
- 35 אלהם אתם קדש ליהוה והכלים קדש והכסף והזהב נדבה ליהוה אלהי אבתינו:—
- 29 שקדו ושמרו עד תשקלו לפני שרי הכהנים והלויים ורשי האבות לישראל בירושלם
- ל ב— לשכנות בית יהוה: וקבלו הכהנים והלויים משקל הכסף והזהב והכלים להביא
- לירושלם לבית אלהינו:
- 31 ונסעה מנהר אהוא בשנים עשר לחדש הראשון ללכת ירושלם ויד אלהינו
- 32 היתה עלינו ויציילנו מכף אויב ואורב על הדרך: ונבא ירושלם ונשב שם ימים
- 33 שלשה: וביום הרביעי נשקל הכסף והזהב והכלים בבית אלהינו על יד מרמות
- בן אוריה הכהן ועמו אלעזר בן פינקס ועמהם יוובד בן ישוע ונועדיה בן בגוי

ולאחיהם הכהנים ולהם: ויאכלו 'הפסח' בני ישראל השבים מהגולה וכל הנבדל 6,21
מסמאת גווי הארץ אלהם לדרש ליהוה אלהי ישראל: ויעשו חג מצות שבעת 22
ימים בשמחה כי שמחם יהוה והסב לב מלך אשור עליהם לחזק ידיהם במלאכת
בית האלהים אלהי ישראל:

5

ואחר הדברים האלה במלכות ארתחשסטא מלך פרס 'עלה' עזרא בן שריה א,7
בן עזריה בן חלקיה: בן שלום בן צדוק בן אחיטוב: בן אמריה בן עזריה בן 3,2
מיריות: בן זרחיה בן צי בן בקי: בן אבישוע בן פינחס בן אלעזר בן אהרן 10
הכהן הראש: הוא עזרא עלה מבבל והוא סופר מהיר בתורת משה אשר נתן 6
יהוה אלהי ישראל ויתן לו המלך כיד יהוה אלהיו עליו כל בקשתו: ויעלו מבני 7
ישראל ומן הכהנים והלויים והמשררים והשערים והנתינים אל ירושלם בשנת
שבע לארתחשסטא המלך: ויבאו ירושלם בחדש החמישי * * * * * היא 8
שנת השביעית למלך: כי באחד לחדש הראשון הוא יסד המעלה מבבל ובאחד 15
לחדש החמישי בא אל ירושלם כיד אלהיו הטובה עליו: כי עזרא הכין לבבו י
לדרש את תורת יהוה ולעשת וללמוד בישראל חק ומשפט:

וזה פרשנן הנשטון אשר נתן המלך ארתחשסטא לעזרא הכהן הספר ספר 11
דברי מצות יהוה וחקיו על ישראל:

20 ארתחשסטא מלך מלביא לעזרא כהנא ספר דתא די אלה שמיא :.....
מני שים טעם די כל מתנדב במלכותי מן עמא ישראל וכהנהוי ולניא למקד
לירושלם עמך יהד: כל קבל די מן קדם מלכא ושבעת יעמתי שליח לבקרה על
יהוד ולירושלם בדת אלהך די בידך: ולהיכלה כסף ודהב די מלכא ויעמתי 10
התנדבו לאלה ישראל די בירושלם משכנה: וכל כסף ודהב די תהשכח בכל
25 מדינת בבל עם התנדבות עמא וכהניא מתנדבין לבית אלההם די בירושלם:
כל קבל דנה אספנא תקנא בכספא דנה תורין דכרין אמרין ומנחתהון ונסכיהון
ותקרב המו על מדבחא די בית אלהכם די בירושלם: ומה די עלץ ועל אחיך
יטב בשאר כספא ודהבא למעבד כרעות אלהכם תעבדון: ומאניא די מתנהבין לך
לפלקין בית אלהך השלם קדם אלה ישראל די בירושלם: ושאר חשחות בית אלהך די 3
30 יפל לך למנמן תנתן מן בית גנזי מלכא: ומני אנה ארתחשסטא מלכא שים טעם
לכל גיביריא די בעבר נהרה די כל די ישאלנכון עזרא כהנא ספר דתא די אלה
שמיא אספנא יתעבד: עד כסף פפרין מאה ועד תנמין כורין מאה ועד חמר
פתין מאה ועד משה יבתין מאה ומלח די לא כתב: כל די מן טעם אלה 22
שמיא יתעבד אפרודא לבית אלה שמיא די למה להנא קצף על מלכות מלכא 23
35 ובנוהי:

24 ולכם מהודעין די כל כהניא ולניא זמריא תרעיא נתיניא ופלחי בית אלהא
דנה מגדה בלו והלך לא שליט למרמא עליהם:

ואנת עזרא כחכמת אלהך די בידך מני שפטין ודינין די להון דאנין לכל 24
עמא די בעבר נהרה לכל ידעי דת- אלהך ודי לא ידע תהודענה: וכל די לא 26
להנא עבד דתא די אלהך ודתא די מלכא אספנא דינה להנא מתעבד מנה 40
למות הן לשרשיהן לענש נכסין ולאסורין:

ברוך יהוה אלהי אבותינו אשר נתן כזאת בלב המלך לפאר את בית יהוה 27
אשר בירושלם: ועלי הטא חסר לפני המלך ויועציו ולכל שרי המלך הגבירים 28
ואני התחוקתי כי יהוה אלהי הטובה עלי ואקבצה מישראל ראשים לעלות

- 5 אֶבְיָתָא לֵאלֹהִי שְׂמִיָּה יֵהֵב הַמּוֹ בִּיד נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל כְּסָדְיָא וּבִיתָהּ דְּנָה
13 סְתֵרָה וְעִמָּה הִגְלִי לְבָבֶל: בְּרַם בִּשְׁנַת חֲדָה לְכוּרֵשׁ מַלְכָּא דִּי בָבֶל כּוּרֵשׁ מַלְכָּא
14 שָׁם טַעַם בֵּית אֱלֹהִי דְנָה לִמְבַנָּא: וְאִף מֵאֲנִיָּא דִּי בֵּית אֱלֹהִי דִּי דְהִבָּה וְכִסְפָּא
דִּי נְבוּכַדְנֶצַּר הִנְפֵּק מִן הִיכְלָא דִּי בִירוּשָׁלַם וְהִיבֵל הַמּוֹ לְהִיכְלָהּ - דִּי -ב-בָּבֶל
הִנְפֵּק הַמּוֹ כּוּרֵשׁ מַלְכָּא מִן הִיכְלָא דִּי -ב-בָּבֶל וְהִיבֵל לְשִׁשְׁבָצָר - דִּי פָחָה שְׁמָה: 5
טו וְאָמַר יְהוָה -ב-לֵא מֵאֲנִיָּא שָׂא אֶזְלָא אַחַת הַמּוֹ בְּהִיכְלָא דִּי בִירוּשָׁלַם וּבֵית אֱלֹהִי
16 יִתְבְּנָא עַל אֲתֵרָה: אֲדִין שִׁשְׁבָצָר דָּךְ אַתָּא יֵהֵב אֶשְׂרֵי דִּי בֵּית אֱלֹהִי דִּי בִירוּשָׁלַם
וּמִן אֲדִין וְעַד כַּעַן מִתְבְּנָא וְלֹא שְׁלָם:
17 וְכַעַן הֵן עַל מַלְכָּא טָב יִתְבַּקֵּר בְּבֵית גִּנּוּיָא דִּי מַלְכָּא תִּמְחָה הֵן אֵיתִי דִּי מִן
10 כּוּרֵשׁ מַלְכָּא שִׁים טַעַם לְמִבְנָא בֵּית אֱלֹהִי דִּי בִירוּשָׁלַם וְרַעוּת מַלְכָּא עַל דְּנָה
יִשְׁלַח עֲלִינָא:
6, א בְּאֲדִין דְּרִיּוֹשׁ מַלְכָּא שָׁם טַעַם וּבִקְרוּ בְּבֵית סַפְרִיָּא דִּי גִנּוּיָא מִתְחַתִּין תִּמְחָה:
2 וְהַשְׁתַּכַּח בְּאַחְמֵתָא בְּבִירָתָא דִּי בְמִדֵּי מְדִינָתָא מִגְלָה חֲדָה וְכֵן כְּתִיב בְּנִיָּה
3 דְּכָרוּנָה: בִּשְׁנַת חֲדָה לְכוּרֵשׁ מַלְכָּא כּוּרֵשׁ מַלְכָּא שָׁם טַעַם בֵּית אֱלֹהִי דִּי
15 בִירוּשָׁלַם - יִתְבְּנָא אַתָּר דִּי דְבַחֲוִין דְּבַחֲוִין וְאַשְׁהִי מְסוּבְלִין: רִמְיָה אֲמִין יִשְׁתִּין: פְּתִיָּה
4 אֲמִין יִשְׁתִּין: גִּדְּבָכִין דִּי אֶבֶן גָּלָל תִּלְתָּא וְגִדְּבָךְ דִּי אַע חֲדָה - וְנִפְקֵתָא מִן בֵּית
ה מַלְכָּא תִתְיָהֵב: וְאִף מֵאֲנִי בֵּית אֱלֹהִי דִּי דְהִבָּה וְכִסְפָּא דִּי נְבוּכַדְנֶצַּר הִנְפֵּק
מִן הִיכְלָא דִּי בִירוּשָׁלַם וְהִיבֵל לְבָבֶל יִתְיָבִיון - לְהִיכְלָא דִּי בִירוּשָׁלַם לְאַתְרָהּ -
יִתְחַתִּין - בְּבֵית אֱלֹהִי:
6 כַּעַן תִּתְּנִי פֶתַח עֵבֶר נְהֵרָה -ו-שְׁתַּר בּוֹזְנִי וְכִנְיָתָהּ - אֶפְרָסְקִיָּא דִּי עֵבֶר נְהֵרָה
20 רְחִיקִין הִיוּ מִן תִּמְחָה: שִׁבְקוּ לְעַבְדֵּי - אֱלֹהִי - וְרַבְּבֵל - פֶּתַח יְהוּדִיָּא וְלִשְׁבֵּי
7 יְהוּדִיָּא בֵּית אֱלֹהִי דָךְ -לִמְבַנָּא - עַל אֲתֵרָה: וּמִנִּי שִׁים טַעַם לְמֹא דִּי תַעֲבֹדוּן
8 עִם שְׁבֵי יְהוּדִיָּא אֶלְךָ לְמִבְנָא בֵּית אֱלֹהִי דָךְ וּמִנְכָּסִי מַלְכָּא דִּי מִדַּת עֵבֶר נְהֵרָה
9 אֶסְפְּרָנָא נִפְקֵתָא תְּהוּא מִתְיָהֵבָא לְגִבְרִיָּא אֶלְךָ דִּי לֹא לְכַפְּלָא: וְמָה תִּשְׁתֵּן וּבְנֵי
25 תּוֹרִין וְדָכְרִין וְאֲמִרִין לְעִלְוִן לֵאלֹהִי שְׂמִיָּה תִּגְמִין מִלַּח חֲמֹר וּמִשַׁח כְּמֹאֲמַר כְּהֵנִיא
י דִּי בִירוּשָׁלַם לְהוּא מִתְיָהֵב לְהֵם יוֹם בְּיוֹם דִּי לֹא שָׁלוֹ: דִּי לְהוּן מִתְקָרְבִין נִיחּוּחִין
לֵאלֹהִי שְׂמִיָּה וּמִצְלִין לְחַיִּי מַלְכָּא וּבְנוּהִי:
11 וּמִנִּי שִׁים טַעַם דִּי כָל אִנְשֵׁי דִּי יִתְשַׁנָּא פִתְמָא דְנָה יִתְנַסַּח אַע מִן בֵּיתָהּ
12 וְזִקְיָה יִתְמַחָא עֲלֵיהּ וּבִיתָהּ גִּלּוּ יִתְעַבֵּד עַל דְּנָה: וְאַלְהָא דִּי שָׁפֵן שְׂמָה תִּמְחָה
30 יִמְגַּד כָּל מֶלֶךְ וְעַם דִּי יִשְׁלַח יְדָהּ לְהַשְׁנִיָּא לְחַפְּלָה בֵּית אֱלֹהִי דָךְ דִּי בִירוּשָׁלַם
אַנָּא דְרִיּוֹשׁ שְׁמָתָא טַעַם אֶסְפְּרָנָא יִתְעַבֵּד:
13 אֲדִין תִּתְּנִי פֶתַח עֵבֶר נְהֵרָה -ו-שְׁתַּר בּוֹזְנִי וְכִנְיָתָהּ - לְקַבֵּל דִּי שְׁלַח דְרִיּוֹשׁ
14 מַלְכָּא כְּמֹא אֶסְפְּרָנָא עֵבֶדוּ: וְשְׁבֵי יְהוּדִיָּא בְנִין וּמִצְלִחִין בְּנִיבּוּאֵת חֲגִי - וְזִכְרִיָּה
בְּרַ עֲדוֹ - גִּבְיָאִי - וּבְנֵי וְשִׁכְלָיו מִן טַעַם אֱלֹהִי יִשְׂרָאֵל וּמִטַּעַם כּוּרֵשׁ וּדְרִיּוֹשׁ:
טו וְשִׁינְיָהּ בֵּיתָהּ דְּנָה עַד יוֹם -עֶשְׂרִין וְתִלְתָּה לִירַח אֲדָר * * * * *
16 דִּי הִיא שְׁנַת שֵׁשׁ לְמַלְכוּת דְרִיּוֹשׁ מַלְכָּא: וְעֵבֶדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּהֵנִיא וּלְוִיָּא וְשָׂאֲרָ
17 בְנֵי גִלּוּתָא חֲנָפֵת בֵּית אֱלֹהִי דְנָה בְּחֻדָּה: וְהִקְרִיבוּ לְחֻנַּת בֵּית אֱלֹהִי דְנָה
תּוֹרִין מֵאֹה דְכָרִין מֵאֲתִין אֲמִרִין אַרְבַּע מֵאֹה וְצִפּוּרִי עֵזֶן לְחֻטְיָהּ: עַל כָּל יִשְׂרָאֵל
18 תִּרִי עֶשֶׂר לַמִּנִּין שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל: וְהִקִּימוּ כְהֵנִיא בְּפִלְתָּהוּן וּלְוִיָּא בְּמַחֲלָקָתָהוּן עַל
40 עֲבִידַת אֱלֹהִי דִּי בִירוּשָׁלַם כְּכַתָּב סֵפֶר מֹשֶׁה -ו-תִּרְעִיָּא עַל כָּל תִּרְעָה:
19 וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי -יִשְׂרָאֵל הַשְּׁבִיִּים מִהַגּוּלָּה אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעַה עֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן:
כ כִּי הִתְהוּרָה הַכְּהֵנִים וְהַלְוִיִּים כְּאֶחָד קָלָם מֵהוּרִים וַיִּשְׁחָמוּ הַפֶּסַח לְכָל בְּנֵי הַגּוּלָּה

4,12,11 נהרה וכענת: ^א על ארתחששתא מלכא עבדיך אנש עבר נהרה וכענת: ידיע
 להוא למלכא די יהודיא די סלקו מן לותך עלינא אתו לירושלם קריתא מרדא
 ובאישתא בנין ושוריה: ^ב ישככלון ואשיה: ^ג יחיסו: פען ידיע להוא למלכא די הן
 קריתא דך תתבנא ושוריה: ^ד ישככלון מנדה בלו והלך לא ינתנו ואפתם: מלכים
 תהנוק: פען כל קבל די מלח היכלא מלחנא וערות מלכא לא אריך לנא למחנא
 על דנה שלחנא והודענא למלכא: די יתבקר בספר: ^ה דכרניא די אבהתך ותהשכח
 בספר: ^ו דכרניא ותנדע די קריתא דך קריא מרדא ומהננקת מלכין ומדנן ויהודיא
 מרדין: ואשמדור עבדין בנה מן יומת עלמא על דנה קריתא דך החרבת: ^ז כען
 מהודעין אנחנא למלכא די הן קריתא דך תתבנא ושוריה: ^ח ישככלון לקבל דנה
 חלק בעבר נהרא לא איתי לך:
 פתנמא שלח מלכא על רחום בעל טעם ושמישי ספרא ושאר כנותהון די
 יתבין בשמרין ושאר עבר נהרה
 שלם וכענת: נשתנא די שלחון עלינא מפרש קרי קדמי: ומני שים טעם
 ובקרו והשכחו די קריתא דך מן יומת עלמא על מלכין מתנשאה ומרד ואשתדור
 מתעבד בה: ומלכין תקיפין הוו על ירושלם ושלטין בכל עבר נהרה ומנדה בלו
 והלך מתיהב להון: כען שימו טעם לבטלא גבריא אלך וקריתא דך לא תתבנא
 עד מני טעמא יתשם: וזהירין הוו שלו למעבד על דנה למה ישנא חבלא להננקת
 מלכין:
 ארין מן די פרשנן נשתנא די ארתחששתא מלכא קרי קדם רחום ^א בעל
 טעם: ושמישי ספרא וכנותהון אולו בבחילו לירושלם על יהודיא ובטלו המו
 באדרע וחיל: בארין בטלת עבדת בית אלהא די בירושלם והות בטלא עד שנת
 תרתין למלכות דרוש מלך פרס:

5,12,11 ויבשנת תרתין למלכות דרוש: התנבי חני - וזכריה בר עדוא נביא על
 יהודיא די ביהוד ובירושלם בשם אלה ישראל עליהון: בארין קמו זרבל בר
 שאלתיאל וישוע בר יוצדק ושריו למבנא בית אלהא די בירושלם ועמהון נביאיה
 די אלהא מסעדין להון: בה זמנא אתה עליהון תתני פחת עבר נהרה ושתר
 בווני וכנותיה: וכן אמרין להם מן שם לכם טעם ביתא דנה למבנא ואשרנא
 דנה לשכללה: ^א מן אנון שמהת גבריא די דנה בבנא בנין: ועין אלההם הות
 על שבי יהודיא ולא בטלו המו עד טעמא לדרוש יקה וארין יתבון נשתנא
 על דנה:

פרשנן אנרתא די ^א כתבו על דרוש ושלח: ו
 תתני פחת עבר נהרה ושתר בווני וכנותיה אפרסקיא די בעבר נהרה: ^ב
 לדרוש מלכא שלמא בלא: ידיע להוא למלכא די אולנא ליהוד מדינתא והשכחנא
 שבי יהודיא בירושלם קריתא בנין ^ג בית אלהא רב וחדת: והוא מתבנא אבן גלל
 ואע מתשם בכתליא ועבדותא דך אספרנא מתעבדא ומקלח ביהם: ארין שאלנא
 לשביא אלך: ^ד לממך מן שם לכם טעם ביתא דנה למבניה ואשרנא: דנה לשכללה:
 ואף שמהתהם שאלנא להם להודעותך די נכתב שמהת: גבריא די בראשיהם:
 וכנמא פתנמא התיבונא לממר
 אנחנא המו עבדותי די אלה ^א עבד: שמיא וארעא ובנין ביתא די הוא בנה
 מקדמת דנה שנין שניאן ומלך ישראל רב בנהי ושכללה: להן מן די הרגו
 40

(8) 5,4 ארין כנמא אמרנא להם

(9) 4,11 דנה פרשנן אנרתא די שלחו עלוהי

(10) 9 כנמא אמרנא להם

(11) 5,7,6 על דרוש מלכא: פתנמא שלחו עלוהי וכנהגה כתיב בנה

- 3,8 ויגע החדש השביעי ובני ישראל בערייהם ויאספו כל העם כאיש אחד אל ירושלם: ויקם ישוע בן יועזק ואחיו הכהנים וזרובבל בן שאלתיאל ואחיו ויבנו את מזבח אלהי ישראל להעלות עליו עלות ככתוב בתורת משה איש האלהים: ויאספו עליהם מעמי הארץ ויכינו המזבח על מכונתו כי באיבה עליהם כל עמי הארץ ויחזקו ויעלו עליו זבחים למועד ועלות ליהוה לבקר ולערב: ויעשו את חג הקפות ככתוב בתורה ועלת יום ביום^א כמשפט^ב: ואחרי כן עלת תמיד ועולת לשבתות ולחדשים ולכל מועדי יהוה המקדשים ולכל מתנדב גדבה ליהוה:
- 6 מיום אחד לחדש השביעי החלו להעלות עלות ליהוה והיכל יהוה לא יסד: ויתנו כסף לחצבים ולחרשים ומאכל ומשתה ושמן לצדנים ולצרים להביא עצי ארזים מן הלבנון אל ים יפוא כרשיון כורש מלך פרס עליהם: ובשנה השנית לבואם אל בית האלהים לירושלם בחדש השני החלו זרובבל בן שאלתיאל וישוע בן יועזק ושאר אחיהם הכהנים והלויים וכל הבאים מהשבי ירושלם ויעמידו את הלויים מבין עשרים שנה ומעלה לצנח על מלאכת בית יהוה: ויעמד ישוע ו- בניו ואחיו קדמיאל ובניו ואחיו ו- בני יהודה ו- בני חננד בניהם ואחיהם כל הלויים: כאחד לצנח על עשי המלאכה בבית האלהים: ויסרו הבנים את היכל יהוה ויעמ-דו הכהנים מלבשים בחצצרות והלויים בני אסף במצלמים להלל את יהוה ולהודות על ידי דויד מלך ישראל: ויענו בהלל ובהודת ליהוה
- 11 כי טוב כי לעולם חסדו
- על ישראל וכל העם הריעו תרועה גדולה בהלל ליהוה על הוסד בית יהוה: ורבים מהכהנים והלויים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון בנסד זה: בעיניהם בכים בקול גדול ורבים בתרועה בשמחה להרים קול: ואין העם מפירים קול תרועת השמחה לקול בכי כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק:
- 4,8 וישמעו צרי יהודה ובנימן כי בני הגולה בונים היכל ליהוה אלהי ישראל: ויגשו אל זרובבל ואל ישוע ואל ראשי האבות ויאמרו להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלהיכם ולא אנחנו זבחים מימי אסרחדון מלך אשור המעלה אתנו פה: ויאמר להם זרובבל וישוע ושאר ראשי האבות לישראל לא לכם ולנו לבנות בית ליהוה אלהינו כי אנחנו יחד נבנה ליהוה אלהי ישראל כאשר צונו כורש מלך פרס: ויהי עמי הארץ מרפים ידי עם יהודה ומב-הלויים אותם לבנות: וסכרים עליהם יועצים להפך עצתם כל ימי כורש מלך פרס ועד מלכות דריוש מלך פרס:
- 6 ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על ישבי יהודה וירושלם:
- 7 ובימי ארתחששתא כתב בשלם מתרדת סבאל ושאָר כְּנוֹתֵי על ארתחששתא מלך פרס וכתב הנשָׁתֶן כתוב ארמית ומתרגם^ד:
- 8 רחום בעל מעם ושמישי ספרא כתבו אגרה חדה על ירושלם לארתחששתא מלכא כנמא: רחום בעל מעם ושמישי ספרא ושאָר כְּנוֹתֵי דיניא ואפרסתקיא מרפליא אפרסיא ארפניא בבליא שושנכיא דהמא גלמא: ושאָר אמיא די הגלי אסנפר רבא ויקרא והותב המו בקרי-תה די שמרין ושאָר עבר

- 2 בני חמיטא ^c בני שבי ^f
הכל מאה שלשים ותשעה:
הנתינים
- 43 בני ציחא ^a בני חשופא ^b בני מבעות: ^c בני קרם ^d
44 בני סיעהא ^e בני פדון: ^f בני לבנה ^g בני חנבה ^h מה
46 בני עקוב: ⁱ <*****> ^k בני חנב ^l בני ש"מ"י ^m
47 בני חנן: ⁿ <***> ^o בני גדל ^p בני גחר ^q
48 בני ר'איה: ^r בני רצין ^s בני נקודא ^t <***> ^u
49 בני גזם: ^v בני עזא ^w בני פסח ^x <***> ^y
10 בני בסי: ^z בני אסנה ^{aa} בני מעונים ^{bb} בני נפסים: ^{cc} ג
51 בני בקבוק ^{dd} בני חקופא ^{ec} בני חרוור ^{ff} <***> ^{gg} ג
52 בני בצלות ^{hh} בני מחורא ⁱⁱ בני חרשא: ^{kk} בני ברקום ^{ll} 53
54 בני סימרא ^{mm} בני תמח: ⁿⁿ בני נצית ^{oo} בני חטיפא: ^{pp} 54
נה עבדי שלמה
- 15 בני סמי ^a בני הפפרת ^b בני פרי-דא: ^c בני יעלה ^d 56
בני דרקון ^e בני גדל: ^f בני שפפיה ^g בני חפיל ^h 57
בני פכרת הצכים ⁱ <*****> ^k בני אמיון: ^l
- 58 כל הנתינים ובני עבדי שלמה שלש מאות תשעים ושנים:
59 ואלה העולים מתל מלח -תל חרשא ארן -יאמר -ראשיהם- 20
ולא יכלו להגיד בית אבתם וזרעם אם מישראל הם:
- ד
- בני דליה ^a
בני מוביה ^b
בני נקודא ^c
שש מאות חמשים ושנים:
- 61 ומ-ן הכהנים
- 25 בני חביה ^a בני הקזין ^b בני ברולי ^c
- 62 אשר לקח מבנות ברולי הגלעדי אשה <***> ^d ויקרא על שם-ו: אלה בקשו
63 כתבם -ב-מת-חשים ולא נמצא <***> ^e ויגאלו מן הכהנה: ויאמר התרשתא להם אשר
לא יאכלו ומקדש הקדשים: עד עמד י-יכהן לאורים ולתמים:
64 -כל הקהל- ^a מבני שתים עשרה שנה ומעלה מלבד עבדים ואמהות- ארבע
30 רבוא אלפים שלש מאות ששים:
- סה עבדיהם ואמהותיהם - שבעת אלפים שלש מאות שלשים ושבעה
סה משררים ומשררות מאתים -ארבעים וחמשה-:
66 סוסייהם שבע מאות שלשים וששה
פרדיהם מאתים ארבעים וחמשה:
67 גמליהם ארבע מאות שלשים וחמשה
35 חמרי-הם ששת אלפים שבע מאות ועשרים:
- 68 ומראשי האבות בבואם לבית יהוה אשר בירושלם התנדבו לבית האלהים
69 להעמידו על מכונו <***> ^a נתנו לאוצר המלאכה זהב <***> ^b ויחמשים י-שש רבאות
ואלף וכסף מגים חמשת אלפים <*****> ^c וכתנת כהנים מאה:
ע וישבו הכהנים והלויים ומן העם -בירושלם ובארצ-ה- והמשררים והשוערים -
וכל ישראל בעריהם:

עזרא

בשנת אחת לכורש מלך פרס לכלות דבר יהוה -ב-פי ירמיה העיר יהוה א, I
 את רוח כרש מלך פרס ויעבר קול בכל מלכותו וגם במכתב לאמר:
 כה אמר כרש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי יהוה -אלהי ישראל-
 אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלם אשר ביהודה:
 מי בכם מכל עמו -המתנדב- ללכת- יהי אלהיו עמו ויעל לירושלם אשר
 ביהודה ויבן את בית יהוה אלהי ישראל: וכל הנשאר מכל המקמות
 אשר הוא גר שם ינשאווה אנשי מקמו בכסף ובוזה וברכ-ש ובבהמה עם הנדבה
 לבית האלהים אשר בירושלם:
 ויקומו ראשי האבות ליהודה ובנימן והכהנים והלויים לכל העיר האלהים
 את רוחו לעלות לבנות את בית יהוה אשר בירושלם: וכל סביבתיהם חזקו
 בידיהם בכל- ב-כסף בזהב ברכ-ש ובבהמה ובנד-¹²בות ל-²ד-ב-³⁴ לכל ת-מתנדב:
 והמלך כורש הוציא את כלי בית יהוה אשר ה-ס-י-ד- נבוכדנצר מירושלם ויתנם
 בבית אלהיו: ויוציאם כורש מלך פרס על יד מתרדת הנזבר ויספרם לשש-בצר
 הנשיא ליהודה: ואלה מספרם
 א, I, ^a אנגמלי זהב שלשים ^d כפורי זהב שלשים
^b אנגמלי כסף אלף ^e כפורי כסף ארבע מאות ועשרה
^c מתלפים תשעה ועשרים: ^f כלים אחרים אלף:
 כל ת-כלים לזהב ולכסף חמשת אלפים וארבע מאות
 הכל העלה שש-בצר עם העולים מ-ה-שבי- מבבל לירושלם:

ואלה בני המדינה העלים משבי הגולה אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל א, 2
 לבבל וישבו לירושלם ויהודה איש לעירו: אשר באו עם זר-בבל ישוע נחמיה
 יעזריה רע-מיה נחמני מרדכי בלשן מספר-ת- בנני רחום בענה ראשיהם-
 מספר אנשי עם ישראל:
 בני פרעש אלפים מאה שבעים ושנים:
 בני שפמיה שלש מאות שבעים ושנים:
 בני ארח שבע מאות חמשים- ושיניים:
 בני פחת מואב לבני ישוע יניואב אלפים שמנה מאות ושנים עשר:
 בני עילם אלף מאתים חמשים וארבעה:
 בני יתוא תשע מאות וארבעים וחמשה:
 בני זקי שבע מאות וששים:
 בני יבגיה שש מאות ארבעים ושנים:
 בני בכי שש מאות עשרים ושלשה:

574

BS Bible. O.T. Ezra. Hebrew.
1352 1901
1901 The books of Ezra and
 Nehemiah

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

—*— Explanation of Colors —*—

THE UNCOLORED passages and words are from the pen of the *Chronicler* (about 300 B. C.). OVERLINING calls attention to modifications of the older sources at the hands of the compiler (Ezr. 2, 68; 7, 11-26). Subsequent additions to the work of the Chronicler (inserted during the 3^d cent.) are printed in DARK GREEN (Ezr. 3, 5 and 4, 6-24), LIGHT GREEN (Ezr. 4, 9, 10) being used for passages 45 still later than the dark green sections.

The *Memoirs of Ezra* (composed about 425 B. C.) are printed in DARK BLUE (Ezr. 7, 27-8, 34; 9, 1-15), LIGHT BLUE (Ezr. 8, 35, 36; 10, 1-44) indicating modifications of the original document.

In the same way the *Memoirs of Nehemiah* (composed about 425 B. C.) 50 are printed in DARK RED (Neh. 1, 1-7, 5; 13, 4-31), while LIGHT RED (Neh. 11, 1-24; 12, 27-44) is used for passages of the work modified by the compiler.

DARK PURPLE indicates *Documents of the times of Ezra and Nehemiah* (composed about 430-410 B. C.). Modified sections are marked by OVERLINING (Neh. 9, 1-3; 12, 12-26). The section printed in LIGHT PURPLE (Neh. 10, 2-28) is 55 a later addition to the same document. The source of this insertion is unknown.

YELLOW distinguishes the *Aramaic Document* (composed about 450 B. C.) relating the completion of the Temple (Ezr. 5, 3-6, 5). A section of it, modified at the hands of the compiler, (Ezr. 6, 6-15) is distinguished by OVERLINING.

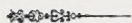
Later glosses and interpolations within the several sections are relegated 60 from the text to the foot of the pages.

The arguments for these distinctions are given in the introductory remarks prefixed to the Explanatory Notes on the English Translation of the Book.

—*— List of Contributors —*—

<p>Genesis: C. J. BALL (Oxford).
 Exodus: H. E. RYLE (Cambridge).
 Leviticus: S. R. DRIVER and H. A. WHITE ^a (Oxford).
 Numbers: J. A. PATERSON (Edinburgh).
 5 Deuteronomy: GEORGE ADAM SMITH (Glasgow).
 Joshua: W. H. BENNETT (London).
 Judges: Geo. F. MOORE (Andover).
 Samuel: K. BUDDÉ (Marburg).
 Kings: BERNHARD STADE (Giessen) and F. SCHWALLY (Strassburg).
 10 Isaiah: T. K. CHEYNE (Oxford).
 Jeremiah: C. H. CORNILL (Breslau).
 Ezekiel: C. H. TOY (Cambridge, Mass.).
 Hosea: ALBERT SOCIN ^β (Leipzig) and KARL MARTI (Bern).
 Joel: FRANCIS BROWN (New York).
 15 Amos: JOHN TAYLOR (Winchcombe).
 Obadiah: A. HARPER (Melbourne).
 Jonah: FRIEDRICH DELITZSCH (Berlin).
 Micah: J. F. McCURDY (Toronto).</p> | <p>Nahum: ALFRED JEREMIAS (Leipzig).
 Habakkuk: W. H. WARD (New York). 20
 Zephaniah: E. L. CURTIS (New Haven).
 Haggai: G. A. COOKE (Oxford).
 Zechariah: W. R. HARPER (Chicago).
 Malachi: CLAUDE G. MONTEFIORE and I. ABRAHAMS (London).
 Psalms: J. WELLHAUSEN (Göttingen). 25
 Proverbs: AUGUST MÜLLER ^γ and EMIL KAUTZSCH (Halle).
 Job: C. SIEGFRIED (Jena).
 Song of Songs: R. MARTINEAU ^δ (London) and J. P. PETERS (New York).
 Ruth: C. A. BRIGGS (New York).
 Lamentations: MORRIS JASTROW, Jr. 30 (Philadelphia). ^ε
 Ecclesiastes: PAUL HAUPT (Baltimore).
 Esther: T. K. ABBOTT (Dublin).
 Daniel: A. KAMPHAUSEN (Bonn).
 Ezra-Nehemiah: H. GÜTHE (Leipzig) and L. W. BATTEN (New York).
 Chronicles: R. KITTEL (Leipzig). 35</p> |
|--|--|

^a Died vii/30'98. * ^β Died vi/24'99. * ^γ Died ix/12'92. * ^δ Died xii/14'98.

^ε Professor ABRAHAM KUENEN, who had agreed to do the Book, died xii/10'91.

